

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM MİMARLIK DERGİSİ

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

PRINT ISSN: 2148-8142 - ONLINE ISSN: 2148-4880

PRINT ISSN: 2148-4880 - ONLINE ISSN 2148-8142

(SAYI: 20 YIL: 2020 - ISSUE: 20 YEAR 2020)

İMTİYAZ SAHİBİ

“Bu Dergi Türk Patent Enstitüsü Tarafından Marka Tescili İle Tescillidir”

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

GÜVEN PLUS GRUP A.Ş.

www.guvenplus.com.tr

TMD DERGİMİZ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

- 1 Dergimiz hakemli ve uluslararası indeksli bir dergidir. Her yayın en az iki alan uzmanı hakem tarafından değerlendirilmektedir. İki alan hakemi tarafından olumlu “yayınlanabilir” yönünde rapor almayan yayınlar dergimizde yayınlanmaz. Bu durum karşısında hiçbir yazar(lar) dergimiz üzerinde bir hak iddiasında bulunamaz. Dergimizde yayınlanmaya hak kazanan “Etik Kurul Raporu” bulunan yayınlara dair etik kurul bilgileri yazılı olarak editörlüğe gönderilmesi ve sisteme yayın yüklenirken sisteme yüklenmesi zorunludur. Etik kurul raporu olan ve sisteme bilgisi girilmeyen ya da yazılı olarak editörlüğe bilgileri ulaştırılmayan çalışmalardan doğan her türlü sorumluluk yazar(lar)’a aittir. Dergimizin hiçbir kurulu ve yetkilisi bu konuda maddi ve manevi sorumluluk kabul etmez. Dergi kurul ve üyeleri “yetkilileri” Hukuki yükümlülük altına alınmaz. Her yazar ve yazarlar bu durumu peşinen kabul etmiştir.
- 2 Dergi hakem ve kurullarında yer alan akademisyen ile diğer yetkililer hakkında yazar(lar) dergi sistem işleyişi sürecine dair bir talepte bulunamaz. Bulunsalar bile herhangi bir bilgi kendilerine verilmez, sistem süreci değiştirilmez. Dergimiz ile ilgili her türlü bilgi derginin web sayfasında www.mtddergisi.com adresinden edinilebilir.
- 3 Dergimiz yılda üç sayı şeklinde çıkmakta her yılın “Nisan – Ağustos – Aralık” aylarının son günü derginin sayısında bulunan tüm makaleler tek cilt halinde dergi web sistemine yüklenir. Dergi web sisteminden makaleler tüm okuyucular tarafından indirilir ve ilgili eser “makale” ve dergimize atıf yapılmak koşulu ile kullanılabilir. Dergimizin tüm sayılarına okuyucular ücretsiz olarak ulaşmaktadır.
- 4 Dergimizde yayınlanan tüm makaleler (ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706) kalite belgeleriyle ve (2015/04018-2015-GE-17595) Marka patent ile güvence altına alınmıştır. Yayınlanmış olan makaleler kalite, marka patent ve doi bilgileri ile ilgili çalışmanın yazarlarına eserleri hakkında her türlü hukuki hak ve uluslararası güvence sağlamaktadır.
- 5 Dergimiz basılı ve e dergi olarak yayınlanmaktadır. Print ISSN: Print: 2148-4880 Online: 2148-8142 numarası ile T.C. Kültür Bakanlığında dergimiz hakkında her türlü bilgiye ulaşılabilir.

- 6 Metin içinde (Yılmaz, 2015: 1) veya (Yılmaz ve diğ., 2015:1) şeklinde kaynak gösterimi, kaynakçada ise YILMAZ, M., (2015). Bergama Evlerinde Kapı Süslemeleri, TMD Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi, Sayı: 1, Cilt: 1, ss.1-2 şeklinde gösterilir. Tüm yazarlar dergimizin son güncel sayılarını takip ederek ilgili sayılarda yayınlanan makalelerdeki yazım formatını kendi çalışmalarında uygulayabilir. İnternet kaynaklarında mutlaka erişim tarihi ve son ulaşılabilen internet linkinin tamamının başta kaynakça ve metnin kullanıldığı sayfa altında numaralandırılarak gösterilmesi bir zorunluluktur.
- 7 Kaynakça Türkçe alfabe sıralamasına göre düzenlenir. Tüm yazarlar için derginin son sayısındaki yazım formatı dikkate alınmak zorundadır.
- 8 Dergimiz uluslararası indeksli bir dergi olup dergimizde yayınlanan tüm çalışma ve makaleler derginin yayınlandığı tarih itibariyle ilgili indekslere mail yolu ile ulaştırılır.
- 9 Dergimizde özgün araştırma, inceleme, derleme, olgu sunumu, proje ve kitap tanıtımı “makale formatında olmak zorundadır” türünde yayınlara yer verilmektedir.
- 10 Dergimize gönderilen tüm çalışmalar sisteme yüklendiği şekil ve an itibariyle başka bir dergide yayınlanmamış, değerlendirmeye alınmamış ve red edilmemiş olması gerekir. Tüm sisteme yüklenen makaleler yazar(lar) tarafından bu kurallara uyulduğunu kabul etmiş sayılır. Aksi durumda ilgili yazar(lar) hakkında dergimiz hukuki haklarını saklı tutar. Oluşabilecek olumsuzluk karşısında maddi ve manevi tüm sorumluluk ilgili yazar(lar)’a aittir. Dergimiz T.C. Kanunlarına göre hareket eder.

GENERAL INFORMATION ABOUT TMD JOURNAL

- 1 Our journal is a refereed and internationally indexed journal. Each paper is evaluated by two referees who are field experts. The articles not reported as “issuable” positively by two field referees aren’t published in our journal. None of the author(s) can lay a claim on our journal in this case. Data, concerning the ethics committee of the studies, approved to be published in our journal, having the Ethics Committee Report, should be submitted to the editors in written and uploaded to the system with the article. Author(s) should take the responsibility of their articles, having the Ethics Committee Report, which were not submitted to the editors in written and were not uploaded to the system. None of the committees and the authorities in our journal are responsible for pecuniary and non-pecuniary damages. The committees and the authorities in our journal do not have any legal obligations. Author(s) have accepted this situation beforehand.
- 2 Author(s) cannot make a demand for the journal’s procedure concerning the academicians in journal’s referee board and other boards and other authorities. Even if so, they aren’t given any information, system process cannot be changed. Necessary information about our journal can be obtained from the website of the journal [www. mtddergisi.com](http://www.mtddergisi.com)
- 3 Our journal publishes three times a year, all articles in the relevant volume of journal are uploaded to the web system of the journal in one volume on the last day of the months “April – August – December.” All readers can download the articles from the journal’s web system and the relevant paper “article” can be used on condition that our journal is cited. Readers can download all volumes of our journal for free.
- 4 All articles published in our journal are assured with certificate of quality (ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706) and trademark patent (2015/04018-2015-GE-17595). Articles published provide their authors with all kinds of legal rights and international assurance regarding their articles with quality, trademark, patent and doi

- 5 Our journal has both printed and online versions. Necessary information about our journal can be obtained from the T.R. Ministry of Culture with the number ISSN: Print: 2148-4880 and Online: 2148-8142
- 6 Reference within the text should be (Yılmaz, 2015: 1) or (Yılmaz et al. 2015:1), in the reference part YILMAZ, M., (2015). It is indicated as Door Decorations in Bergama Houses, TMD International Refereed Journal of Design and Architecture Issue:1, Volume:1, pp.1-2. All authors must follow the latest volumes of our journal and apply the print format of the published articles in their own papers. It is an obligation to indicate the access date of the internet sources and the last accessed full internet link in the references and below the page by giving numbers.
- 7 References are arranged by the Turkish alphabet. The printing format in the last volume of the journal should be taken into account by all authors.
- 8 Our journal is an internationally indexed journal, and all articles and papers published in our journal are sent to relevant indices via e-mail by the publication date of the journal.
- 9 Original research, analysis, compilation, case study, project and book introduction “have to be in an article format” and these publications are also included.
- 10 10. All papers sent to the journal and uploaded to the system shouldn't be previously published, not evaluated and not rejected. All articles uploaded to the system are acknowledged that author(s) conform to these rules. Otherwise, our journal keeps its legal rights reserved. All material and moral responsibility regarding a negative situation belong to author(s). Our journal acts in line with the T.R. Law.

İÇİNDEKİLER

ARAŞTIRMA, UYGULAMA, LİTERATÜR ve İNCELEME

**OLAĞANÜSTÜ EVRENSEL DEĞER BAĞLAMINDA
ÖZGÜNLÜK VE BÜTÜNLÜK: SAFRANBOLU,
ESKİ ÇARŞI** 1-34
Edibe Begüm ÖZEREN, Esra ÖZKAN YAZGAN, Aysu AKALIN

**YER DUYGUSU VE PEYZAJ DEĞERLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN ÜNİVERSİTE KAMPÜSLERİ ÜZERİNDE
DEĞERLENDİRİLMESİ** 35-56
Eylem AKGÜL YALÇIN, Oğuz YILMAZ

TASARIM EĞİTİMİNDE ANLAMBİLİMİN ÖNEMİ 57-97
Ufuk Fatih KÜÇÜKALİ, Sema ATAŞ

**AN EVALUATION EXPERIENCE FOR INTERPRETATION
DIVERSITY OF BASIC DESIGN PRODUCTS** 98-128
Damla ATİK

BAŞ EDİTÖRLER

Prof. Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ - Hitit Üniversitesi - Resim / Çağdaş ve Dünya Sanat Tarihi
Prof. Dr. Sercan ÖZGENCİL YILDIRIM - "Emekli" Mimarlık

BAŞ EDİTÖR YARDIMCILARI

Doç. Dr. Bülent SALDERAY - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Temel Sanat Bilimleri
Doç. Dr. Levent ARIDAĞ - Gebze Teknik Üniversitesi - Mimarlık

GENEL YAYIN YÖNETMENİ ve SİSTEM EDİTÖRÜ

Doç. Dr. Levent ARIDAĞ - Gebze Teknik Üniversitesi

DİL EDİTÖRLERİ

Prof. Dr. Feryal ÇUBUKÇU - Dokuz Eylül Üniversitesi (İngilizce)
Prof. Dr. Giray Saynur DERMAN - Marmara Üniversitesi (İngilizce ve Rusça)
Prof. Dr. Mustafa ÜNAL - Erciyes Üniversitesi (Arapça)
Doç. Dr. Gülsemin HAZER - Sakarya Üniversitesi (Türkçe)
Doç. Dr. Yakup POYRAZ - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (Türkçe)
Dr. Öğr. Üyesi. Abdullah KARATAŞ - Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi (İngilizce)
Dr. Öğr. Üyesi. Gökşen ARAS - Atılım Üniversitesi (İngilizce)
Dr. Sinem HERGÜNER - Gazi Üniversitesi (İngilizce)

İSTATİSTİK ve ÖLÇME DEĞERLENDİRME ALAN EDİTÖRLERİ

Prof. Dr. Ahmet ERGÜLEN - Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Hakan BÜYÜKLÜ - Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi. Emre DÜNDER - Ondokuz Mayıs Üniversitesi

TEKNİK EDİTÖRLER

Prof. Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ - Hitit Üniversitesi
Öğr. Gör. Ozan KARABAŞ - Hitit Üniversitesi
Burhan MADEN

YAYIN KURULU

Prof. Dr. Anke VAN HAL - Nyendore Business University
Prof. Dr. Ahmet ÖZOL - Beykent Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Fahri ÖZOK - Okan Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Şinasi İŞLER - Bursa Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Aysu AKALIN - Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Aygen ÇELEN ÖZTÜRK - Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Prof. Dr. Allen BALL - University of Alberta
Prof. Dr. Basri ERDEM - Işık Üniversitesi
Prof. Dr. Barnabas NAWANGWE - Makerere University
Prof. Dr. Daniel K. BROWN - Victoria University
Prof. Dr. Erdem ÜNVER - Atılım Üniversitesi
Prof. Dr. Fatih BAŞBUĞ - Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Fusun ÇAĞLAYAN - Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. George DODDS - Tennessee University
Prof. Dr. H. Müjde AYAN - Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Hülya KALAYCIOĞLU - Karadeniz Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin ELMAS - Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Jules LUBBOCK - University of Essex
Prof. Dr. Liz JAMES - University of Sussex
Prof. Dr. Mark DEKAY - Tennessee University
Prof. Dr. Marc Aurel SCHNABEL - Victoria University
Prof. Dr. Monika CHAO-DUIVIS - Tüdfelt
Prof. Dr. Nihal ARIÖĞLU - Beykent Üniversitesi
Prof. Dr. Nilay COŞGUN - Gebze Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Oğuz YILMAZ - Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Öner DEMİREL - Kırıkkale Üniversitesi
Prof. Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ - Hitit Üniversitesi
Prof. Dr. Ricardas BARTKEVICIUS - Lietuvos Edukologijos University
Prof. Dr. Rolee ARANYA - NTNU
Prof. Dr. Setha LOW - City University of New York
Prof. Dr. Scott WALL - Tennessee University
Prof. Dr. Thijs ASSELBERGS - Tüdfelt
Prof. Dr. Yahaya bin AHMAD - University of Malaya
Doç. Dr. Aysa Derya KAHRAMAN - İstanbul-Cerrahpaşa Üniversitesi
Doç. Dr. Alfredo ANDIA - FIU
Doç. Dr. Derya GÜLEÇ ÖZER - İstanbul Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Fitnat ÇİMŞİT KOŞ - Gebze Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Hakan SAĞLAM - Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Doç. Dr. Mohammad Arif KAMAL - Aligarh Muslim University
Doç. Dr. Payam SHAFIGH - University of Malaya
Doç. Dr. Shahin VASSIGH - Florida International University

HUKUK DANIŞMANLARI

Av. Fevzi PAPAĞCI
Av. İbrahim DURSUN
Av. Nazmi ARİF
Av. Onur BAYKAN
Av. Rozerin Seda KİP

YAYIN KABUL ETTİĞİMİZ BİLİM DALLARI

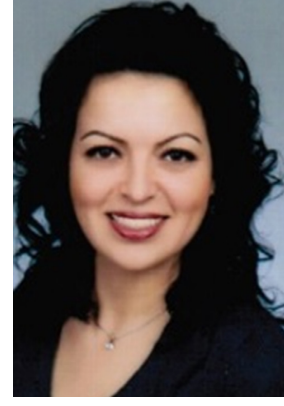
- ✓ Diğer Bilim Dalları
- ✓ Endüstri Ürünleri Tasarımı
- ✓ Grafik Tasarım
- ✓ Güzel Sanatlar
- ✓ Heykel Tasarımı
- ✓ Mimarlık
- ✓ Peyzaj Mimarlığı
- ✓ Seramik
- ✓ Tasarım
- ✓ Tekstil ve Moda Tasarımı
- ✓ İç Mimarlık

DISCIPLINES

- ✓ Other Sciences
- ✓ Industrial Products Design
- ✓ Graphic Design
- ✓ Fine Arts
- ✓ Sculpture Design
- ✓ Architecture
- ✓ Landscape Architecture
- ✓ Ceramic Design
- ✓ Design
- ✓ Textile and Fashion Design
- ✓ Interior Architecture

DERGİNİN TARANDIĞI İNDEKSLER

Prof. Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ
Baş Editör

Değerli okurlar ve bilim insanları,

Dergimizin 2020 yılının nisan sayısında 4 araştırmaya yer verilmiştir. Bu sayıda birbirinden önemli çalışmalarla bizleri destekleyen yazarlarımıza gönülden teşekkür ederiz. Her sayıda olduğu gibi bu sayıda da değerli hakem kurulumuza, dergimizin sizlere ulaştırılmasında arka planda çalışan, büyük emek sarf eden editörler kurulu, sistem yönetimi ve yayın kurulundaki bilim insanlarına da ayrıca teşekkür ediyoruz.

Bu sayıdaki araştırmalardan biri 1994 yılında Dünya Miras Listesi'ne giren Safranbolu'da, koruma adı altında gerçekleştirilen “yenileme” uygulamaları, “özgünlük” ve “bütünlük” bağlamında ele alınmaktadır. Diğer bir araştırma, üniversite kampüslerinde, peyzaj değerleri ve yer duygusu kavramlarının önemini ve aralarındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Başka bir çalışma da Türkiye’de mimarlık ve iç mimarlık lisans eğitimi alan öğrencilerin, mimari ve iç mimari tasarım derslerinde dilbilim, anlam-bilim ve göstergebilim bağlamında soyut ve kavramsal tanımları ne kadar kullandığı, önemsendiği ve bir örneklem olarak kentsel donatı elemanlarının kullanımı üzerinedir. Son araştırma ise “Tasarımda mutlak doğru var mıdır? Tasarım ürünleri değerlendirilirken nelere dikkat edilmelidir? Öğretim elemanı değişirse, değerlendirme değişir mi? Tasarım ürünleri ne ölçüde yoruma açıktır?” sorularını yanıtlamak üzere öğrencilerin, öğretim elemanının ve üçüncü şahısların görsel değerlendirmelerini ve anket sonuçlarını tartışmaktadır.

Uluslararası Hakemli
Tasarım ve Mimarlık Dergisi

(Dergimizde etik kurul raporu gerektiren her türlü çalışmada yazar(lar) editörlüğe ve derginin sistemine yayın yüklerken gerekli etik kurul rapor bilgilerini girmekle yükümlüdür. Hiçbir koşul ve şartlarda oluşun ya da oluşacak bir sorunda problemde dergimiz, yayın kurulu, imtiyaz sahibi, yazı işleri, hakem ve bilim kurulları sorumluluk kabul etmez. Yazar(lar) bu bilgiyi dergiye yazılı olarak vermekle yükümlüdür. Bu konuda tüm sorumluluk yazar(lar) a aittir).

Basın Yayın Kanununun “5187” gereğince basılı eserler yoluyla işlenen fiillerden doğan maddi ve manevî zarar m-13-14 kapsamında dergimizde yayınlanan yayınların içeriği ve hukuki sorumluluğu tek taraflularak yazar(lar) a aittir. Dergimiz, yönetim, hakem, editör, bilim ve imtiyaz sahibi bu yükümlülükleri kabul etmez. Dergimizde bilimsel içerikli, literatüre katkı yapan, bilimsel anlamda değer

ifade eden çalışmalar kabul edilir ve yayınlanır. Bunun dışında siyasi, politik, hukuki ve ticari içerikli fikri sinai haklarkanununa aykırılık içeren yayınlara yer verilmez. Olası bir olumsuzluk durumunda yazar(lar) doğabilecek her türlü maddi ve manevi zararı peşinen kabul etmiş ve yüklenmiştir. Bu nedenle ikinci üçüncü ve diğerşahıs ile kurumlar konusunda dergimiz yönetimi ve kurulları hiçbir sorumluluğu kabul etmez. Bu yndedergimiz ve kurulları üzerinde bir hukuki yaptırım uygulanması söz konusu olamaz. Eserlerin içeriği vemevcut durumu yazar(lar) ait olup dergimiz bu yayınlarn sadece yayınlanması ve literatüre kazandırılmasışamasında görev üstlenmiştir. Tüm okuyucu, kamuoyu ve takipçilerine ilanen duyurulur.

Distinguished readers and scientists,

There are 4 researches in the April volume of our journal in 2020. We would like to express our gratitude to our authors who have supported us with their valuable and significant studies. As in every volume, we thank the referee board, editorial board working in the background to prepare the journal and exerting great efforts and the scientists in system management and publication board.

One of the researches in this volume discusses “renewal” applications in the context of “originality” and “integrity” under the name of protection in Safranbolu, which was included in the World Heritage List in 1994. Another research reveals the importance and the relationship between the concepts of landscape values and sense of place in university campuses. Another study is about to what extent the students receiving undergraduate education in architecture and interior design in Turkey use abstract and conceptual descriptions in the context of linguistics, semantics and semiotics in architecture and interior design course and how much importance they give and about use of urban equipment as a sample. And the last research discusses the visual evaluations and survey results of students, lecturers and the third persons in order to respond to the questions “Is there an absolute truth in design? What should be considered when evaluating design products? If the lecturer changes, does the assessment change? To what extent are design products open to interpretation?”

International Refereed Journal
of Architecture and Design

(In any kind of study requiring ethical board report in our journal, author(s) is/are obliged to enter the data of necessary ethical board report while uploading their publication in editorship and journal system. Our journal, publication board, grant holder, editorial office, referee and science boards do not undertake any responsibility for a problem to occur under any circumstances and conditions. Author(s) is/are obliged to give this information to journal in written. All liability in this issue belongs to author(s)).

As per the “5187” of Press Law, material and emotional damage arising from the actions via published works, the content and legal responsibility of the publications published in our journal within the scope of m-13-14 unilaterally belong to author(s). Our journal, executive board, referees, editor, science board and publisher don’t accept these obligations. The scientifically valuable papers with scientific content which contribute to literature are accepted and published in our journal. Apart from this, the papers with political, legal and commercial content which are against the intellectual property rights are not accepted. in case of a possible negative situation, author(s) is/are regarded as accepting and undertaking all kinds of possible material and emotional damage beforehand. Therefore, our journal’s management and other boards don’t accept any responsibility regarding the second, third and other persons and institutions under any condition. in this sense, a legal sanction on our journal and its boards is out of question. The content and the current status of the papers belong to author(s) and our journal only takes part in the publication of these papers and contribution to literature. Respectfully announced to all readers, public and followers by publication.

OLAĞANÜSTÜ EVRENSEL DEĞER BAĞLAMINDA ÖZGÜNLÜK VE BÜTÜNLÜK: SAFRANBOLU, ESKİ ÇARŞI ¹

AUTHENTICITY AND INTEGRITY IN THE CONTEXT OF OUTSTANDING UNIVERSAL VALUE: SAFRANBOLU, OLD BAZAAR

Edibe Begüm ÖZEREN¹, Esra ÖZKAN YAZGAN², Aysu AKALIN³

¹ *Karabük Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Safranbolu, Karabük / Türkiye*

²⁻³ *Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Ankara / Türkiye*

ORCID ID: 0000-0003-1474-7394¹, 0000-0003-2844-3949², 0000-0002-5638-4803³

Öz: İnsanın ortak mirasını temsil eden UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne kabul edilebilmek için, kültür varlıklarının Olağanüstü Evrensel Değer (OED) ölçütlerine uyumunun yanı sıra, 'özgünlük' ve 'bütünlük' değerlerinin de korunmuş olması şartları aranmaktadır. Dünya mirası statüsü kazandıktan sonra ise, kültürel miras alanlarının 'özgünlük' ve 'bütünlük' değerlerinin sürdürülmesi zorunluluğu söz konusudur. **Amaç:** Bu çalışmada; 1994 yılında Dünya Miras Listesi'ne giren Safranbolu'da, koruma adı altında gerçekleştirilen 'yenileme' uygulamaları, 'özgünlük' ve 'bütünlük' bağlamında ele alınmaktadır. **Yöntem:** Safranbolu Eski Çarşı bölgesindeki kentsel yenileme uygulamaları üç farklı başlıkta ele alınmıştır; tescilli yapılara yönelik kısmi ya da bütüncül rekonstrüksiyon uygulamaları (A), dokuya ölçeğiyle uyum gösteren tescilsiz yapıların geleneksel konutları taklit ederek değiştirilmesi (B) ve dokuya ölçeğiyle uyum gösteren tescilsiz yapıların yıkılarak, geleneksel konutları taklit eden bir tasarım diliyle yeniden inşa edilmesi (C) **Bulgular:** Kentsel koruma ve restorasyon adı altında, 'özgünü yok et, kopyalayarak yeniden üret' ve 'özgünü taklit ederek üret' şeklinde gerçekleşen kentsel yenileme yaklaşımıyla tanıdık görünen ancak özgünlüğünden endişe duyulan örnekler, Safranbolu'nun olağanüstü evrensel değerlerini olumsuz etkilemektedir. Sonuç: Hiçbir yapının bir diğeri tekrar etmediği ve her birinin yerin bağlamı ile şekillendiği bir kültür ortamında, özgünün zarar gördüğü ve bir takım tekrarlarla 'taklit' edildiği örnekler, Dünya Miras Listesi'ndeki bu yerleşimin özgünlük ve bütünlük değerlerini ve dolayısı ile sürekliliğini riske atan bir tehlike olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Koruma, Safranbolu, Sağlıklaştırma, Yenileme, UNESCO Dünya Mirası, Olağanüstü Evrensel Değer

Abstract: In order to be admitted to the UNESCO World Heritage List, which represents the common heritage of humanity, it is required to protect the 'authenticity' and 'integrity' values, as well as the condition that cultural assets comply with the *Outstanding Universal Value* (OUV) criteria. After gaining world heritage status, there is an obligation to maintain the authenticity and integrity of the values in cultural heritage sites. **Aim:** In this work, in Safranbolu that was included in the World Heritage List in 1994, 'renovation' practices carried out under the name of conservation is handled in the context of 'authenticity' and 'integrity'. **Method:** urban renewal implementations in Safranbolu Old Bazaar region are discussed under three different headings; partial or holistic reconstruction implementations of listed buildings (A), replacement of unregistered buildings that conform to the scale of the texture by imitating the traditional houses (B), and the demolition of unregistered structures that conform to the scale of the texture, and imitation of traditional houses by reconstruction (C). **Results:** Safranbolu has been moving away from its outstanding universal values with examples realized by 'destroy the authentic, reproduce by imitation' and 'produce by imitating the authentic' mentality. **Conclusion:** In a site where no building is similar to each other and each is shaped in its own context, the renovation practices where the original is 'imitated' puts the 'authenticity' and 'integrity' values of this town at risk.

Keywords: Conservation, Safranbolu, Rehabilitation, Renovation, UNESCO World Heritage, Outstanding Universal Value

Doi: 10.17365/TMD.2020.20.0X1

- (1) **Sorumlu Yazar - Corresponding Author:** Esra ÖZKAN YAZGAN, (Öğr. Gör. Dr., Dr), Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Ankara / Türkiye, esraozkan@gazi.edu.tr, **Geliş Tarihi / Received:** 28.10.2019, **Kabul Tarihi / Accepted:** 01.08.2020, **Makalenin Türü: Type of Article (Araştırma – Uygulama / Research -Application), Çıkar Çatışması / Conflict of Interest: Yok / None, Etik Kurul Raporu / Ethics Committee: Yok / No**

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:458 K:654

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

GİRİŞ

Baykan Günay'ın ifadesi ile (1994) 1950'lere kadar kentsel gelişmeyi hedef alan politikalar, 1950'ler sonrasında kentlerin yeniden üretimine yönelmiştir. Ancak bu yoğunlukla olumsuz sonuçlar doğuran bir yenileme süreci oluşturmuştur. Yıkıp yeniden yapmaya odaklanan süreç, öncelikle Cumhuriyetin ilk yıllarında üretilen çevreleri, sonrasında tarihsel çevreleri daha yoğun ve niteliksiz bir fiziksel yapı stoğuna dönüştürmüştür. Tarihsel olarak kentlerin yeniden üretilmesinde farklı yaklaşımlar geliştirilmiştir; çöküntü bölgelerinin temizlenmesi, yenileme, yeniden geliştirme, sağlıklılaştırma, iyileştirme, koruma, canlandırma gibi farklı eylemler yeniden üretim politikaları kapsamında uygulamaya konulmuştur. Bu süreçte; kent merkezlerinin ikili yapısı içinde geleneksel merkezler düşük gelir grubuna hizmet verirken, özellikle turizm sektöründeki gelişmelerle koruma, canlandırma ve sağlıklılaştırma politikalarının uygulanabileceği alanlara dönüşmüştür (Günay, 1994: 12).

1980 ve sonrasında kültürel, tarihi ve doğal çevrelerin korunmasına yönelik yasalar yürürlüğe girmiştir. '2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu', '2872 sayılı Çevre Kanunu' ve '2960 sayılı Boğaziçi Yasası' koruma bölgeleri için çıkarılmıştır (Ataöv ve Osmay, 2007: 66). Küçük üretimin ve düşük gelir grubunun geleneksel kent merkezlerinde yer seçmesi bu alanların çöküntü alanı haline

gelmesinde etkili olmuştur. Bu gelişmeler sonucunda, tarihi çevrelerin koruma altına alınması ve sağlıklılaştırılması gündeme gelmiştir (Ataöv ve Osmay, 2007: 67). 1 Mart 2005'de Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Kanun Tasarısı sit alanları ile sınırlı tutularak '5366 sayılı Yıpranan Kent Dokularının Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun' yürürlüğe girmiştir. Genel gerekçesi ve amaç maddesi;

“...yıpranan ve özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş; kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek, bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, tabii afet risklerine karşı tedbirler alınması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılmasındır”

olarak belirlenmiştir. 5366 sayılı yasa ile getirilen en önemli farklılık, koruma alanları için getirilen 'yenileme alanı' tanımlamasıdır (Avcıoğlu, 2016:708). Kentin tarihi ve kültürel dokusunun 'yenilenerek korunması' çelişkili bir şekilde bir yandan yenileme diğer yandan koruma stratejisini içerir. Ataöv ve Osmay'ın ifadesi ile 'yenileme' ve 'koruma' nın koşulları ve sınırları yeterli bir şekilde tanımlanmamıştır (Ataöv ve Osmay, 2007: 70-71).

2004 yılı ve sonrasında yukarıda sözü edilen mevzuat değişiklikleri ile, Türkiye'de tarihi

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:458 K:654

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

yapı ve dokuları korumaya yönelik uygulamalar, ‘sağlıklaştırma’ ve ‘yenileme’ ağırlıklı gerçekleşmektedir. Sağlıklaştırma (*rehabilitation*); terk edilmiş, kullanılamaz durumdaki kültür mirasının çağdaş yaşama katılması ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesine yönelik müdahaleleri içeren bir kavram olarak tanımlanmaktadır (Ahunbay, 2019: 139). Sağlıklaştırma, kültür mirasının sahip olduğu soyut ve somut değerlerin sürdürülerek çağdaş ihtiyaçlara cevap verecek şekilde koruma ve onarımının gerçekleştirilmesi söz konusudur (Zakar ve Eyüpgiller, 2015:40). Bu kapsamda gerçekleştirilen müdahaleler, farklı ölçekler için, tek yapı ölçeğinde sağlıklaştırma, sokak sağlıklaştırma (*street rehabilitation*) ya da kentsel sağlıklaştırma (*urban rehabilitation*) olarak adlandırılmaktadır.

5366 sayılı yasa ile tarihi çevrelerin gündemine giren ‘yenileme’ (*renewal/renovation*) kavramı; mevcut bir bina ya da dokuyu önceki özgün durumuna getirmeye yönelik müdahaleleri ifade etmektedir. Özgün nitelikleri kısmen ya da tamamen yok olan kültür varlıklarının, iz, belge ve bulgulardan yararlanılarak yapı elemanı veya sisteminin tamamlanması veya yeniden yapılması yöntemi olarak da tanımlanabilir (Zakar ve Eyüpgiller, 2015: 39-40). Yenileme eylemlerinde müdahale alanı kentsel ölçekte ise kentsel yenileme (*urban renewal*) olarak adlandırılmaktadır. Türkün (2014: 5) kentsel dönüşümü, uygulama niteliğine göre, kentsel yenileme (*urban renewal*), sağlıklaştırma/iyi-

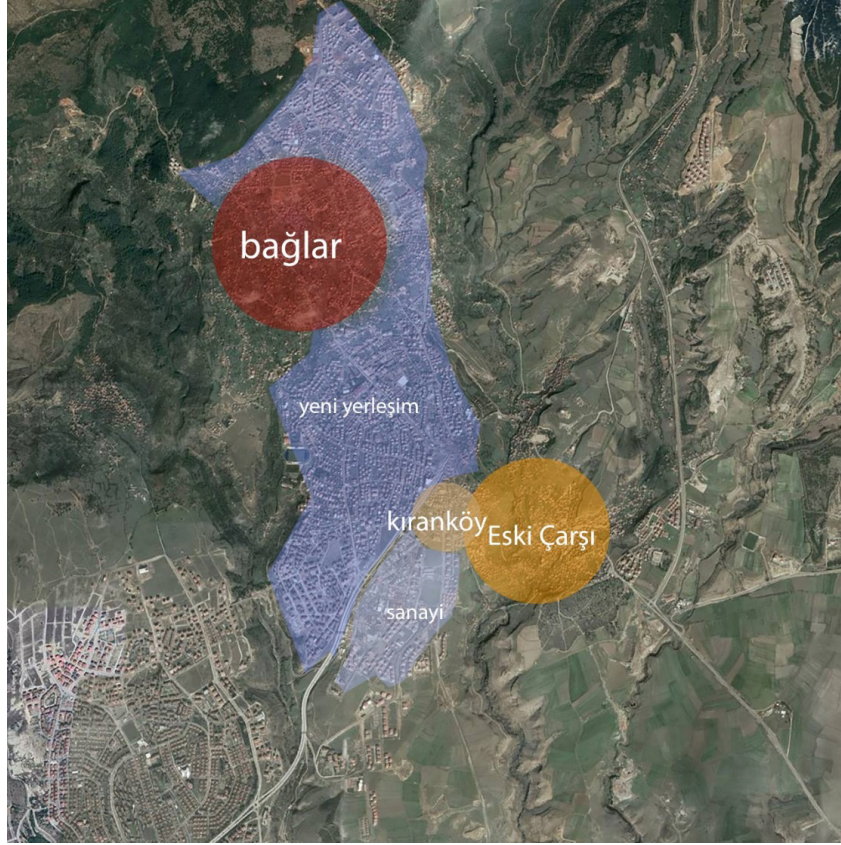
leştirme/ishah (*rehabilitation/ improvement*), koruma (*preservation-conservation*) ve yenden canlandırma (*regeneration*) başlıklarıyla sınıflandırmaktadır. Bu tanımlara bakıldığında, sağlıklaştırma ve yenileme eylemlerinin, tarihi yapı ve çevrelerin, değişim, dönüşüm ve çağdaş yaşam uyumuna vurgu yapan yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Tarihi çevrelerdeki bu eylemler, makalenin ana konusu olan Safranbolu örneğinde olduğu gibi, değişimin yanısıra dönüşümü de tetiklemektedir. Tarihi çevrelerin çağdaş yaşama uyumunun sağlanması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Ancak bir taraftan var olan dokunun özgün niteliklerinin sürdürülebilirliği sağlanarak, diğer taraftan da çağdaş eklemelerle bütünlüğün korunması gerekmektedir.

AMAÇ ve KAPSAM

1994 Aralık ayında Safranbolu’daki üç yerleşim; Eski Çarşı, Kıranköy ve Bağlar, özgünlük ve bütünlük ana ölçütlerini sağlayarak UNESCO Dünya Miras Listesi’ne girmiştir (Şekil 1). Kazanılan bu uluslararası statü sonucunda, Safranbolu’da turizm kısa sürede ekonominin önemli bir parçası haline gelmiştir. Bugün yerleşimin Kıranköy ve Bağlar bölgelerindeki geleneksel konutların büyük çoğunluğu özgün işlevini sürdürürken, geleneksel kent merkezini oluşturan Eski Çarşı bölgesinin büyük bir bölümü turizm odaklı işlevlere hizmet vermektedir. Eski Çarşı bölgesindeki bu turizm odaklı işlevsel dönüşüm ile birlikte, kentsel koruma ve yenileme uy-

gulamaları hız kazanmıştır. Bu makalede, son yıllarda yoğun bir dönüşüm süreci geçiren Safranbolu Eski Çarşı Bölgesi ele alınmaktadır. Bölgede hız kazanan ve geleneksel dokunun özgün niteliklerine zarar veren koruma, rehabilitasyon ve yenileme uygulamalarının

tartışılması bu çalışmanın temel amacıdır. Bu kapsamda, bölgede gerçekleştirilen söz konusu uygulamalara ilişkin örneklere yönelik arşiv araştırmaları ve alan çalışmaları aracılığıyla bir değerlendirme sunulmaktadır.

Şekil 1. Safranbolu Eski Çarşı, Kıranköy, Bağlar ve Yeni Yerleşim (Google Earth, 2019)

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ ve KURAMSAL ÇERÇEVE: 'ÖZGÜNLÜK' ve 'BÜTÜNLÜK'

Bu makalede, Safranbolu Eski Çarşı bölgesinde gerçekleştirilen koruma ve yenileme

uygulamalarına ilişkin örnekler, UNESCO Dünya Miras Kriterleri'nin iki temel kavramı olan 'özgünlük' (*authenticity*) ve 'bütünlük' (*integrity*) üzerinden analiz edilmektedir. Dünya Mirası Listesi'nin temel çerçevesi, 'Olağanüstü Evrensel Değer-OED' (*Outstan-*

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:458 K:654

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ding Universal Value-OUV) tanımına dayanmaktadır. Kültürel mirasın tanımlanmasında, Dünya Mirası Sözleşmesi, ‘anıt’ ve ‘yapı grupları’ nın tarih, sanat ya da bilim açısından olağanüstü evrensel değere sahip olması gerektiğini belirtirken, ‘yerler’ etnolojik ya da antropolojik açılarından da değerlendirilmektedir (Jokilehto, 2006:1). Kültürel alanların Dünya Miras Listesi’nde yer almasının temel koşulları ‘özgünlük’ (authenticity) ve ‘bütünlük’ (integrity) ölçütlerinin yerine getirilmesi gerekliliğidir. Bu bağlamda, ‘özgünlük’ ve ‘bütünlük’ Dünya Mirası Sözleşmesi’ndeki ana kavramlardır. Sözleşme, kültür mirasının ‘Olağanüstü Evrensel Değer’ olarak kabul edilmesi için, özgünlük ve bütünlük koşullarının sürdürülmesini sağlamaya yönelik yeterli bir koruma ve yönetim sistemine sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır (Unesco World Heritage Centre, 2019: 25).

Mimari korumada özgünlük kavramı, ‘gerçek, samimi, orijinal’ anlamlarını içerirken, tarihi yapı ya da çevrelerde yaşanmışlığın izleri ile birlikte; malzeme, biçim, işçilik, işlev ve konum nitelikleri ile birlikte edindiği ‘özü’ ifade etmektedir (Jokilehto, 2006: 4). 1994 tarihli Nara Özgünlük Belgesi¹ ile içeriği saptanmaya çalışılan ‘özgünlük’ kavramı detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Belgenin 13. maddesine göre;

“Bir anıtın ya da sitin doğasına ve kültürel bağlamına bağlı olarak; özgünlük yargısı çok çeşitli bilgi kaynaklarına bağlıdır. Bu kaynaklar; tasarım ve biçimi, malzeme ve nesneyi, kullanım ve işlevi, gelenek ve teknikleri, konum ve yerleşimi, ruh ve anlatımı, ilk tasarım ve tarihsel evrimi içerir. Bilgi kaynakları yapının bünyesinde olabileceği gibi, dışında da olabilir. Bu kaynakların kullanımı, kültür mirasının, sanatsal, teknik, tarihsel ve toplumsal boyutlarıyla tanımlanmasına olanak verir” (ICOMOS, 1994).

2013 tarihli ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi’nde özgünlük kavramına geniş yer verilmiştir;

“Bir mimari kültür varlığının anlam kazanabilmesi için gereken ve onun gerçekliğini, değerini ve bütünlüğünü kanıtlayan tüm özellikleridir. Mimari mirasın özgünlüğü söz konusu olduğunda, konum, tasarım, malzeme ve işçilik özellikleri açısından içinde bulunduğu kültür alanının bozulmamış ve tahrif edilmemiş bir belgesi olması istenir. İlk yapımından günümüze yapıların bünyesinde yer alan ve yapının kimliğini oluşturan tarihsel katmanlar, özgünlüğünün bileşenleri olarak kabul edilir”

Aynı bildirmede, mimari mirasın korunmasına yönelik yaklaşım ve uygulamalarda, özgünlüğün tüm boyutlarıyla dikkate alınması gerektiği belirtilmektedir;

“... Özgünlüğünü tüm boyutları ile (konum,

1 <https://www.icomos.org/charters/nara-e.pdf>

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:458 K:654

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

tasarım, malzeme ve işçilik) kaybetmiş bir mimari kültür varlığının korunmasından söz edilemez. Özgünlüğü dikkate alınmadan ve onarılabılır maddi varlığı yok edilerek yeniden ve yeni tasarım, taşıyıcı sistem, malzeme ve işçilik ile ve yeni bir çevre içinde inşa edilen yapıların korunmuş olduğundan söz edilemez. Aynı kapsamda tarihin bir döneminde var olan ancak, günümüzde yok olmuş ve çevresel bağlamı değişmiş bir yapının, yeniden inşa edilmesi, savaş vb. bir durum söz konusu değil ise, koruma uygulaması olarak kabul edilemez. Bu konularda yasalar, yönetmelikler ve ilke kararlarında var olsa dahi ve yenileme başlığı altında mimari kültür mirasının yok edilmesine ve yanıtıcı sonuçların ortaya çıkmasına neden olan hükümlerin ve uygulamaların doğruluğundan bahsedilemez”

İfadeleriyle, kültür mirasının özgünlüğünün kaybına neden olan uygulamaların bir ‘koruma’ etkinliği olarak kabul edilemeyeceği vurgulanmıştır. (ICOMOS, 2013).

Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme Uygulama Rehberi’nin, özgünlük başlığı altında yer alan parag. 82, şu şekildedir:

“Kültürel mirasın türüne ve bağlamına göre, niteliklerin bir çeşidi dahil olmak üzere kültürel mirasın sahip olduğu değerlerin özgünlük koşulları aşağıdaki özelliklerde sağlanabilirse, önerilen adaylık kriterinde tanımlandığı

gibi doğru ve güvenilir bir belirleme yapılabilecektir; form ve tasarım, malzeme ve malzeme, kullanım ve işlev, gelenekler, teknikler ve yönetim sistemleri, konum ve yerleşim, dil ve soyut mirasın diğer bileşenleri ile diğer iç ve dış faktörler” (UNESCO World Heritage Centre, 2019: 27; Stovel, 2007: 23).

Aynı başlık altındaki 86. paragrafta ise, özgünlük ile ilgili olarak, kültür mirasının yeniden yapımının (*rekonstrüksiyon*) yalnızca istisnai koşullarda, varsayımda bulunulmadan, tam ve detaylı belgelemeye dayandırıldığı durumlarda kabul edilebilir olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda, bir kültür varlığı, sahip olduğu nitelikleri ve değerleri günümüze kadar kayba ve bozulmaya uğramadan sürdürmüşse, özgünlük değerinden söz edilebilir. Hem kavramın içeriğinden kaynaklanan belirsizlikler hem de çok boyutlu ölçütler nedeniyle kültür mirasının özgünlüğünü değerlendirmek karmaşık bir süreci tarif eder. Diğer yandan, kültür mirasının özgünlük değerini oluşturan bileşenlerinin kaybına neden olan uygulamaların, koruma olgusu ile bağdaşmadığı ve yanıtıcı sonuçlar doğurduğu açıkça ifade edilmektedir.

Bütünlük kavramı ise, mimari mirasın tüm öğelerini bozulmadan bir arada tutma amacını ifade etmektedir (Alberts ve Hazen, 2010: 60). Doğal ve/veya kültürel mirasın sahip olduğu niteliklerin tam ve sağlam olmasına yönelik bir ölçüttür (Jokilehto, 2006: 12). Bütünlük, mirasın, yapısal ve mimari olarak bir bütün

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:458 K:654

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

tanımlaması ve miras olma durumunu belgeleyen tüm unsurları ile var olması durumudur. Bütünlüğün diğer bir boyutu ise, mimari mirasın içinde varlık kazandığı çevre ve diğer miras unsurları ile birlikte süreklilik göstermesi şeklinde anlaşılmaktadır (ICOMOS, 2013). Pearson ve Marshall (2012:59-60) bütünlük kavramının; bir yerin bileşenlerinin, fiziksel dokusunun, tarihsel birliktelikteki biçim ve bütünlüğünün, mekana kültürel önemini veren kullanımı ve sosyal bağları korunduğu sürece var olduğunu belirtir. Farklı bir bakış açısıyla Stovel'a göre mimari mirasın bütünlüğü, onun zaman içindeki önemini güvence altına alma ve sürdürme yeteneği olarak anlaşılmaktadır (Stovel, 2007: 21-36). Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme Uygulama Rehberi parag. 88, şu şekildedir:

“Bütünlük, doğal ve / veya kültürel mirasın sağlık ve eksiksizlik niteliklerinin bir ölçüsüdür. Bütünlük koşullarının incelenmesi, varlığın değerlendirilme sonucu derecesinin belirlenmesini gerektirir: a) olağanüstü evrensel değeri (OED) ifade etmek için gerekli tüm unsurları içerir; b) varlığın önemini yansıtan özelliklerin eksiksiz bir şekilde temsilini sağlamak için yeterli büyüklüktedir; c) gelişim ve / veya ihmalin olumsuz etkilerinden zarar görmektedir” (Unesco World Heritage Centre, 2019: 27) (Stovel, 2007: 24).

Jokilehto (2006: 12) ise bütünlük ölçütünün bileşenlerini; sosyal-işlevsel bütünlük, yapı-

sal bütünlük ve görsel bütünlük olarak tanımlamaktadır. Bütünlük analizi için bir çerçeve sunan Stovel (2007:32,33) bütünlüğe ilişkin değerlendirme ölçütlerini; sağlık, malzeme kalitesi, mekan ve biçim organizasyonu, işlevsel süreklilik ve alan ölçeğinde süreklilik başlıklarında ele almaktadır. Bu bağlamda, bütünlük kavramı da, özgünlük kavramıyla benzer şekilde, çok girdili ve miras alanının kendine özgü koşullarıyla biçimlenen farklı bileşenlerden oluşmaktadır.

Özgünlük ve bütünlük özellikleri ile ‘Dünya Mirası’ olarak seçilmiş bir varlığın süreklilik adına kaybetmemesi gereken değerler son yıllarda UNESCO önderliğinde düzenlenen pek çok bilimsel çalışma ve toplantıda ele alınmıştır.² Bu çalışmalar kapsamında, yukarıda özetlenen çerçevede kurgulanan tavsiye kararlarıyla, dünya miras listesinde yer alan

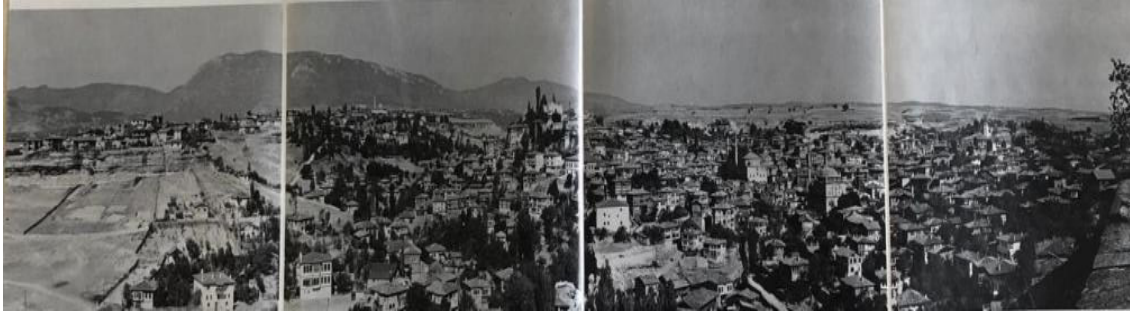
2 Aşağıda, UNESCO tarafından düzenlenen konu ile ilgili bilimsel toplantı ve yayımlar yer almaktadır. International Conference “World Heritage and Contemporary Architecture-Managing the Historic Urban Landscape”, (Vienna, 2005) ve etkinlik sonucunda yayımlanan “Vienna Memorandum on World Heritage and Contemporary Architecture - Managing the Historic Urban Landscape” başlıklı bildiri, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000140984>, (E.T.28.04.2020)
The Regional Conference of Countries of Eastern and Central Europe on “Management and Preservation of Historic Centers of Cities inscribed on the World Heritage List”, (Russian Federation, 2007)
International Meeting of Contemporary Architecture on Historic Settings (Spain, 2013)
UNESCO / ICCROM / ICOMOS / IUCN, World Heritage Resource Manual, “Managing Cultural World Heritage”, (Paris, 2013)

kültür varlıklarının somut ve soyut değerlerinin sürekliliğinin sağlanarak, özgün ve yerel niteliklerin korunduğu bütüncül bir koruma anlayışı tariflenmektedir (UNESCO/ICCROM/ICOMOS/IUCN, 2013: 28). Aşağıda, Safranbolu Eski Çarşı bölgesinde ele alınan koruma ve yenileme örnekleri aracılığıyla, yerleşimin özgünlük ve sürekliliğine yönelik bir değerlendirme sunulmaktadır.

PROBLEM TANIMI: ‘ÖZGÜNLÜK’ ve ‘BÜTÜNLÜK’ BAĞLAMINDA SAFRANBOLU, ESKİ ÇARŞI

Geçmiş M.Ö 4000 yılına uzanan, 15. yy’da Osmanlı topraklarına katılan Safranbolu’da koruma çalışmaları, 1974 yılında İstanbul

Teknik Üniversitesi ve yerel yönetimin işbirliğiyle gerçekleştirilen kampanya ile başlamıştır. Kamuoyuna yerleşimin değerlerini anlatmayı amaçlayan kampanyanın katkılarıyla Safranbolu, 1976’da korunması gerekli yerleşim alanı olarak tescil edilmiştir. Yerleşimin korunmasına yönelik ilk planlama çalışmaları 1981 yılına aittir (Kuban, 2013: 187-209). O yıllarda Safranbolu, topoğrafyanın biçimlendirdiği küçük bir Anadolu yerleşimi niteliğindedir (Şekil 2). Yerleşimin ilk Koruma Amaçlı İmar Planı 1991 yılında kabul edilerek uygulamaya konulmuştur (UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Somut Kültürel Miras İhtisas Komitesi, 2009: 230).

Şekil 2. Safranbolu Eski Çarşı, 1974 (Günay, 1981: 46-47)

Safranbolu’daki koruma faaliyetleri açısından önemli bir gelişme, Karabük Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’nun 2005 yılında kurulmasıdır. 2005’ten 2014 yılı sonuna kadar, Eski Çarşı’da yer alan 114 binadan Türkiye Cumhuriyeti Tanıtım Fonu kaynakları ile 46 binanın cephe ve çatı onarımları gerçekleştirilmiştir. 2010 yılında, daha önce

onaylanan koruma imar planının iyileştirme hedeflerini içeren ve yeni kurulan yerleşim yerlerinin baskısını azaltmak için bir tampon bölge belirleyen gözden geçirilmiş bir plan yürürlüğe girmiştir (Cabbar ve Özkan Yazgan, 2016:202-211).

2005 ve 2019 yıllarına ait harita ve görseller

incelendiğinde yerleşimde belirgin bir yoğunluk artışı görülmemektedir. Bu süreçteki sorun; yerleşim dokusundaki boşluklara yeni yapı inşa edilmesi ile değil, tescilli yapıların uygun olmayan yöntemlerle restorasyonu ve rekonstrüksiyonu ya da tescilsiz yapıların, sözde süreklilik ve bütünlüğe katkı amacıyla yenilenmesi şeklinde gerçekleşmiştir. 2010

yılı verilerine göre Eski Çarşı bölgesinde 826 adet tescilli konut yer almakta ve bu yapıların 638'i kullanılmaktadır (Ecemiş Kılıç ve Türkoğlu, 2015: 260-270). Bu tescilli yapıların yanı sıra, tescile değer görülmeyen ancak geleneksel dokunun bir parçası olan yapılar da varlığını sürdürmüştür (Şekil 3,4).

Şekil 3. Safranbolu Eski Çarşı, Google Earth (2005,2019)

Şekil 4. Safranbolu Eski Çarşısı, Haziran 2019³

Son³ yıllarda giderek artan bir hızla, Safran-

bolu Kentsel Sit Alanı sınırları içerisinde özellikle Eski Çarşısı bölgesinde yer alan korunması gerekli tescilli yapılar ve dokuya ölçeği ile uyum gösteren tescilsiz yapılar, koruma ve

3 Hâlihazır harita, Karabük Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivinden alınan 2010 tarihli belgeden uyarlanmıştır. Drone çekimleri Avcıoğlu Konağı'nın sahibinden temin edilmiştir.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:458 K:654

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

yenileme eylemlerine maruz kalmaktadır. Geleneksel dokunun özgünlüğünü zedeleyen ve okunabilirliğini güçleştiren bu eylemlerin ortak noktası; özgün tasarım ve biçim özelliklerinin, sadece kabuk (cephe) düzeyinde, özgün malzemeye benzer bir malzeme ve/veya çağdaş malzemeler birlikteliğinde, çağrışımlarla taklit edilerek tekrar niteliği taşımalarıdır.

Bu bağlamda makalede, Eski Çarşı bölgesindeki koruma ve yenileme eylemleri üç başlık altında ele alınmıştır:

* Tescilli yapılara yönelik, ‘koruma ve restorasyon’ olarak adlandırılan yenileme ağırlıklı uygulamalar (kısmi ya da bütüncül rekonstrüksiyon uygulamaları)

* Dokuya ölçeğiyle uyum gösteren tescilsiz yapıların geleneksel konutları taklit ederek değiştirilmesi,

* Dokuya ölçeğiyle uyum gösteren tescilsiz yapıların yıkılarak, geleneksel konutları taklit eden bir tasarım anlayışıyla yeniden inşa edilmesi.

BULGULAR

Tescilli yapılara yönelik, ‘koruma ve restorasyon’ olarak adlandırılan yenileme ağırlıklı uygulamalar (kısmi ya da bütüncül rekonstrüksiyon uygulamaları):

Eski Çarşı bölgesindeki tescilli yapıların, ‘koruma’ ve ‘restorasyon’ olarak nitelendirilen uygulamalar sonucunda özgün niteliklerini kaybettiği örnekler bu grupta ele alınmıştır. Kentsel koruma adı altında gerçekleştirilen bu uygulamalar sonucunda, özgünlük kaybı-

nın en uç örnekleri verilir. Giderek yaygınlaşan bu anlayışla, tescilli yapılar, kısmen ya da tamamen yıkılarak, cephe kurgusu ve mimari elemanları, çağdaş yapım tekniği ve malzemelerle taklit edilerek yeniden inşa edilmektedir. Özgün tasarım, malzeme ve işçilik özelliklerinin, yapının kimliğini oluşturan katmanların yok edilerek, geçmişin ruhunun yenilenen “eski” ler aracılığıyla çağrıştırıldığı uygulamalardan örnekler aşağıda yer almaktadır.

Mescit Sokak’da bulunan Hüma Hatun Konağı 2006 yılında ‘restorasyon’ geçirmiştir. 2004 yılında onaylanan restorasyon projesi ve raporu incelendiğinde, yapının restorasyon projesinin hazırlandığı dönemde mimari bütünlüğünü koruduğu görülmektedir.⁴ Restorasyon projesi, yapının özgün niteliklerini koruyarak, niteliksiz ek ve müdahalelerden arındırılmasına yöneliktir. Ancak uygulama sürecinde yapının, özgün tasarım, yapı ve malzeme özelliklerini büyük ölçüde kaybettiği, uygulama aşamasını belgeleyen görseller aracılığıyla anlaşılmaktadır.⁵ 2006 yılına ait bir fotoğrafta, uygulama sırasında, ahşap

4 Restorasyon Projesi Raporu (2004), Karabük Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivi

5 Restorasyon uygulamalarının detaylı şekilde değerlendirilebilmesi için, uygulama sürecinin tüm aşamalarının takip edilebilmesi gereklidir. Bu çalışma kapsamında incelenen tarihi yapıların kurul dosyalarına ulaşarak, elde edilen belge ve bilgiler ile yerinde incelemeler aracılığıyla bir değerlendirme sunulmuştur. Arşivlerde, tamamlanan restorasyon uygulamalarının projeye uygun olarak gerçekleştirildiğini bildiren belgeler mevcuttur, ancak uygulama sürecine ilişkin herhangi bir veriye ulaşılamamıştır.

karkas sistemin ve mimari elemanların yenilendiği görülmektedir. (Şekil 5). Günümüzde otel olarak olarak kullanılan yapının, resto-

rasyon müdahaleleri sonucu, özgünlüğünün bir bileşeni olan ve kimliğini oluşturan tarihsel katmanları zarar görmüştür.

Hüma Hatun Konağı

Yapım tarihi: 19.yy

Tescil tarihi:1990

Özgün işlev: Konut

Güncel işlev: Konaklama

Fotoğraflar

Müdahale (uygulama) öncesi

2006 öncesi⁶

Uygulama süreci ve sonrası

2006⁷

2019

Şekil 5. Mescit Sokak, Hüma Hatun Konağı

Mescit Sokak'da yer alan Kahveciler Ko-

nağı 1903 yılında inşa edilmiştir. Yapının tescil envanterinde yer alan bilgilerde, zemin+1 katlı olduğu görülmektedir. 2005 yılında Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından onaylanan restoras-

6 Karabük Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivi.

7 Kaynak belirtilmeyen fotoğraflar yazarlara aittir.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:458 K:654

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

yon projesi, eski fotoğraflar aracılığıyla yapının özgün durumun belirlendiği restitüsyon doğrultusunda hazırlanmıştır. Ancak yapının güncel durumu, restorasyon öncesi 2006 yılı fotoğrafları ile karşılaştırıldığında, taşıyıcı sistem, mimari eleman ve malzeme ölçeğindeki yenilemeleri gözlemek mümkündür

(Şekil 6). Bu kapsamlı müdahaleler sonucunda konutun, inşa edildiği dönemden itibaren biriktirdiği ve kimliğini oluşturan tarihsel katmanları yok olmuştur. Bu bağlamda, yapının özgün tasarım, yapı ve malzeme özelliklerini büyük ölçüde kaybettiğini söylemek mümkündür.

Kahveciler Konağı

Yapım tarihi: 19.yy

Tescil tarihi:1985

Özgün işlev: Konut

Güncel işlev: Konaklama

Fotoğraflar

Müdahale (uygulama) öncesi

2006⁸

Uygulama süreci ve sonrası

Tarih bilinmiyor⁹

2019

Şekil 6. Mescit Sokak, Kahveciler Konağı

Mescit Sokak'ta yer alan 25/A numaralı tes-

cilli konak 2015 yılında 'restorasyon' geçirmiştir. 2014 yılında onaylanan restorasyon projesi raporunda, yapının sağlam durumda olduğu belirtilmiş, niteliksiz eklerden arındırılarak, özgün niteliklerine uygun olarak

⁸ Karabük Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivi.

⁹ Karabük Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivi.

korunmasına yönelik bir restorasyon projesi hazırlanmıştır.¹⁰ 2016 yılında, restorasyon tadilat projesine yönelik hazırlanan kurul raporunda, uygun olmayan müdahaleler belirtilmiştir. Bu aşamadan sonrası ile ilgili herhangi bir belge ve görsel ulaşılamamıştır. Bu bağlamda, yapının mevcut durumu üzerinden

yapılan incelemelerde, yapının özgün mimari elemanlarının yenilediği bir uygulama gerçekleştirildiği görülmektedir (Şekil 7). Yapı, maruz kaldığı bu müdahaleler sonucunda, şükrütür ve malzeme özgünlüğüyle birlikte bütünlüğünü de kaybetmiştir.

Mescit sokak 25/A			
Yapım tarihi: 19.yy	Tescil tarihi:1987	Özgün işlev: Konut	Güncel işlev: Kullanılmıyor
Fotoğraflar			
Müdahale (uygulama) öncesi		Uygulama sonrası	
			
2006 ¹¹		2019	

Şekil 7. Mescit Sokak, 25/A, Konak

Guburoğlu Sokak'da yer alan Guburoğlu Konağı'nın 2018 yılında onaylanan restorasyon projesi, yapının özgün niteliklerinin korunarak, nitelsiz eklerin kaldırılmasına yönelik hazırlanmıştır.¹² Yapının uygula-

ma aşamasına ilişkin herhangi bir yazılı ve görsel belgeye ulaşılamamasına karşın, uygulama öncesi farklı tarihlere ait fotoğraflar güncel durum ile karşılaştırıldığında, zemin kat açıklıklarının, cepheden okunan şükrütür sisteminin ve mimari elemanların tamamen değiştiği görülmektedir. Yapı, bu rekonstrüksiyon uygulaması sonucunda, özgün tasarım, şükrütür ve malzeme özelliklerini kaybetmiştir (Şekil 8).

10 Karabük Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivi.

11 Karabük Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivi.

12 Karabük Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivi.

Guburoğlu Konağı

Yapım tarihi: 19.yy

Tescil tarihi:1985

Özgün işlev: Konut

Güncel işlev: Belediye konuk evi

FOTOĞRAFLAR

Müdahale (uygulama) öncesi

Tarih bilinmiyor¹

2006

Uygulama sonrası

2019

Şekil 8. Guburoğlu Konağı

Yukarıda incelenen ve restorasyon olarak nitelendirilen uygulama örneklerinde, yenileme ağırlıklı bir yaklaşım söz konusudur. Bu

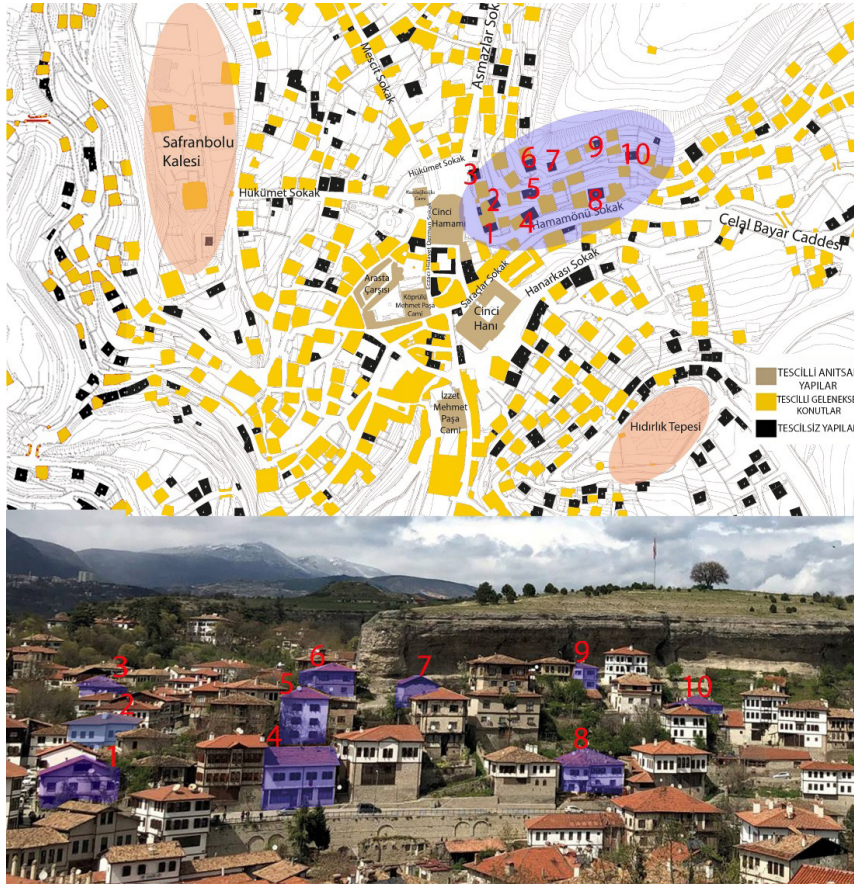
¹ Karabük Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivi.

uygulamalarda, kültür mirası niteliğindeki yapıların, yapım sistemi, malzeme ve işçilik özelliklerinin özgünlüğüne zarar verildiği görülmektedir. Burada söz edilmesi gereken bir başka nokta, restorasyon projesi sürecindeki

hassasiyetlerin uygulama aşamasına aktarılamamasıdır. Geleneksel konutların maruz kaldığı giderek yaygınlaşan bu uygulamalar, mimari mirasın içinde varlık kazandığı çevre ve diğer miras unsurları ile birlikte süreklilik göstermesiyle ortaya çıkan bütünlük değerini de olumsuz etkilemektedir.

Dokuya ölçeğiyle uyum gösteren tescilsiz yapıların geleneksel konutları taklit ederek değiştirilmesi:

Eski Çarşı bölgesindeki geleneksel dokuya ölçeğiyle uyum gösteren tescilsiz yapıların, geleneksel konutları taklit ederek değiştirildiği örnekler bu grupta incelenmiştir. Bu tür uygulamalara örnek olarak; ölçeği, cephe kurgusu, mimari eleman boyutları ve renk kullanımı bakımından geleneksel Safranbolu evlerini taklit eden Hamamönü Sokak'daki tescilsiz konutlar gösterilebilir (Şekil 9).

Şekil 9. Hamamönü Sokak, 2019

Son yıllarda Hanarkası Sokak'da yer alan betonarme yapılar, Safranbolu Eski Çarşı bölgesinin bütünlüğünü koruma endişesiyle, gele-

neksel konutları taklit eden cephe onarımları geçirmiştir (Şekil 10).

Şekil 10. Hanarkası Sokak, 2019

‘Avcıoğlu Konağı’ olarak adlandırılan tescilsiz yapı 2012 yılında, Safranbolu geleneksel

konutlarının özellikleri taklit edilerek dönüştürülmüştür (Şekil 11).

Şekil 11. Avcıoğlu Konak, 2019

Dokuya ölçeğiyle uyum gösteren tescilsiz yapıların yıkılarak, geleneksel konutları taklit eden bir tasarım anlayışıyla yeniden inşa edilmesi:

Bu grupta ele alınan uygulamalarda, geleneksel dokuyla uyumsuz olduğu düşünülen niteliksiz yapıların yerine, geleneksel konutların

benzerini inşa ederek bütünlük sağlama çabası söz konusudur. Günümüzde turizm danışma bürosu olarak kullanılan yapı, bu uygulamanın Safranbolu'daki en belirgin örneklerinden birisidir. 2014 yılında var olan niteliksiz yapı yıkılarak, ölçek, cephe kurgusu ve mimari elemanları ile geleneksel Safranbolu evlerini taklit ederek yeniden inşa edilmiştir (Şekil 12).

Şekil 12. Safranbolu Turizm Danışma Bürosu, 2019

Mescit Sokak'da yer alan 'Arpacıoğlu Konağı' nitelsiz bir yapının yerine inşa edilen bir diğer örnektir. Yapı; ölçek, cephe kurgusu ve mimari elemanların biçim ve boyutları ile ge-

leneksel Safranbolu evlerini taklit etmektedir (Şekil 13).

Şekil 13. Arpacioğlu Konak, 2019

Yukarıdaki örneklerin yanı sıra, kentsel sit alanı içerisindeki Hıdırlık Tepesi'nde yer alan ve geleneksel mimari elemanlara referans verilerek tasarlanan seyir terası, geleneksel dokunun bir parçasıymış gibi davranan bir başka “yeni” yapı uygulamasıdır. Geleneksel kent merkezine hakim bir noktada yer alan Hıdırlık Tepesi, Hıdırellez kutlamalarının yapıldığı, aynı zamanda ziyaretçilerin yerleşimi izlediği bir

kentsel bakı alanıdır. 2003 yılında, yerleşimi izlemek ve fotoğraf çekmek isteyen ziyaretçileri yağmur ve güneşten korumak amacıyla inşa edilen bu seyir terası, kalın bir taş duvar üzerinde yer alan cumbaları ve payandaları ile Safranbolu geleneksel mimarisinin izlerini taşımaktadır. (Şekil 14).

Şekil 14. Safranbolu, Hıdırlık Tepesi Seyir Terası ve Kafe, 2019

Geleneksel konut mimarisinin karakteristik özelliklerini, yerel ve çağdaş malzemeler birlikteliğinde taklit ederek çağrışımlarla yorumlamaya çalışan örnekler Safranbolu Eski Çarşı sınırları dışında da rastlamak mümkündür. Geleneksel mimari özelliklerin çağrıştırıldığı bu örneklerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır (Oral, 2019: 597-631). İlginç olan durum bu yaklaşımın, konutların yanı sıra büyük ölçekli yapılarda da uygulanmasıdır.

Hilton Oteli, Zalifre Oteli, Fethi Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi ve Turizm Fakültesi ve Konak Kız Öğrenci Yurdu bunlardan bazılarıdır (Şekil 15). Geleneksel dokunun çeperinde inşa edilen bu örneklerin yeni yapılar olduklarını ölçekleri ele vermektedir. Diğer bir deyişle kentsel sit alanı sınırları içerisinde inşa edilen taklit üretimlerden daha az çelişki barındırmaktadırlar.

Hilton Otel

Zalifre Otel

Fethi Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi ve
Safranbolu Turizm Fakültesi

Konak Kız Öğrenci Yurdu

Şekil 15. Safranbolu’da sit alanı dışındaki bölgesel çağrışım örnekleri

TARTIŞMA

UNESCO Dünya Mirası Sözleşmesi, insanlığın ortak kültür mirasının korunmasını amaçlayan uluslararası bir anlaşmadır. UNESCO, sözleşme kılavuzları ve ilgili dokümanları ile alan seçimi ve etkin koruma ilkeleri ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, özgünlük ve bütünlük, kültürel mirasın kendine özgü ve benzersiz niteliklerinin korunmasına yönelik çerçeve sunan temel yol gösterici kavramlardır. Tarihi alanlarda özgünlük ve bütünlüğü korumak zorlu bir süreçtir. Kavramların belirsizliği ve koruma pratiğinde farklı yorumlarla ele alınmaları, bu süreci daha da karmaşık hale getirmektedir.

SPAB (*Society for the Protection of Ancient Buildings*) kurucu üyelerinden John Ruskin; mimari mirasın değeri modern kopyalarda

değil, eserin özgünlüğünde yatmaktadır diyerek ‘kopya/replika’ üretimlere karşı çıkmaktadır. SPAB tarafından hazırlanan 1877 tarihli manifestoda, ‘koruyucu onarım’ yaklaşımı ortaya konmuştur (Orbaşlı 2008: 19). Kültürel mirasın büyük ölçekli müdahalelere ihtiyaç duymasının önüne geçebilecek bu yaklaşım, tarihi çevrelerin özgünlük ve bütünlüğünün korunmasında en etkin çözüm yolu olarak değerlendirilebilir. Geleneksel yapıları özgün değerleriyle korumak yerine, yıkıp yeniden inşa etmek (*reconstruction*) için geçerli bir nedenin olması gerekir. 2013 yılında güncellenen Burra Tüzüğü’nün “rekonstrüksiyon” başlıklı 20. maddesinde, “bir yer ancak bozulma ya da değişim nedeniyle bütünlüğünü kaybetmişse ve eski durumunu yeniden yapım için yeterli veri varsa rekonstrüksiyon uygun olur” ifadesi yer almaktadır.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:458 K:654

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

dır. Bir yerin kültürel anlamını kaybetmemesi için rekonstrüksiyonun bazı durumlarda kabul edilebileceği, ancak, yapının yeniden yapılmış olduğunun ayırt edilebilir olması gerektiği belirtilmiştir.¹⁴ Orbaşlı'ya (2008) göre yeniden inşa; yapı bir kompleksin vazgeçilmez parçası olduğu ve eksikliği durumunda bütününlüğünün anlaşılması riske girdiğinde kabul edilebilir bir uygulama olarak görülebilir. Bu tür geçerli bir neden olsa dahi rekonstrüksiyon, yeniden yaratma ve geçmişin yeniden yorumundan öteye geçemeyecektir. Geçmişin izleri, yaşlanmanın kanıtları ve dolayısıyla özgünlük bu yeniden inşa sürecinde kaybolacaktır (Orbaşlı, 2008: 48).

Tarihi çevrelerin sürekliliğinin sağlanması, korunmalarının yanı sıra değişime ve gelişime açık olmalarıyla sağlanabilir. John Worthington tarihi çevre koruma pratiğini, değişimi yönetme becerisi olarak tanımlar (Worthington, 1998: 3). 19.yy'dan itibaren, tarihi çevrelerde gelişim ve değişime yönelik farklı bakış açılarını yansıtan tartışma ve görüşler söz konusu olmuştur (Jokilehto, 1998; Lardinois, 2017). 2005 yılında düzenlenen *World Heritage and Contemporary Architecture* başlıklı uluslararası konferans sonucunda üretilen Vienna Memorandum'da (Viyana, 2005, UNESCO-WHC), koruma politika ve uygulamalarında kentsel yaşam kalitesi artırılırken, özgünlük ve bütünlük değerinden taviz verilmemesi

gerektiği vurgulanır ve sahte tarihsel tasarımların hem geçmişi, hem de bugünü inkar ettiği belirtilir. Polat ve Tümer Yıldız'ın (2018) ifadeleriyle, sürdürülebilir koruma, planlama ve kentsel tasarım süreçlerinin entegre olmaması, toplumsal katılım mekanizmalarının eksikliği, kültürel miras alanlarında, kimlik ve bellek kaybına neden olmaktadır. Hem yerel halkın hem de ziyaretçilerin paydaş olarak nitelendirilebileceği turizmin baskısı altındaki yerleşimlerde, paydaşların ihtiyaçları ile korumaya yönelik gereksinimler dengelenmeye çalışılırken, özgünlük ve bütünlük değerlerinin sürekliliğini zorlaştıran etkenler ortaya çıkabilmektedir.

Gültekin (2007:393)'in vurguladığı gibi, kentsel yenilemede rant yönelimli canlandırma önemsenerek, mevcut yerleşim dokuları yeniden biçimlendirilmektedir. Tarihi doku ve çevrelerin çağdaş yaşama uyarlanmasında, çoğunlukla turizm odaklı bir yaklaşımla, ziyaretçilerin önyargılarıyla şekillenen beklentilerini karşılamak için, kültürel mirasın özgün niteliklerinden ödün veren uygulamalar söz konusudur. Demiröz ve Şahin Güçhan'ın (2020) ifadeleriyle tarihi çevre, rekonstrüksiyon ve geleneksel görünümlü yeni binalar aracılığıyla tarihi dekorlara dönüşmektedir. Bu bağlamda, ziyaretçilerin, yerin özgünlüğüne değer verme eğilimine karşılık olarak, 'özgün' olarak sunulan pek çok öge 'taklit' olabilmektedir. Mimarlıkta 'taklit' birçok nedenle başvuru bir

14 <https://australia.icomos.org/publications/charters/>

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:458 K:654

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

tasarım yöntemidir. Güzer'in (2007) ifadesi ile mimarlık, diğer tasarım ürünlerinden farklı olarak, bir bağlamla birlikte var olur ve anlam kazanır. Ürün ve onun bağlamı arasındaki ilişki her ikisinin de anlamını yeniden kurar, dönüştürür. Bu özelliği, mimarlık ürününün birebir tekrarını olanaksız kılar. Taklit edilen çoğu zaman özgün bir eser değil, gelenek içinde oluşmuş prototiplerdir. Güzer'e göre taklit başka yapıların doğrudan kopyalanması yolu ile olabileceği gibi, tüketim, işaret, kimlik vb değerleri oluşturan yapı bileşenlerinin kendi bağlamları dışında yeniden üretimlerine de karşılık gelebilir. Taşınan çoğu zaman anlamı boşaltılmış olarak yinelenir, bağlamla ilişki kurması bir zorunluluk olarak görülmez. Bu nedenle tekrar edilen sadece sahte anlam oluşturmakla kalmaz, özgün olanın anlamının ve değerlerinin de bulanıklaşarak yok olmasına neden olur (Güzer, 2007: 30-32). Referans kaynağının açık ve kabul görmüş olması, taklit ürünün özellikle gündelik kültür ortamı içinde kolaylıkla kabul görmesini sağlar. Tarihi çevrelerde gerçekleştirilen yenileme çalışmalarında taklit uygulamaların bir uyum sağlama aracı olarak kullanımının yaygınlaşarak kabul görmesi ise, bu durumun bir sonucudur.

Özgünün aynen taklit edilerek yeniden üretilmesine karşı çıkan Lewis Mumford 1900'lerde Amerikalı mimar Henry Hobson Richardson'un mimarlığını öne çıkararak, 'eleştirel bölgeselcilik' kavramının düşünsel

temellerine ilişkin ipuçları verirken bazı özellikler sıralar. Bunlardan öne çıkanlar; yerel malzeme ve renklerin kullanımı, en önemlisi 'bilindik elemanların bilinmedik yöntemlerle kullanımı' yoluyla 'yabancılaştırma' (*defamiliarization*) dır (Alofsin, 2007; 369-374). Mumford, evrensel- bölgesel, kozmopolit- yerel olanın dengede tutulması gerektiğini vurgulayarak, katı tarihselciliği reddeder, ona göre 'bölgesellik yerin ruhunda saklıdır'. Çağın teknolojisi dikkate alınmalı, yerel ve evrensel kaynaşmalıdır (Lefavre, 2003: 23-53).

SONUÇ

Makale içerisinde örnekleri verildiği üzere, Safranbolu'da son dönemlerde, korunması gerekli tescilli yapıların kısmen ya da tamamen yıkılarak yeniden inşa edildiği, ölçeğiyle dokuya uyum gösteren tescilsiz yapıların, geleneksel konutları 'taklit' ederek onarıldığı ya da yıkılarak gelenekseli taklit eden bir yaklaşımla inşa edildiği bir 'kentsel yenileme' eylemi söz konusudur. Tescilli yapıların kısmen veya bütünüyle yeniden inşa edildiği uygulamalar, bilimsel rekonstrüksiyon yaklaşımından uzak bir anlayışla; 'özgünün yok edilerek kopyalanması' şeklinde gerçekleşmektedir. Düzenli bakım veya restorasyon ile varlığını sürdürebilecek geleneksel yapılar, yeni yorumların eşlik ettiği rekonstrüksiyon uygulamalarına maruz kalmaktadır. Diğer yandan, geleneksel konutlara oldukça yakın bir tasarım diliyle inşa edilerek 'eski' imajı verilen ve geleneksel

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:458 K:654

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

dokunun bir parçasıymış gibi bir tavır sergileyen yeni yapılar, ‘yeni mi yoksa geleneksel mi’ çelişkisini gündeme getirmektedir. Bu bağlamda, geleneksel dokuda özgün, taklit/kopya ayırımını yapmak giderek güçleşmektedir. Hiçbir yapının bir diğerine benzemediği ve her birinin kendi bağlamı ile şekillendiği yerleşim dokusunda, ‘belirsizlik’, belki de Freud’un (2003:1-21) ifadesi ile ‘tekinsizlik’ ortamı söz konusudur. Freud’a göre tanıdık gelmediği için ‘tekinsiz’in korkutucu olduğu sonucuna varmak bizi cezbeder (Freud, 2003:1-21). Safranbolu’da ‘taklit’ ve ‘kopya’ uygulamalar sonucu tanıdık ama ‘özgün’ olduğundan şüphe duyulan doku da benzer şekilde korkutucu ve endişe verici bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu uygulamalarda özgünü taklit ederek elde edileceği düşünülen sözde süreklilik ile bütünlüğün korunabileceği algısı hakimdir. Turizm talebinin baskısı ile sayıları giderek artan bu uygulamalar, Safranbolu’daki dokunun özgünlüğünü ve dolayısıyla ‘yer’in bütünlüğünü ciddi boyutlarda tehdit etmektedir. Makalenin kuramsal çerçeve bölümünde yer verilen çağdaş koruma ve restorasyon ilkelerinde açıkça ortaya koyulduğu üzere, Safranbolu’da geleneksel yerleşim dokusunun özgünlüğünü ve bütünlüğüne zarar veren bu uygulamalar bir koruma etkinliği olarak nitelendirilemez.

Diğer yandan, dokuya eklemlenen yeni yapıların nasıl bir tasarım anlayışı ile ele alın-

ması gerektiği, Safranbolu’nun özgünlük ve bütünlüğünün korunması açısından önemli bir tartışma konusudur. Tarihi dokuyu taklit ederek ‘bütünlük’ sağlama çabalarının, ‘özgünlük’ değerinin kaybına neden olduğu, tüm aktör ve paydaşların farkına varması gereken bir gerçektir. Yerel halkın ve turizme hizmet eden işletme sahiplerinin yanı sıra, merkezi ve yerel yönetimlerin de ortak olduğu bu yanlış, Safranbolu için giderek büyüyen bir tehlikedir.

ÖNERİLER

Bu makale, konuya ilişkin eleştirel bir tutum ortaya koymaktan çok, Safranbolu’nun dünya mirası statüsünü sürdürmesine yönelik çalışmalara katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Safranbolu’nun olağanüstü evrensel değerlerinin korunmasını konu alan bu tür bilimsel çalışmalar, konuya ilişkin farkındalığın artmasına katkı sağlayacaktır. Koruma çalışmalarında ‘özgünlük’ ve ‘bütünlük’ kavramlarına ilişkin tartışmaların, bilimsel araştırmalar ve projelendirme sürecinde olduğu kadar, uygulama sürecine aktarılmasında, konunun mevcut uygulamalar üzerinden tartışılmasının etkili bir ifade yolu olacağı düşünülmektedir.

Yıldırım ve Özal’ın (2020) Safranbolu’yu konu alan çalışmalarında vurguladıkları şekilde, kentsel koruma yaklaşımı, modern kentle ilişkilendirilerek, bütüncül bir bakış açısıyla

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:458 K:654

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ele alınmalıdır. Geleneksel yerleşimin sürekliliğinin biçimsel kopya ve taklitlere indirgenmesiyle, kamuoyunda yaratılan koruma algısının değiştirilebilmesi, ancak tüm aktör ve paydaşların bilgilendirilmesi ile mümkün olacaktır. Safranbolu’da inşa edilecek yapıların geleneksel dokuya uyumlu hale getirilmesine yönelik müdahalelerde, yerel mimari değerler (ölçek, malzeme, mimari eleman, vb.) farklı bir döneme ait olduğunun ipuçlarını vererek, bugünün teknolojisi ile harmanlanarak yorumlanmalıdır. Dokuya eklenen yeni yapılarda, Mumford’ın ifade ettiği (Alofsin, 2007) ‘bilindik elemanların bilinmedik yöntemlerle kullanımı’ ndaki başarı dokunun sürekliliğine katkı sağlayacaktır. Diğer yandan, keyfi rekonstrüksiyon uygulamalarının, tarihi çevrelerin özgünlük ve bütünlüğüne, tarih dokunun bileşenlerinin bütünüyle göz ardı edildiği yeni yapılaşmalar kadar zarar verdiği ve bu durumun Dünya Mirası statüsünün sürdürülebilirliğini tehdit ettiği kamuoyu ile paylaşılmalıdır.

Dünya Mirası statüsündeki kültür varlıklarının koruma yaklaşımının tüm aktör ve paydaşlarla bir arada yürütülmesine olanak tanıyan Alan Yönetimi Planı, Safranbolu için henüz hazırlanmamıştır. Yerleşimin korunmasına yönelik bütüncül bir koruma yaklaşımının eksikliği, Safranbolu’daki koruma ve yenileme uygulamalarının niteliğini olumsuz etkilemektedir. Proje ve uygulama süreçleri

arasındaki koordinasyon ve denetimin artırılması koruma uygulamalarının bilimsel restorasyon ilkelerine uygun olarak gerçekleştirilmesi için oldukça önemlidir. Yerleşim için hazırlanacak yönetim planı, yukarıda söz edilen uygulama aşamasındaki sorunların çözümüne yönelik önemli bir başlangıç olacaktır.

KAYNAKÇA

ALBERTS, H., C., HAZEN, H. D., (2010).

Maintaining authenticity and integrity at cultural World Heritage Sites. The Geographical Review, 100(1): 56-73

AHUNBAY, Z., (2019). Kültür mirasını koruma ilke ve teknikleri. İstanbul, Türkiye: Yem Yayın, ss.139

ALOFSIN, A., (2007). Constructive regionalism. İçinde Vincent B. Canizaro (Ed.), Architectural Regionalism: Collected Writings on Place, Identity, Modernity and Tradition, New York, USA: Princeton Architectural Press, ss. 369-374

ATAÖV, A., OSMAY, S., (2007). Türkiye’de kentsel dönüşüme yöntemsel bir yaklaşım. METU Journal of Faculty of Architecture, 24(2): 57-82

AVCIOĞLU, S., (2016). Tarihi çevrelerde kentsel koruma ve kentsel yenileme eğilimleri: yasal ve yönetsel çerçeve. İdeal kent, 7(20): 698-719

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:458 K:654

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

- CABBAR, N.Ü., ÖZKAN YAZGAN E., (2016).** State support policy concerning the conservation of traditional architectural heritage in Safranbolu, Turkey. The Historic Environment: Policy & Practice, 7(2-3): 202-212
- DEMİRÖZ M., ŞAHİN GÜÇHAN, N., (2020).** Urban conservation legacy of the Turkish planning system: tracing spatial change in the Ankara Acropolis, from 1923 onwards. Planning Perspectives, DOI: 10. 1080/02665433. 2020.1753102
- ECEMİŞ KILIÇ S., TÜRKOĞLU G., (2015).** Conservation problems of traditional housing with continued original function and recommended solutions: Safranbolu Eski Çarşı District. Megaron Dergisi, 10(1): 260-270
- FREUD, S., (2003).** The uncanny. (çev: David McIlintock) Londra: İngiltere: Penguin Books, ss.1-21
- GÜLTEKİN, N.T., (2007).** Kentsel korumada yenileme tercihleri yasal yaptırımlar. İçinde Kent ve Bölge Üzerine Çalışmalar: Prof. Dr. Orhan Kuntay'a Armağan, Ankara, Türkiye: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi, ss.377-393
- GÜNAY, B., (1994).** Kentlerin yeniden üretilmesi süreçleri. Mimarlık Dergisi, 249:11-14
- GÜNAY, R., (1981).** Geleneksel Safranbolu evleri ve oluşumu. İstanbul, Türkiye: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, ss.46-47
- GÜZER, A., (2007).** Mimarlıkta gerçekleştikliden sınırları. Mimarlık Dergisi, 333: 30-32
- JOKILEHTO, J., (1998).** Organizations, charters and world movements - an overview. İçinde John Warren, John Worthington, Sue Taylor (Ed.), Context: New Buildings in Historic Settings, Architectural Press, Oxford, 40-50
- JOKILEHTO, J., (2006).** Considerations on authenticity and integrity in World Heritage context. City & Time, 2 (1): 1-14
- KUBAN, D., (2013).** Türkiye'de kentsel koruma, kent tarihleri ve koruma yöntemleri. İstanbul, Türkiye: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, ss.187-203
- LARDINOIS, S., (2017).** Contemporary architecture in the historic environment recent international perspectives. Change Over Time 7 (2):252-271
- LEFAIVRE, L., (2003).** Critical regionalism, architecture and identity in a globalized

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:458 K:654

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

- world. New York, USA: Prestel Publishing, ss. 23-53
- ORAL, B., (2019).** Geleneksel mimariye öykünme bağlamında günümüz Safranbolu sivil mimarisi. İnsan & İnsan, 6 (21): 597-631
- ORBAŞLI, A., (2008).** Architectural conservation: principles and practice. Oxford, England: Blackwell Science, ss.17-19,51-52
- PEARSON, M., MARSHALL, D., (2012).** National Library of Australia conservation management plan. Canberra, Australia: National Library of Australia, ss.59-60
- POLAT, S, TÜMER YILDIZ, H., Ö., (2018).** Kültürel miras alanlarında kentsel tasarım ve toplumsal katılım: Bursa Hanlar bölgesi örneği. Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi, 15:1-44
- STOVEL, H., (2004).** Authenticity in conservation decision-making: the world heritage perspective. Journal of Research in Architecture and Planning, 3: 1-8
- STOVEL, H., (2007).** Effective use of authenticity and integrity as world heritage qualifying conditions. City & Time, 2 (3): 21-36
- TÜRKÜN, A., (2014).** Kentsel ayrışmanın son aşaması olarak kentsel dönüşüm. İçinde A. Türkün (Ed.), Mülk, Mahal, İnsan: İstanbul'da Kentsel Dönüşüm, İstanbul, Türkiye: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, ss.3-15
- UNESCO TÜRKİYE MİLLİ KOMİSYONU SOMUT KÜLTÜREL MİRAS İHTİSAS KOMİTESİ, (2009).** Türkiye'nin dünya miras alanları, koruma ve yönetimde güncel durum. Ankara, Türkiye, s. 230
- UNESCO / ICCROM / ICOMOS / IUCN, (2013).** Managing Cultural World Heritage .Paris, France; United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, s.28
- UNESCO WORLD HERITAGE CENTRE, (2019).** Operational guidelines for the implementation of the World Heritage Convention. Paris, France: UNESCO World Heritage Centre, ss.25-29
- WORTHINGTON, J., (1998).** Introduction: managing and moderating change. İçinde John Warren, John Worthington, Sue Taylor (Ed.), Context: New Buildings in Historic Settings, Oxford: Architectural Press, ss.1-6
- YILDIRIM, Ö.C., ÖZAL, G., (2020).** Tarihi kentsel peyzaj alanlarında sosyal ağların

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:458 K:654

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

etkisi: Safranbolu. Uluslararası Hakemli
Tasarım ve Mimarlık Dergisi, 15:1-31

ZAKAR, L., EYÜPGİLLER, K., (2014). Mi-
mari restorasyon koruma teknik ve yön-
temleri. İstanbul, Türkiye: Yapı Endüstri
Merkezi Yayınları, ss.39

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:458 K:654

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

EXTENDED ABSTRACT

Abstract: After being accepted to the UNESCO World Heritage List, it is necessary to maintain the authenticity and integrity of the values in the cultural heritage sites. In this respect, ‘authenticity’ and ‘integrity’ in conservation practice are the basic concepts that should be dealt with under the unique conditions of cultural heritage. In December 1994, three settlements in Safranbolu (Old Bazaar, Kıranköy and Bağlar) succeeded in entering UNESCO World Heritage List by meeting the main criteria of authenticity and integrity. As a result, tourism in Safranbolu has quickly become an important part of the economy. Today, most of the area serves tourism-oriented functions. The Safranbolu Old Bazaar area discussed in this article was revitalized by eliminating or changing the factors causing socio-cultural, economic and physical collapse for the purpose of urban conservation and rehabilitation. However, the settlement has started to move away from its original values by witnessing different renewal approaches. **Aim:** Considering this situation as a danger for the future of the city, the main purpose of the study is to introduce the conservation and renewal practices in the region in the last twenty years. **Method:** In this article, examples of conservation and renewal practices in Safranbolu will be analyzed through the two important concepts of the UNESCO World Heritage Criteria: ‘authenticity’ and ‘integrity’ The basic framework of the World Heritage List is based on the definition of outstanding universal value (OUV). The World Heritage Convention emphasizes that in order for cultural heritage to be recognized as a outstanding universal value, it must fulfill the conditions of integrity and authenticity, as well as the maintenance of these conditions. Authenticity is a feature that cannot be added later. The Nara Document on Authenticity defines the concept of authenticity as a criterion needed to evaluate cultural existence. Herb Stovel, which provides a new framework for integrity analysis, has considered the evaluation criteria with the following subheadings; wholeness, intactness, material quality, the reality of space and form organization, continuity of function and continuity of the heritage. The values that should not be lost for the sake of continuity of an entity selected as a World Heritage due to its authenticity and integrity are the subject of discussion of many scientific meetings in the recent period. The extent of this continuity will be questioned in the examples of the Old Bazaar in Safranbolu. For this purpose in the analysis, three different urban renewal implementations were detected; listed buildings reconstructed partially or completely (A), unregistered buildings whose facades are arranged by mimicking the architectural features of traditional houses (B), new buildings constructed by mimicking the plan, façade and architectural elements of traditional houses (C). **Results:**

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:458 K:654

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Safranbolu has been moving away from its outstanding universal values with examples realized with *'destroy the authentic, reproduce by imitation'* and *'produce by imitating the authentic'* mentality that all seem to be familiar by 'imitation', but also with concerns that they are 'authentic' by the urban renewal attitude realized under the name of conservation. **Discussion:** Imitation in architecture is a design method used for many reasons. The imitation is often not a unique work but prototypes that have formed in tradition. This may be the direct imitation of other structures, or may refer to the reproduction of some structural components outside their contexts. Of course, what makes the reference false here is the level of alienation within the context. The imitation is often emptied of meaning; it is not seen as a necessity to relate to the context and to transform within the context. However, according to Güzer (2007), imitation should not be seen as an adjective that expresses negativity directly, but as a fact whose boundaries should be discussed within its contextual existence. As examples are given in the article, Safranbolu has recently undergone an urban renewal action as a result of the imitation / connotation of the authentic traditional texture. It is possible to come across these examples not only within the boundaries of the Safranbolu Old Bazaar area but also outside the boundaries of this area. Interestingly, some of these examples are not private houses but public buildings in monumental scale. The number of these examples in which regional features are interpreted with associations has been increasing day by day. In Safranbolu examples, local and universal architectural elements and materials are blended, but this is sometimes applied with scale-controlled and sometimes with exaggerated interpretations. However, scale is the basic element of a place as much as material and technology, and the use of a scale that is distanced from the essence of the place will make it difficult to digest. **Conclusion:** In Safranbolu, the traditional structures are demolished on the grounds that they have completed their lives, and they are subjected to reconstruction practices accompanied by comments, additions and subtractions. Because the authentic features of the traditional structures are partially destroyed under the name of restoration or demolished completely under the name of reconstruction and revised by imitating the traditional. In these reconstruction implementations, even the floor can be added. In these applications, it is increasingly difficult to understand difference between the authentic and the imitation as the new has been given an 'authentic' look. On the other hand, the imitations in the unregistered parcels also increase this contradiction by bringing up this authenticity problem. In these renewal practices in Safranbolu, there is a perception that the supposed continuity and integrity can be preserved by imitating the original. In a site where no building is similar to each other and each is shaped in its own context, the renovation practices where the original

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:458 K:654

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

is 'imitated' puts the 'authenticity' and 'integrity' values of this town at risk. In the areas of cultural heritage, urban conservation and renewal should be considered within the framework of sustainability as an action that allows the preservation of original values without destroying physical and social components. However, this seems quite difficult to realize. Because the Site Management Plan which allows the conservation approach of cultural heritage with World Heritage status to be carried out with all actors and stakeholders, has not been prepared for Safranbolu yet. The lack of a holistic conservation approach to the preservation of the settlement adversely affects the quality of conservation and renovation practices in Safranbolu. The aim of this article is to contribute to the efforts of Safranbolu to maintain its world heritage status, rather than to adopt a critical attitude.

YER DUYGUSU VE PEYZAJ DEĞERLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ÜNİVERSİTE KAMPÜSLERİ ÜZERİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ¹

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN LANDSCAPE VALUES AND SENSE OF PLACE ON UNIVERSITY CAMPUSES

Eylem AKGÜL YALÇIN¹, Oğuz YILMAZ²

¹Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu Teknik Bil. Meslek Yüksekokulu, Bolu / Türkiye

²Ankara Üniversitesi, Ankara / Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-1374-2209¹, 0000-0003-2004-4548²

Öz: Amaç: Bu çalışma üniversite kampüslerinde, peyzaj değerleri ve yer duygusu kavramlarının öneminin ve aralarındaki ilişkinin ortaya konması amacı ile ele alınmıştır. Bu genel kapsam içerisinde çalışmada; yer duygusu ve peyzaj değerlerine etki eden (a) cinsiyet ve ders dışında geçirilen zaman değişkenlerinin farklılıklarını araştırmak, (b) peyzaj değerleri ve yer duygusu ilişkilerini psikometrik olarak belirlemek amaçlanmıştır. **Yöntem:** Veri toplama araçları olarak Peyzaj Değerleri Ölçeği (Akgül Yalçın, 2012) ve Yer Duygusu Ölçeği (Jorgensen ve Stedman, 2001) kullanılmıştır. Çalışmaya Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (BAİBÜ) kampüsünde okuyan toplam 450 öğrenci katılmıştır. Çalışmada betimsel istatistik, ilişkisel korelasyon, bağımsız T testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA- gruplar arasındaki anlamlı farkı saptamak için Tukey Post-Hoc) uygulanmıştır. **Bulgular:** Çalışma sonuçlarında; cinsiyet ve ders dışında kampüste geçirilen zaman alt değişkenlerinin peyzaj değerleri ve yer duygusu puanlarında BAİBÜ kampüs örnekleminde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar ortaya koydukları saptanmıştır ($p < 0,05$). Peyzaj değerleri ve yer duygusu alt boyutları irdelendiğinde korelasyon analizlerinde, peyzaj değerleri alt boyutlarından manevi değer, mimari değer, rekreasyonel değer, doğallık değeri, bilgilendirme değeri, donatı yeterlilik değeri ile yer duygusu alt boyutları arasında (yer kimliği, yer bağlılığı ve yer bağımlılığı) pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır. **Sonuç:** Bir başka deyişle, öğrencilerin peyzaj değerleri alt boyutlarına verdikleri puanlar arttıkça yer duygusuna verdikleri puanlar da artmaktadır. Çalışmada bütün bu sonuçlar derinlemesine açıklanmış ve tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yer Kimliği, Peyzaj Değerleri, Yer Bağlılığı, Aidiyet, Kampüs Peyzajı, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (BAİBÜ)

Abstract: Aim: This study has been discussed in order to better understand the importance of landscape values and sense of place in university campuses and to reveal the relationship between them. In this general scope, the aim of this study is to investigate the differences of (a) gender and time variables that affect the sense of place and landscape values, and (b) to determine the relationship between landscape values and sense of place psychologically. **Method:** Landscape Values Scale (Akgül-Yalçın, 2012) and Sense of place Scale (Jorgensen and Stedman, 2001) were used as data collection tools. A total of 450 students from BAIBU campus participated in the study. Descriptive statistics, relational correlation, independent T test and one-way analysis of variance (ANOVA- Tukey Post-Hoc was used for the significant difference between groups) were used in the study. **Findings:** According to the results of the study, it was found that there were statistically significant differences in the BAIBU campus sample in terms of gender, landscape values and sense of place scores of time sub-variables spent on campus ($p < 0.05$). When landscape values and sense of place sub-dimensions are examined, correlation analysis, spiritual value, architectural value, recreation value, naturalness value, information value, outdoor furniture qualification value and sense of place sub-dimensions (place identity, place attachment, place dependence). **Conclusion:** In other words, as the scores given to the sub-dimensions of landscape values increase, the scores they give to the sense of place increase. All these results are explained and discussed in depth.

Keywords: Place Identity, Landscape Values, Place Attachment, Belongingness, Campus landscape, Bolu Abant İzzet Baysal University (BAIBU)

Doi: 10.17365/TMD.2020.20.2

- (1) **Sorumlu Yazar - Corresponding Author:** Eylem AKGÜL YALÇIN (Dr. Öğr. Üye, Assist. Prof), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu-Park ve Bahçe Bitkileri Bölümü, Bolu / Türkiye, esraozkan@gazi.edu.tr, **Geliş Tarihi / Received:** 17.12.2019, **Kabul Tarihi / Accepted:** 13.08.2020, **Makalenin Türü: Type of Article (Araştırma – Uygulama / Research -Application), Çıkar Çatışması / Conflict of Interest: Yok / None, Etik Kurul Raporu / Ethics Committee: Yok / No**

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:469 K:661

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

GİRİŞ

Günümüz kentlerinde yerin fiziksel yapısı, mekânsal deneyimin önüne geçmektedir. Bu yaklaşım, yer ile kurulan tüm bağlarda bir tekdüzeliğe yol açmakta ve yerin özgün karakterini tarihiyle birlikte yok etmektedir. Oysaki tarih boyunca var olan bütün uygarlıklar mekân uygulamalarını, insan ve yer arasındaki bu bağı yorumlayarak gerçekleştirmiştir (Göka, 2001: 200). Kent arazisinin kullanımını ekonomik, politik kaygıların belirlediği yerleşkelerdeki doğal ve kültürel peyzajlar ise sahip oldukları birçok değere rağmen ya yaşayamamakta ya da gerçekçi olmayan korumaya, kullanım politikaları ve planları içinde sahipsiz kalmaktadır.

Bu bağlamda literatürde farklı bilim dallarında farklı başlıklar altında ele alınan, fakat insan ve yer arasındaki bağları yeniden kurma amacına katkı sağlayabilecek en genel kavram “yer duygusu”dur (Farnum vd., 2005: 2). Yer duygusu; insanların “bizim” diyerek sahip çıktığı, kendisini içinde huzurlu, güvenli ve ait hissettiği, kendi gelişiminde etkili olan sağlıklı mekanlar yaratmak adına; bir yere, bir kişi veya bir grup tarafından çeşitli anlamla yüklenmesi sonucu gelişen bir tutum, bir olgudur. Bu noktada en çok sorulan sorulardan bir taneside “insanların ne tür yerlere karşı yer duygusu oluşturduğudur”?

Fiziksel çevremizi oluşturan peyzajlar da kendilerine has yapıları, fonksiyonları ve değişim eğilimleri ile çeşitli değerlere sahiptir. Bu değerler; ekonomik, rekreasyonel değerler gibi somut veya manevi ve gelecek değerleri gibi soyut değerler de olabilir. İnsanın çevresini değerlendirmesine etki eden peyzaj değerlerinin önemi ve etkililik derecesi de, o şahsın kendi kimliğine dayalı olarak değişmekte ve kişinin o alana özgü geliştirdiği duyarlılık derecesinde önemli bir rol oynayabilmektedir. Peyzaj değerleri ile ilgili literatür detaylı olarak incelendiğinde, üniversite kampüslerinin peyzaj değerlerini, öğrencilerin bu değerlere karşı tutumunu ve bu tutumun yer duygusu ile ilişkisini inceleyen araştırmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Kampüs alanlarının kullanımları ve bu alanlar hakkında üniversite yönetimlerinin verdiği ve/veya vereceği kararlar, öğrencilerin yaşam kaliteleri açısından ve üniversiteye bağlılıkları bakımından oldukça önemlidir. Üniversitelerin kişisel gelişimde ölçülemeyen bir etkiye sahip oldukları bilinmektedir. Üniversite yaşantısı, bireylerin kişisel gelişimlerinin ve olgunlaşmalarının şekillendiği, ayrıca kültürel gelişimlerinin ve entelektüel fikirlerinin zirveye çıktığı bir dönemdir. Günümüz kampüslerinin çoğunluğu ise, ulaşım sistemi, bina ve çevre ilişkisi gibi faktörlerle öğrencilerin kampüsü deneyimlemelerini engelleyen bir yapıdadırlar. Bu yüzden oluşturulan alanlar öğrencilerin, bir takım sağlam

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:469 K:661

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ve eklettik deneyimlerden mahrum kalması na sebep olmaktadır. Ülkemizde ise kampüs ler kamulaştırma politikaları ve master plan uygulamaları olmadan, raslantısal yapılar ve otoparklar dizininden oluşan, her dört yılda bir yönetimle birlikte karakterini ve misyonunu değiştiren yerleşkelerdir. Bir üniversitenin ve üniversite kampüsünün planlamasında göz önüne alınması gereken en önemli hususlardan bir tanesi makro ve mikro büyümelere cevap verecek şekilde gelişiminin sağlanmasıdır (Kuyrukçu ve Uysal, 2015:68). Kampüs, öğrencilerde anılar bırakan, anlamlar yaratan, kendilerini oraya ait hissettikleri alanlardan oluşmalıdır. Bu bağlamda kişinin deneyimlediği, sosyalleştiği, ders dışı ve ders aralarında bir araya geldiği, kampüs binalarını çevreleyen ve bu binalar ile ilişki içinde olan doku kampüs peyzajıdır (Broussard, 2009: 34). Birçok üniversite açık olarak veya dolaylı bir şekilde öğrencilerine yüksek standartlarda bir akademik yaşam önermektedir. Öğrenciler bölümler, programlar, dersler hakkında ayrıntılı bir şekilde bilgilendirilmektedir. Fakat eğitim-öğretim üzerinde etkili olabilecek fiziksel çevrenin kalitesi ve bu kalitenin iyileştirilmesi göz ardı edilmektedir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada; üniversite öğrencilerinin günlük zaman diliminin büyük bir kısmını geçirdikleri kampüs alanlarının kullanılması, yaşatılması, korunması, geliştirilmesi ve et-

kin yatırımların yapılabilmesi adına kampüs peyzaj değerlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmanın amaçlarından bir diğeri ise üniversite öğrencilerinin peyzaj değerleri açısından verdikleri önceliklerin saptanmasıdır. Son olarak, çalışmada peyzaj değerlerinin yer duygusu ile olan dinamik ilişkisi ortaya konmuş ve bu ilişkinin cinsiyet ve kampüste geçirilen zaman değişkenleri açısından etkileri incelenmiştir.

ARAŞTIRMA KISITLARI

Bu araştırma peyzaj değerleri ve yer duygusu ölçekleri ile kısıtlanmış olup, çalışma gurubu olarak ulaşılabilir örneklemden oluşan Bolu Abant İzzet Baysal (BAİBÜ) Üniversitesi öğrencileri seçilmiştir. Ayrıca çalışma, literatürün desteklediği, peyzaj değerleri üzerine en çok etkisi bulunan iki bağımsız değişken olan öğrencilerin cinsiyeti ve kampüste geçirdikleri zaman ile kısıtlanmıştır.

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Bu araştırmanın genel problem alanını, kampüs peyzaj değerleri ile kampüse ait yer duygularının ilişkisinin incelenmesi oluşturmaktadır.

ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ

Bu çalışmanın alt problemlerinden birtanesi, peyzaj değerlerinin öncelik sıralamasının belirlenmesi ve bu değerlerin yer duygusu alt boyutları ile ilişkisinin incelenmesidir.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:469 K:661

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Bir başka alt problem ise katılımcıların cinsiyetleri ile peyzaj değerleri ve yer duygusu ile farklılıklarının araştırılmasıdır. Bunlara ek olarak bu çalışmada, kampüslerde bir günde geçirilen zaman değişkeninin peyzaj değerleri ve yer duygusu üzerine etkilerinin saptanması amaçlanmıştır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışma genel tarama modellerinden tekil tarama yöntemiyle yürütülmüş olup veri toplama tekniği açısından “Anket” tipi bir çalışmadır.

Çalışmada kullanılan ölçüm aracı üç ayrı bölümden oluşturulmuştur. Bu bölümler; (1) Jorgensen ve Stedman (2001) tarafından geliştirilen Yer Duygusu Ölçeği (YDÖ); (2) Akgül-Yalçın (2012) tarafından geliştirilen Peyzaj Değerleri Ölçeği (PDÖ), ve (3) katılımcıların cinsiyet ve kampüste geçirilen zaman gibi demografik bilgileri içeren kısımdan oluşmaktadır.

YDÖ 5’li Likert tipi bir ölçek olup üç alt boyuttan oluşan bu ölçekte katılımcılar verilen ifadeleri, “1-Hiç katılmıyorum”dan, “5-Kesinlikle Katılıyorum”a kadar değişen bir aralıkta değerlendirmişlerdir. Her alt boyutta dört madde yer almaktadır. Toplam güvenilirliği (Cronbach’alpha) 0.94 olan ölçeğin, alt boyut güvenilirlikleri sırasıyla yer kimliği 0.93; yer bağlılığı 0.90; ve yer ba-

ğımlılığı 0.87 şeklindedir. YDÖ’nun Türkçeye uyarlaması bilimsel yöntemle gerçekleştirilmiştir. Bu uyarlama geleneksel yaklaşım yoluyla yapılmış olup, güvenilirlik katsayısı yer duygusu için 0,87; yer kimliği için 0,71; yer bağlılığı için 0,73; ve yer bağımlılığı için 0,72 olarak bulunmuştur. Bütün bu değerler ölçüğü güvenilir bir şekilde Türkçe olarak kullanabileceğini göstermektedir.

Akgül Yalçın (2012) tarafından geliştirilen PDÖ toplamda 31 maddeden ve 10 alt boyuttan oluşmaktadır. PDÖ için hesaplanan güvenilirlik katsayısı tüm ölçek için 0,83’tür. Bu değerde, ölçeğin peyzaj değerlerini ölçmede güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir. (Akgül Yalçın ve Ayranç, 2016: 921).

Bu çalışmaya gönüllü olarak rastgele yöntemle seçilen Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi öğrencileri katılmıştır. BAİBÜ 1992 kuruluş tarihli yarı vakıf destekli bir devlet üniversitesidir. Üniversite kampüsü Ankara ve İstanbul büyük şehirleri arasında yer alan Bolu kent merkezine 8km uzaklıktaki Gököy’de yer almaktadır. 11.368 kişilik bir öğrenci kapasitesine sahip merkez kampüsünde 450 öğrenciye uygulanan anketlerden 387 tanesi kullanılmaya uygun olarak geri dönmüştür. Çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımları 159’u erkek ve 228’i kadından oluşmaktadır.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:469 K:661

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

KURAMSAL ÇERÇEVE

Yer Duygusu (Yer kimliği, Yer bağlılığı, Yer bağımlılığı)

Yer duygusu birçok farklı disiplin ve araştırmacı tarafından farklı boyutlarla birlikte anılarak tanımlanmıştır. Yer duygusu, Tuan (1979) tarafından, yerin, insanın duygularını ve o yerle olan ilişkilerini dikkate alan bir hizmet alanı olarak açıklanmıştır. Ryden (1993) kavramı; mekânın uzaydaki bir nokta olmaktan daha çok insanların içinde yaşadıkları süreçte, peyzaja yükledikleri anlamlardır şeklinde ifade etmiştir. Canter (1991) yılında yayınladığı çalışmasında ise, yerlerin insan toplulukları çevresinde organize olan zihnin, duyguların ve eylemlerin bir bütünü temsil ettiğini ve bunun yer duygusu olarak ortaya çıktığını belirtmiştir. Bu tanımlar ışığında yer duygusunu tek başına fiziksel tutumla açıklamak mümkün olmamaktadır. Sonuçta yer duygusu insanın alan yorumlarını da barındırmaktadır (Jorgensen ve Stedman, 2001: 233). Çevresel psikolojide yer duygusu üç boyut altında incelenmiştir; (1) yer bağlılığı (place attachment), (2) yer bağımlılığı (place dependence) ve (3) yer kimliği (place identity). Her ne kadar bu kavramlar duygusal bağlılık, yaklaşma, davranışsal yükümlülük, memnuniyet ve aidiyet gibi konularla örtüşse de, birbirlerinden çok farklı karakterleri vardır. Örnek olarak, Cuba ve Hummon (1993) bir yerle olan duygusal bağlılık ve

yakınlaşmayı kimliğin bir yönü olarak görürken, Altman ve Low (1992) aynı faktörleri bağlılığı tanımlamak için kullanmışlardır (Pretty vd., 2003: 274).

Bu üç kavramın üzerinde çalışılırken, bu kavramları daha iyi anlamak ve sınırlandırmak adına farklı boyutlara gereksinim duyulmuş ve farklı tanımlar yapılmıştır. Bunlardan tutum teorisi yer duygusunu insanın çevresiyle davranışsal, duygusal ve bilişsel ilişkileri kavramak için bir temel sağladığını savunmaktadır. Bu temel yer duygusunun çok boyutluluğunu desteklemektedir (Jorgensen ve Stedman, 2005: 317). Sonuçta yer kimliği bilişsel boyut, yer bağlılığı duygusal boyut ve yer bağımlılığı davranışsal boyut olarak ele alınmış ve literatürde değerlendirmeler bu doğrultuda analiz edilmiştir.

Peyzaj Değerleri

Peyzaj değerlerinin anlaşılması adına literatürde farklı peyzaj değerleri sınıflandırılmaları öne sürülmüştür. Bu temel alındığında on bir tane potansiyel değer ortaya çıkmaktadır. Bu değerler; Rekreatif, Estetik, Eğitim, Etik ve Ahlaki, Ekonomik, Ekolojik, Terapatik, Tarihsel ve Kültürel, Bilimsel, Zihinsel, Manevi değerlerdir (Manning ve More, 2002: 23). Brown ve Raymond (2007) yaptığı bir araştırmada bu değerleri kullanarak yer bağlılığı ile peyzaj değerleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu değerleri estetik-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:469 K:661

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

görsel değer, bilgi değeri, ekonomik değer, rekreasyon değeri, biyolojik çeşitlilik değeri, manevi değer, tarihsel miras değeri, gelecek değeri, terapi değeri, doğallık değeri, özel değeri olan yerler, gelişmiş ve gelişmemiş yerler olarak nitelemiştir (Brown ve Raymond, 2007: 95).

Rolston ve Coufal (1991) geliştirdikleri on peyzaj değerini temel alarak bu değerlerin coğrafya ve yer duygusundan kaynaklandığını belirtmişlerdir. Bu değerler; manevi, bilimsel, vahşi yaşam, rekreasyonel, doğal tarih, biyolojik çeşitlilik, estetik, ekonomik, yaşamsal destek değerleri olarak adlandırılmıştır (Rolston ve Coufal, 1991: 38-39).

Akgül-Yalçın (2012) de kampüsler üzerine geliştirdiği peyzaj değerleri ölçeğinde 10 peyzaj değeri belirlemiştir. Bu değerleri; manevi, rekreasyonel, doğallık, mimari, bilgi, engelsiz alan, erişilebilirlik, açık alan, donatı ve yoğunluk değerleri olarak belirtmiştir (Akgül Yalçın ve Ayrancı, 2016: 922). Bu çalışmaya temel oluşturan bu değerler aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır.

Manevi değer; sahip olunan tarihi, kültürel ve manevi değerler,

Rekreasyonel değer; sahip olunan sosyal, aktif ve pasif rekreasyon alanları,

Doğallık değeri; peyzajının doğal çevreyle uyumlu, yeterli yeşil alana, bitkisel kompozisyona ve bitkisel çeşitliliğe sahip olması,

Mimari değer; yerin özgün karakteri, binazların mimarisi, uyumu, sanatsal ve kültürel öğelerin varlığı,

Bilgi değeri; bilgilendirme ve sanatsal elemanların varlığı,

Engelsiz alan değeri; yerin sirkülasyonunun engelli standartlarına sahip olması,

Erişilebilirlik değeri; yaya ve taşıt ulaşımının yeterliliği,

Açık alan değeri; mevcut nüfusa ve faaliyetlere uygun açık alanların varlığı, taşıtların bu alanlarla ilişkisi,

Donatı yeterlilik değeri; o yeri destekleyen ve deneyimi arttıran donatı elemanlarının yeterliliği,

Yoğunluk değeri; trafik yoğunluğunu açıklamaktadır.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Peyzaj Değerleri ve Yer Duygusu

Araştırmaya katılan tüm öğrencilerin ölçeklere verdikleri puanların dağılımı Tablo 1'de verilmiştir. BAİBÜ öğrencilerinin kampüse ait peyzaj değerlerine verdikleri önem incelendiğinde, en yüksek aritmetik ortalamayı doğallık değeri ve en düşük aritmetik ortalamayı ise rekreasyonel değer almıştır. Katılımcıların yer kimliği, yer bağlılığı, yer bağımlılığı ve toplamda yer duygusu ölçek değerlendirmesine verdikleri puanların

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:469 K:661

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

aritmetik ortalaması 3'ün altındadır. En yüksek aritmetik ortalama 2,56 ile yer bağlılığına aittir.

Yer Duygusu ve Peyzaj Değerleri İlişkisi

Yer duygusu ve peyzaj değerleri ilişkisi incelendiğinde manevi değer, mimari değer ve rekreasyonel değer, yer duygusu alt bileşenleri ile yüksekte orta düzeye kadar değişen pozitif yönde anlamlı ilişkileri olduğu saptanmıştır. Manevi değer ile yer kimliği ($r=0,68$), yer bağlılığı ($r=0,67$), yer bağımlılığı ($r=0,71$) ve yer duygusu ($r=0,73$) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki mevcuttur. BAİBÜ'de mimari değer de en fazla yer duygusu ($r=0,57$) ile olmak üzere sırasıyla yer bağımlılığı ($r=0,55$), yer kimliği ($r=0,53$) ve yer bağlılığı ($r=0,52$) ile orta seviyede pozitif yönde bir ilişki içinde olduğu saptanmıştır. BAİBÜ kampüsünde rekreasyonel değer ilişkisi, sırasıyla yer bağımlılığı ($r=0,58$), yer duygusu ($r=0,54$), yer kimliği ($r=0,51$) ve yer bağlılığı ($r=0,44$) ile orta seviyede pozitif yöndedir. Donatı yeterlilik değeri ve bilgilendirme değerleri birbirlerine çok yakın puanlarda düşük seviyede pozitif yönde sırasıyla yer duygusu ($r=0,41$, $r=0,38$), yer bağlılığı ($r=0,32$, $r=0,29$) ve yer kimliği ($r=0,34$, $r=0,37$) ile istatistiksel olarak anlamlı ilişkileri bulunmuştur.

Peyzaj değerleri alt boyutlarından yoğunluk değeri ile yer bağlılığı ($r=-0,28$), yer duygusu ($r=-0,35$) yer kimliği ($r=-0,33$) ve yer bağımlılığı ($r=-0,44$) düşük seviyede negatif yönde anlamlı ilişkileri bulunmuştur. Bununla birlikte, doğallık ve yeşil alan değeri ile yer duygusu ($r=0,19$), yer kimliği ($r=0,17$), yer bağlılığı ($r=0,16$) ve yer bağımlılığı ($r=0,21$) arasında düşük düzeyde pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır.

BAİBÜ Katılımcıların Cinsiyet Alt Değişkeni ile Peyzaj Değerleri ve Yer Duygusu Etkileşimi

Cinsiyet alt değişkeni ile peyzaj değerleri farklılıklarını saptamak için parametrik olan testlerden Bağımsız T- testi yapılmış olup peyzaj değerleri faktörlerinden rekreasyon ($t=-3,89$; $p\leq 0,05$), donatı yeterlilik değeri ($t=2,82$; $p\leq 0,05$) ve bilgi değeri ($t=2,432$; $p\leq 0,05$) alt boyutlarından cinsiyet değişkeninde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu üç alt boyutun aritmetik ortalamaları incelendiğinde erkekler anlamlı olarak kadınlardan daha yüksek puana sahiptir. Diğer alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($p>0,05$) (Tablo2).

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:469 K:661

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Tablo 1. BAİBÜ Kampüsü Katılımcılarının Peyzaj Değerleri ve Yer Duygusu Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Peyzaj Değerleri	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
BAİBÜ KAMPÜSÜ			
Rekreasyonel Değer	387	2,32	0,70
Donatı Elemanları İşlevsellik Değeri	387	2,46	0,73
Bilgilendirme Değeri	387	2,55	0,84
Manevi Değer	387	2,71	0,71
Açık Alan Değeri	387	2,83	0,55
Mimari Değeri	387	2,87	0,77
Erişilebilirlik Değeri	387	2,83	0,96
Engelsiz Alan Değeri	387	2,93	0,73
Yoğunluk Değeri	387	3,24	0,98
Doğallık ve Yeşil Alan Değeri	387	3,69	0,74
Toplam Peyzaj Değeri	387	2,84	0,4
Yer Kimliği	387	2,36	0,69
Yer Bağlılığı	387	2,56	0,9
Yer Bağımlılığı	387	2,22	0,75
Yer Duygusu	387	2,38	0,68

BAİBÜ üniversitesi katılımcılarının cinsiyet alt değişkeni ile yer duygusu farklılıklarını saptamak için ise yine Bağımsız T- testi yapılmış olup sonuçlar Tablo 2’de sunulmuştur. Sonuçlar incelendiğinde cinsiyet alt değişkenine göre yer duygusu ve alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($p > 0,05$).

BAİBÜ Kampüsünde Geçirilen Zaman Alt Değişkeni ile Peyzaj Değerleri ve Yer Duygusu İlişkisi

BAİBÜ üniversitesi katılımcıların kampüs yer duygusu ve geçirilen zaman değişkenleri arasındaki farklılık tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir (Tablo 3). Kampüste geçirilen zaman değişkeni katılımcıların yer kimliği ($F(3;384)=4,007; p \leq 0,05$); yer bağlılığı ($F(3;384)=8,738; p \leq 0,05$); yer bağımlılığı ($F(3;384)=7,096; p \leq 0,05$) ve yer duygusu puanları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık yaratmıştır ($F(3;384)=8,494; p \leq 0,05$). Ortaya çıkan istatistiksel olarak anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında ol-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:469 K:661

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

duğunu bulmak için Tukey Post Hoc analizi yapılmıştır. Bu analiz sonuçlarına göre, yer kimliği değişkeninde kampüste hiç zaman geçirmeyenler ile 5 saat ve üzeri zaman geçirenlere göre anlamlı bir şekilde farklılaşa-

rak azalmıştır. Yer bağlılığı ve yer bağımlılığı kampüste hiç zaman geçirmeyenler ile kampüste 1-2 saat, 3-4 saat ve 5 saat ve üzeri zaman geçirenlerle göre doğru orantılı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır.

Tablo 2. BAİBÜ Kampüs Katılımcılarının Cinsiyet Alt Değişkeni ile Yer Duygusu Farklılıkları Bağımsız T- Testi Sonuçları

BAİBÜ KAMPÜSÜ		Cinsiyet	N	X	ss	sd	t	p
Manevi Değer	Erkek	159	2,65	0,68	385	-1,16	0,24	
	Kadın	228	2,74	0,74				
Rekreasyonel Değer	Erkek	159	2,48	0,68	385	3,89	0,00*	
	Kadın	228	2,20	0,74				
Engelsiz Alan Değeri	Erkek	159	2,93	0,78	385	-0,01	0,98	
	Kadın	228	2,93	0,69				
Açık Alan Değeri	Erkek	159	2,85	0,56	385	0,6	0,59	
	Kadın	228	2,82	0,55				
Yoğunluk Değeri	Erkek	159	3,23	1,04	385	-0,12	0,90	
	Kadın	228	3,24	0,94				
Mimari Değeri	Erkek	159	2,92	0,83	385	0,92	0,35	
	Kadın	228	2,84	0,73				
Donatı Elemanları İşlevsellik Değeri	Erkek	159	2,58	0,74	385	2,82	0,00*	
	Kadın	228	2,37	0,72				
Erişilebilirlik Değeri	Erkek	159	2,89	1,00	385	0,9	0,36	
	Kadın	228	2,80	0,93				
Doğallık ve Yeşil Alan Değeri	Erkek	159	3,72	0,74	385	0,46	0,64	
	Kadın	228	3,68	0,73				
Bilgilendirme Değeri	Erkek	159	2,68	0,90	385	2,43	0,01*	
	Kadın	228	2,47	0,78				
Yer Kimliği	Erkek	159	2,39	2,39	385	0,65	0,51	
	Kadın	228	2,34	2,34				

Yer Bağlılığı	Erkek	159	2,50	2,50	385	-1,24	0,52
	Kadın	228	2,61	2,61			
Yer Bağımlılığı	Erkek	159	2,22	2,22	385	0,02	0,97
	Kadın	228	2,22	2,22			
Yer Duygusu	Erkek	159	2,37	2,37	385	-0,31	0,75
	Kadın	228	2,39	2,39			

Tablo 3. BAİBÜ Kampüsünde Geçirilen Zaman Peyzaj Değerleri ve Yer Duygusu Tek Yönlü Varyans Analizi

		Karelerin Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalamaların Karesi	F	Anlamlılık
BAİBÜ KAMPÜSÜ						
Manevi Değer	Gruplar arası	10,23	3	3,41	6,84	0,00
	Grup içi	189,80	381	0,49		
Rekreasyonel Değer	Gruplar arası	1,80	3	0,60	1,22	0,30
	Grup içi	187,04	381	0,49		
Engelsiz Alan Değeri	Gruplar arası	0,60	3	0,20	0,37	0,77
	Grup içi	208,14	381	0,54		
Açık Alan Değeri	Gruplar arası	1,56	3	0,51	1,68	0,16
	Grup içi	117,15	381	0,30		
Yoğunluk Değeri	Gruplar arası	2,80	3	0,93	0,95	0,41
	Grup içi	373,21	381	0,98		
Mimari Değeri	Gruplar arası	6,38	3	2,12	3,59	0,01
	Grup içi	225,59	381	0,59		

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:469 K:661

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Donatı Elemanları İşlevsellik Değeri	Gruplar arası	1,67	3	0,55	1,02	0,38
	Grup içi	208,69	381	0,54		
Erişilebilirlik Değeri	Gruplar arası	17,60	3	5,86	6,61	0,00
	Grup içi	338,14	381	0,88		
Doğallık ve Yeşil Alan Değeri	Gruplar arası	1,01	3	0,33	0,61	0,60
	Grup içi	209,88	381	0,55		
Bilgilendirme Değeri	Gruplar arası	3,07	3	1,02	1,44	0,23
	Grup içi	270,92	381	0,71		
Yer Kimliği	Gruplar arası	5,710	3	1,90	4,007	0,008
	Grup içi	180,973	381	0,47		
Yer Bağlılığı	Gruplar arası	19,919	3	6,64	8,638	0,000
	Grup içi	292,852	381	0,76		
Yer Bağımlılığı	Gruplar arası	11,459	3	3,82	7,096	0,000
	Grup içi	205,102	381	0,53		
Yer Duygusu	Gruplar arası	11,375	3	3,79	8,494	0,000
	Grup içi	170,077	381	0,44		

Bir başka deyişle, kampüste geçirilen zaman artıkça yer bağlılığında artmaktadır. Kampüste 1-2 saat, 3-4 saat ve 5 ve üzeri saat zaman geçiren gruplar hiç zaman geçirmeyen gruba göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yer duygusu ölçeğinde yüksek puan almışlardır. Kısaca kampüste hiç zaman geçirmeyen

grup diğer gruplara göre en düşük yer duygusu puanına sahiptir.

Kampüste geçirilen zaman ile peyzaj değerleri analizleri değerlendirildiğinde, manevi değer alt boyutunda kampüste günde 5 saat ve üzeri zaman geçiren öğrenciler 1-2 saat ve 3-4 saat zaman geçiren öğrencilere göre anlamlı olarak yüksek değerlere sahiptirler. Rekreasyon

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:469 K:661

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

yonel değer boyutunda ise, kampüste günde 5 saat ve üzeri zaman geçiren öğrenciler, 1-2 saat zaman geçirenlere göre bu değere daha düşük puan vermişlerdir. Ayrıca, engelsiz alan ve yoğunluk değerlerinde, kampüste 1-2 saat zaman geçirenlerin kampüste 3-4 saat ve 5 saat ve üzeri zaman geçirenlere göre daha yüksek puan verdikleri saptanmıştır. Bunlara ters olarak, mimari değer, kampüste 1-2 saat zaman geçirenler, 3-4 saat ve 5 saat ve üzeri zaman geçirenlere göre daha düşük puanla istatistiksel olarak farklılık göstermiştir. Son olarak bilgilendirme değerinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiş olup 5 saat ve üzeri zaman geçirenlerin 3-4 saat zaman geçirenlere göre bu değeri daha düşük puanladıkları saptanmıştır.

TARTIŞMA

BAİBÜ kampüsünde peyzaj değerleri ve yer duygusu arasındaki en yüksek ilişkinin manevi değer (sahip olunan tarihi, kültürel ve manevi değerler) olarak saptanması kampüslerdeki tarihi dokunun, sosyal ortamların, çevreyi yansıtan ve çevreden kopuk olmayan tasarımların gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bununla birlikte öğrencilerin kendi kendilerine kalabilecekleri, deneyimleyebilecekleri, kişiliklerini ortaya koyabilecekleri ortamlarında tasarlanması kampüslerin manevi değerini ve bu doğrultuda yer duygusunu arttıracaktır. Doper'de (2000) her kampüsün doğal ve kültürel bir tarihinin (manevi de-

ğer) olduğunu ve bu geçmişi tanımlamanın, yorumlamanın ve dönüşümünün kampüs tasarımı hedeflerinden birisi olması gerektiğini belirtmiştir (Doper, 2000: 140).

BAİBÜ Kampüsünde mimari değer, (yapıların birbirleri ile uyumu, sanatsal veya kültürel öğelerin varlığı, kampüsün kendine özgü yapısı) yer duygusu ile ilişkisinin önem derecesi, kampüs çevresini yaşanan çevre ve kültürle birarada ele almanın önemini göstermektedir. Bununla birlikte yapısal çevreyi ve onu saran peyzajı da sanatsal öğeler ile bir bütün içinde ele almak bir o kadar önemlidir. Milligan (1998) kampüs içinde kahve evinde yaptığı çalışmada yer bağlılığının inşa edilmiş çevrede oluştuğunu öne sürmektedir (Milligan, 1998, :4). Benzer şekilde, Boyer (1987)'de, öğrencileri kampüs ziyaretinde en çok etkileyen dokuların arasında ilk sırada binaların olduğunu belirtilmektedir (Strange ve Banning, 2001: 12).

BAİBÜ'nde peyzaj değerlerinden rekreasyonel değer, yer duygusu ve alt boyutlarıyla ilişkisinin önem derecesi, kampüslerde rekreasyonel faaliyetlerin önemine dikkat çekmektedir. Kellekçi ve Berköz (2006) rekreasyon alanlarının konut çevresinde, kaliteden memnuniyete pozitif etki ettiğini ifade etmiştir (Kelekçi ve Berköz, 2006: 172).

BAİBÜ kampüsünde donatı yeterlilik değeri ile kampüslerin bilgilendirme değerleri, bir-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:469 K:661

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

birlerine çok yakın puanlarda düşük seviyede pozitif yönde sırasıyla yer duygusu, yer bağlılığı ve yer kimliği ile anlamlı olarak ilişkili bulunmuştur. Yer duygusu (duygusal tutum) ile en yüksek pozitif ilişkiye sahip donatı elemanları, mekanı deneyimlemeyi sağlayan, alanda geçirilen zamana ve sosyal etkileşime destek olan materyallerdir. Bu doğrultuda deneyim ile oluşan etkileşimin duygusal bağlılığı desteklediği düşünülebilir. Benzer bir bulguda Deasy'nin 1990'da donatı elemanları ve bilgilendirme elemanları ile etkileşimin sağlanabileceğini ve kampüste öğrencilerin ait oldukları topluluk hakkında bilgi sahibi olma isteğiyle bağlantılı olarak bilgilendirme alanlarının oluşturulabileceğini, bu alanlarda insanların sosyalleşebileceğini belirtilmektedir (Deasy, 1990: 98,104).. Bu doğrultuda kişilerin sosyalleşmesi ve birbirleri ile iletişime geçmesini kolaylaştırmak ve alan deneyimlerini sağlamlaştırmak için öğrencilerin ders dışı saatlerde en çok kullandığı materyaller olan donatı elemanlarının konumu, sayısı ve çeşitliliğinin belirlenmesi gerekmektedir. Bununla birlikte donatıların kampüs topluluğuna uyumunun, mekan kullanım ilişkisinin sağlanması, davranış şekillerinin gözlemlenerek çeşitlendirilmesi oldukça önem taşımaktadır. Kurdoğlu ve Çelik'de (2016) donatı elemanlarının yer aldığı mekanlarda kullanıcıların yaşam kalitesini arttırmada, kimlik oluşturmada ve sürdürülebilirliği sağlamada etkili olduğunu ve bu elemanların çevreye

uyum sağlaması gerektiğini ifade etmiştir (Kurdoğlu ve Çelik, 2016:184).

Peyzaj değerleri alt boyutlarından yoğunluk değerinin (trafik yoğunluğu) ise yer bağlılığı, yer duygusu ve yer kimliği ile düşük seviyede negatif yönde bir ilişkisi tespit edilmiştir. Bu noktada, öğrencilerin yoğunluk değeri alt boyutuna verdikleri yanıtlar ile yer duygusu puanları ters yönde gelişmektedir. Bu negatif ilişki ise bize kampüslerdeki motorlu araç kullanımının ve araca bağımlılığın azaltılması gerektiğini düşündürmektedir. Kenney vd.'de (2005) kampüslerde trafiğin azaltılması konusunun önemle ele alınması gerektiğini, kampüslerde araçlara bağımlılığın ve bu bağımlılığı yok etmenin insanların tutumlarında ve davranışlarında olumlu yönde değişikliklere neden olacağını ve özellikle hava kirliliği gibi çevresel nedenlerce de bir anlam taşıdığını ifade etmişlerdir (Kenney vd, 2005: 1-259)

BAİBU Kampüsü'nde yer duygusu ile pozitif yönde ancak en düşük düzeyde ilişkisi olan peyzaj değerinin, doğallık ve yeşil alan değeri olarak tespit edilmesi, Kampüs'te doğal ve açık yeşil alanların kullanılmadığını düşündürmektedir. Ward Thompson'da (2000) parkların, kadınlar ve etkin azınlıklar tarafından korku ve endişe verici mekânlar olarak algılandığını belirtmiştir (Demir, 2005: 21). Bu doğrultuda öğrencilerin, doğal alanları güvenlik faktörü sebebiyle kullanmadıkları

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:469 K:661

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

bu yerlere de pozitif bir anlam ve duygu geliştiremedikleri düşünülebilir.

Çalışmada cinsiyet değişkeni ile peyzaj değerleri ve yer duygusu etkileşim sonuçları irdelendiğinde, kadın öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında mekana ait araçların ve aktivitelerin kullanımında, yeterlilik ve erişilebilirlik algısında farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda sonuçlar tek tek ele alındığında, cinsiyetler arası farklılıkta erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden peyzaj değerleri genelinde daha yüksek puana sahip olması, kampüslerdeki kullanımların kadın öğrencilere hitap etmediğinin bir göstergesi olabilir. Rekreasyon değerindeki farklılık sonuçları ise, kampüs genelinde rekreasyonel faaliyet olarak erkek öğrencilere yönelik aktivitelerin varlığına işaret ederken, bu yerlerin erişilebilirliğinin kadın öğrenciler tarafından algılanamadığı da düşünülmektedir. King vd. (2000)'de erkeklerin boş zaman fiziksel aktivitelerini kadınlara göre daha çok tercih ettiklerini belirtmiştir (King vd., 2000: 357). Aynı paralellikte Humpel vd. (2004)'de dolaşım ve erişilebilirlikte erkeklerin kadınlara göre daha aktif olduğunu belirtmiştir (Humpel vd., 2004: 239).

Ayrıca, bu çalışmada erişilebilirlik ve bilgilendirme değeri erkekler tarafından daha yüksek puanlanmıştır. Bu sonuç, cinsiyetin etkisinin mekansal davranışta da farklılık gösterdiğini ve kadınların genellikle erkekler-

den daha küçük mekâna ihtiyaç duydukları şeklinde yorumlanabilir (Göregenli, 2005: 82).

Çalışmanın bir başka değişkeni olan “kampüste geçirilen zaman” öğrencilere ders dışında kampüste geçirdikleri süre olarak sorulmuş ve bu değişkenin peyzaj değerleri ve yer duygusu alt boyutları arasında bir farklılık yaratıp yaratmadığı araştırılmıştır. Sonuçlara göre öğrenciler zamanla deneyimlediği alanlara karşı yer duygusu geliştirebilmekte ve birçok peyzaj değerini az zaman geçiren kullanıcılara göre daha olumlu veya olumsuz algılayabilmektedir. Bu sonuçlar yerin fiziksel özelliklerinin kampüste geçirilen süreyi etkilemekte olduğunu fakat geçirilen zaman geçtikçe o yer hakkında bazı algıların olumsuz yönde değiştiğini de göstermektedir. Bu doğrultuda, mekanda geçirilen sürenin artışı ile değişen veya farkedilen istek ve gereksinimler, yerin kullanımının ve peyzaj değerlerinin farklı yorumlanmasında etkili olmaktadır.

Yer duygusu ve kampüste geçirilen süre farklılıklarına bakıldığında, yer kimliği, yer bağlılığı, yer bağımlılığı ve yer duygusunu, kampüste hiç zaman geçirmeyenler çok zaman geçirenlere göre daha az puanlanmıştır. Sonuç olarak bağımlılık davranışsal bir tutum olduğundan o yerde geçirilen zaman bağımlılığa olumlu olarak etki etmektedir. Kimlik ise zihinseldir ve geçirilen zaman

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:469 K:661

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

artıkça karşılaşılan sorunlar doğrultusunda bu değer de düşmüş olabileceği düşünülmektedir. İnsanların bir yerde vakit geçirmesi oraya bağlanmasında önemli bir role sahiptir (Smalldone, 2006: 53). Benzer şekilde, Kelly ve Hosking'in (2008)'de bir bölgede zaman geçirmenin yer bağlılığıyla pozitif yönde ilişkisi olduğunu belirtmiştir (Kelly ve Hosking, 2008: 575).

SONUÇ ve ÖNERİLER

İnsanların kişilikleri çevre ile etkileşimleri sonucunda şekillenmektedir. Çevre ile olumlu veya olumsuz kurulan ilişkiler kişileri zihinsel, duygusal ve davranışsal boyutta etkileyerek çevreye karşı tutumlarını, belirlemektedir. Bu tutum ile kişi sosyalleşmekte, çevresini algılamakta, aynı doğrultuda olumlu ilişkiler kurabilmekte ve kendini bütünün bir parçası gibi görebilmektedir. Bireyin o yeri benimsemesi hem toplumsal hem de çevresel bir uyumu getirmektedir. Doğada hiçbir şey tek taraflı değildir. Bu uyum da içinde yaşadığı topluluğa ve çevreye daha duyarlı bireylerin oluşumunda etkili olmaktadır.

Evlerinden ilk defa ayrılıp farklı bir topluluk ve çevreyle karşılaşan üniversite öğrencileri de, bu yer ile uyum sağlamaya çalışmaktadırlar. Üniversite eğitimi öğrencilerde, bedensel, zihinsel ve ruhsal değişimlere neden olmaktadır. (Dündar, 2008: 140). Bu noktada üniversite kampüslerinin sunduğu imkânlar (sosyal etkileşim ve peyzaj değerleri), öğrencilerin

bu yer ile kendi aralarında pozitif ya da negatif bir bağ kurmasına sebep olmaktadır. Yerin anlamlanması ile gelişen yer duygusu öğrencilerin tutum ve algılarında farklılıklara yol açmakta, çevre ve kampüs topluluğu ile olumlu etkileşim ve uyum sürecine girmelerine katkıda bulunmaktadır. Bu doğrultuda mevcut etkileşimin araştırılması amacıyla yapılan bu çalışma kapsamında bulgular ışığında aşağıdaki sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

- Öğrencilerin kampüste önce manevi ve daha sonra mimari değere verdikleri önemin bize tarihi ve kültürü korumanın öncelikli planlama ve tasarım hedefi olması gerektiğini vurgulamaktadır. Çevresine saygılı, uyumlu, özgün ve erişilebilir mekanlar yaratmak her zaman bizim diyebileceğimiz sahiplenebileceğimiz yerlerin oluşumunda etkili olacaktır.
- Öğrencilerin kampüste geçirdikleri süreyi arttıran, kampüsü deneyimlemesini sağlayan ve olumlu çevre algısına yol açan rekreasyonel faaliyetler, aktivite çeşitliliği ile desteklenerek, her yaşa, her kültüre ve her iki cinsiyete hitap eden, demografik özellikler düşünülerek tasarlanmalıdır.
- Kişilerin sosyalleşmesi ve birbirleri ile iletişime geçmesini kolaylaştırmak ve alan deneyimlerini sağlamlaştırmak için öğrencilerin ders dışı saatlerde en çok

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:469 K:661

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

kullandığı materyaller olan donatı elemanları önemlidir. Bu elemanların yeterliliği ve kampüs topluluğuna uyum sağlaması bakımından, kampüsteki öğrencilerin vakit geçirdikleri yerlerin, bu yerlerdeki öğrenci yoğunluğunun cinsiyet ve davranış değişkenleri ile ele alınması gerekmektedir.

- Bilgilendirme değerinin bir maddesi olan, kampüste öğrencilerin sosyalleşmesi, odak noktası oluşturması, ölçek oluşturması ve sınıf dışında bilgilendirmeye katkı sağlaması amaçlı kullanılan sanatsal eserlerin varlığı, yeterliliği, doğru noktalarda bulunması ve kampüsün kimliğini yansıtması önemlidir.
- Araç trafiğinin kampüs içine sokulması, özel binek araçlar dışındaki ulaşım çeşitliliğinin desteklenmesi amaçlı, kampüs içindeki dolaşımda bisiklet yollarının, toplu taşıma alternatiflerinin, hava şartlarından korunaklı yürüyüş yollarının oluşturulması gerekebilir. Bu yolların kullanımının teşvik edilmesi için bakı noktalarının, dinlenme alanlarının oluşturulması, bitkisel peyzajın ve donatı elemanlarının çeşitlendirilmesi ve desteklenmesi önerileri de getirilebilir. Bunun yanında kampüste kullanılan otoparkların ve trafik alanlarının öğrencinin yaşam alanından uzak tutulması en önemli tasarım ilkesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

- Doğal alanlar ve açık yeşil alanlarda güvenliğin sağlanarak, gezinme ve dinlenme alanlarının desteklenmesi ve çevreye zarar vermeyecek farklı aktivite çeşitlerinin bu alanların içinde kurgulanması önerisi getirilebilir. Bu noktada yeşil alan tasarımları ve doğal alanlar cinsiyet, davranış ve kültürel boyutlarda ele alınmalıdır.
- Dolaşım kolaylığı sebebi ile fakülte çevresinde hareket ettikleri düşünülen kadın öğrenciler için, fakülte çevresinde aktivite alanları oluşturulması önerilmektedir. Ayrıca rekreasyon aktivitesi olarak kadın öğrencilere yönelik kullanımların saptanması ve kampüslerde bu aktivitelere yer verilmesi de önerilebilir.
- Ders aralarında ve ders dışı saatlerde kadın öğrencilerin kullanmak istediği veya kullanabilecekleri yerlerin ve o yerlere ulaşımın cinsiyet farkları düşünülerek tasarlanması gerekmektedir. Ayrıca kadın öğrencilerin bilgilendirme tercihlerinin (sanat eserleri, yönlendirme ve öğrenim tercihleri) saptanması ve bu tercihleri destekleyecek elemanların çevrede kullanımının sağlanması da önerilebilir.

Tüm bu araştırma sonuçları, üniversite kampüsleri peyzaj değerlerinin kampüs yer duygusuyla ilişkisi olduğunu göstermektedir. Sürdürülebilir kampüs alanlarının üretimin-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:469 K:661

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

de, öğrencilerin tutum ve davranışlarında etkili olan kampüs yer duygusu, peyzaj mimarları, mimarlar, plancılar ve kampüs yönetimi tarafından ele alınması gereken önemli bir konudur. Bu veriler kampüslerde, oluşturulmak istenen önceliklerin saptanması ve bu doğrultuda öğrencilerin zihinsel, duygusal ve davranışsal olarak bağlı oldukları, duyarlılık geliştirdiği, sahiplendikleri, yaşayan, kullanılan alanların oluşumu aşamasında, peyzaj mimarlarına, mimarlara, plancılara ve kampüs yöneticilerine yardımcı olabilecektir.

KAYNAKÇA

AKGÜL YALÇIN, E., AYRANCI, P., (2016).

Markalaşma Ve Peyzaj Değerleri; Üniversite Kampüsleri Örneği, Sosyal ve Beşeri Bilimlere Küresel Yaklaşımlar, Detay Yayıncılık, ss.921,922

BROUSSARD, E., (2009). The Power of Place on Campus. Chronicle of Higher Education, s.55(34).

BROWN, G., RAYMOND, C., (2007). The Relationship Between Place Attachment and Landscape Values: Toward Mapping Place Attachment. Applied Geography, Vol. 27, pp. 89-111

DEASY, C.M., (1990). Designing Places for People, A Handbook on Human Behavior for Architects, Designers and Facility

Managers, Watson-Guption Publications, New York. pp. 98,104

DEMİR, E., (2005). Park kullanım kalıpları: Gençlik parkı Ziyaretçileri üzerine bir araştırma, Çağdaş yerel yönetimler dergisi, C:14; ss.3-19-42

DOPER, R.P., (2000). Campus Landscape, Functions. Forms, Features, New York, s.140

DÜNDAR, S., (2008). Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 24 (2), s.139-150.

FARNUM, J., HALL, T., KRUGAR, L.E., (2005). Sense of place in natural resource recreation and tourism: An evaluation and assessment of research findings, General Technical Report,p. 1-2-4

GÖKA, Ş., (2001). İnsan ve Mekân, Pınar Yayınları. İstanbul, s.200

GÖREGENLİ, M., (2005). Çevre Psikolojisinde Temel Konular, s.82

HUMPEL, N., OWEN, N., LESSLIE, E., BAUMAN, A.E., SALLIS, J.F., (2004). Associations of location and perceived environmental attributes with walking in

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:469 K:661

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

neighborhoods. American Journal of Health Promotion, Vol. 18, pp. 239-242

JORGENSEN, B.S., STEDMAN R.C., (2001). Sense of place as an attitude: lakeshore owners attitude toward their properties. Journal of Environmental Psychology, Vol.21, pp.233-248

JORGENSEN, B.S., STEDMAN R.C., (2005). A comparative analysis of predictors of place dimensions; attachment to, dependence on, and identification with lakeshore properties. Journal of Environmental Management, Vol.79, pp.316-327

KELEKÇİ, Ö.L., BERKÖZ, L., (2006). Konut ve çevresel kalite memnuniyetini yükselten faktörler, itüdergisi Cilt:5, Sayı:2, s.167-178

KELLY, G., HOSKING, K., (2008). Nonpermanent residents, place attachment, and “sea change” communities. Environment and Behavior, 40(4), pp. 575-594

KENNEY, D. R., DUMONT, R., KENNEY, G., (2005). Mission and place: Strengthening learning and community through campus design. Greenwood Publishing Group, American Council of Education and Graeger Publishers, pp.1-259

KING, A.C., CASTRO, C., WILCOX S., CHALOUPKA F.J., (2000). Personal and environmental factors associated with

physical inactivity among different racial-ethnic groups of U.S. middle-aged and older-aged women, Health Psychology, Vol.19; pp.354-364

KURDOĞLU, B.Ç., ÇELİK, K.T., (2016). Üniversite Yerleşkelerindeki Kentsel Donatı Elemanlarının Yaşam Kalitesine, Sürdürülebilirlik-Ekolojiye Ve Kimliğe Etkilerinin Araştırılması, Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi, 7(2): 184-196

KUYRUKÇU, Z., ve UYSAL, M., (2015). Üniversite Kampüslerinde Fiziksel Değişimin İncelenmesi: Selçuk Üniversitesi Alaeddin Keykubat Kampüsü Örneği. Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi, 6, 67-99.

MANNING, R., MORE, T., (2002). Recreational values of public parks. In: The George Wright Forum. George Wright Society, p. 21-30

MILLIGAN, M.J., (1998). Interactional past and potential: The social construction of place attachment. Symbolic interaction, 21(1), pp.1-33

PRETTY, G.H., CHIPUER, H.M., BRAMSTON, P., (2003). Sense of place amongst adolescents and adults in two Australian towns the discriminating features of place attachment, sense of community and pla-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:469 K:661

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ce dependence in relation to place identity. Journal of Environmental Psychology, Vol. 23, pp. 273-287

ROLSTON, H., COUFAL, J., (1991). A Forest Ethic and Multivalued Forest Management, Journal of Forestry Vol.89 pp. 35-40

SMALDONE, D., (2006), The Role of time in place attachment., Proceedings of the 2006 Northeastern Recreation Research Symposium, s.53

STRANGE, C.C., BANNING, J.H., (2001).

Educating by Design, Creating Learning Environments That Work. San Francisco: Jossey-Bass., s.12

YAZAR NOTU: Bu çalışma Eylem AKGÜL

YALÇIN tarafından Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında hazırlanan “Yer Duygusu ve Peyzaj Değerleri Arasındaki İlişkinin Kampüsler Üzerinde Değerlendirilmesi” başlıklı doktora tezinden makale haline getirilmiştir.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:469 K:661

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

EXTENDED ABSTRACT

Introduction; In the history, all civilizations have tried to realize the space by interpreting the connection between human and place in order to understand and make sense out of life (Goka, 2001). Today, however, the original characteristics of the places are ignored, and the use of urban land is left unattended for economic and political concerns by employing undesired protection policies. In this respect, the sense of place which is the subject of this study is mentioned in the literature under different disciplines and different titles, but serves the same purpose. There are many terms which have been used to refer to human connections to a place, however; sense of place is the mostly agreed term to explain this phenomena (Farnum et al., 2005). The sense of place can generally be defined as the meaning that a person, or a group, puts in place in order to create places where people feel peaceful, safe and belong to, that are effective in their own development (Farnum et al., 2005). The landscapes that make up our environment, are unique values of structure, function and interchangeable infrastructure. These values range from values that provide concrete benefits such as economic and recreational values to values formed on the basis of thought and perception such as spiritual and future values. Within the related literature, it can be seen that the studies investigating the sense of place and landscape values of the universities are limited. But, the decisions of the university administrators about the usage of the campus areas are very important in terms of affecting the quality of life of the university students. **Aim;** The purpose of this study is to determine the priorities that university students give to campus landscape values where they spend most of their daily time and to reveal dynamic relationship between sense of place and landscape values in regard to gender and time spent on campus subgroups. **Method:** This study was carried out with single scanning method which is one of the general survey models and it was conducted as a “survey” type study in terms of data collection technique. The questionnaire used in the study was composed of three separate sections. These sections; (1) Sense of Place Scale (SPS) developed by Jorgensen and Stedman (2001); (2) Landscape Values Scale (LVS) developed by Akgül-Yalçın (2012), and (3) participants’ demographic information such as gender and time spent on campus. The SPS is a 5-point Likert-type scale developed by Jorgensen and Stedman in 2001 to measure participants’ sense of place. In this scale, the participants score the items as 1 strongly disagree and 5 strongly agree. In addition, this scale consists of three sub-dimensions and four statements in each sub-dimension. The adaptation of the SPS into Turkish was conducted by Akgül-Yalçın in 2012. The LVS which was developed by Akgül-Yalçın (2012) consists of a total of 31 items and has 10 sub-dimensions (Akgül Yalcin ve Ayranci, 2005). The subjects of this study were Bolu Abant İzzet Baysal University (BAIBU) students who were voluntarily participated

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:469 K:661

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

in the study and they were selected randomly. Of the 450 questionnaires administered at BAIBU, 387 were returned for use. The gender of the students who participated in the study consisted of 159 males and 228 females. **Findings and Results:** In the analysis of the importance given by the BAIBU students to the landscaping values of the campus revealed that the highest arithmetic mean was given to the natural value and the lowest arithmetic mean was given to the recreational value. Place commitment has the highest arithmetic mean of the participants' scores on place identity, place commitment, place dependency and sense of place. When the relationship between sense of place and landscape values was examined, a significant positive relationship was found between the spiritual value of landscape values sub-dimension and place identity, place commitment, place dependence and sense of place. In BAIBU, the architectural value was found to be in a moderate positive relationship with place dependency. On BAIBU campus, there were moderately positive relationship between recreational value and place dependence ($r = 0.58$); recreational value and sense of place ($r = 0.54$); recreational value and place identity ($r = 0.51$); recreational value and place commitment ($r = 0.44$). The reinforcement elements and the information values were very close to each other with a low level of positive correlation of sense of place ($r = 0.41$, $r = 0.38$ respectively), place commitment ($r = 0.32$, $r = 0.29$ respectively) and place identity ($r = 0.34$, $r = 0.37$ respectively). The density value of the sub-dimensions of landscape values are negatively associated with place dependency ($r = -0.28$), sense of place ($r = -0.35$), place identity ($r = -0.33$), and place commitment ($r = -0.44$). Low level positive correlation was found between campus naturalness and green area value and sense of place ($r = 0.19$), place identity ($r = 0.17$), place commitment ($r = 0.16$) and place dependence ($r = 0.21$). Independent T-test was conducted among the parametric tests in order to determine the differences between the gender and the landscape values. The results showed that there were statistically significant differences with gender and recreational value ($t=-3.89$; $p \leq 0.05$); gender and reinforcement adequacy value ($t=2.82$; $p \leq 0.05$); gender and knowledge value ($t=2.432$; $p \leq 0.05$). When the arithmetic means of these three sub-dimensions were examined, male students had significantly higher scores than female students. There was no statistically significant difference in the other sub-dimensions ($p > 0.05$). Independent T-test was also used to determine the gender and sense of place differences of BAIBU university students. The results showed that there was no statistically significant difference in gender and sub-dimensions' sense of place ($p > 0.05$). One-way analysis of variance (ANOVA) was used to analyze the differences between the participants' sense of place and time spent in BAIBU campus. The results of the ANOVA revealed that there were statistically significant differences among time spent on campus and place identity ($F(3; 384)=4,007$; $p \leq 0.05$), place commitment ($F(3; 384)=8,638$; $p \leq 0.05$), place dependence ($F(3; 384)=7,096$; $p \leq 0.05$) and sense of place ($F(3; 384)=8,494$;

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:469 K:661

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

$p \leq 0.05$). Tukey Post Hoc analysis was performed to find out which groups had statistically significant differences. According to the results, those who have never spent time on campus have significantly differentiated from those who spend 5 hours or more on campus. Place commitment and place dependence differed significantly from those who never spent time on campus and those who spent 1-2 hours, 3-4 hours, and 5 hours or more on campus. It can be seen from the arithmetic means that the time spent on campus increases and the place dependence increases. The students who spent 1-2 hours on campus, 3-4 hours and 5 hours and above scored higher on the sense of place scale than the group who never spent time on campus. In other words, when the arithmetic means are examined, the group that does not spend any time on campus has the lowest sense of place score compared to other groups. When the time spent on campus and landscaping values are analyzed in terms of arithmetic means, students who spend 5 hours or more on campus in the spiritual value sub-dimension differ significantly compared to students who spend 1-2 hours and 3-4 hours. Further, Students who spent 5 hours or more on campus in recreational value scored significantly lower than those who spent 1-2 hours on campus. It was also found that those who spend 1-2 hours on campus give higher scores than those who spend 3-4 hours and 5 hours or more on campus in Barrier-free campus value. In the sub-dimension of density value, those who spent 1-2 hours on campus scored significantly higher than those who spent 3-4 hours and 5 hours or more. Architectural value scores showed statistically significant difference with those who spend 1-2 hours on campus scores lower than those who spend 3-4 hours and 5 hours or more on campus. Finally, a significant difference was found in the information value. The students who spent 5 hours or more scored lower than those who spent 3-4 hours. All these research results clearly show that the physical properties of the place on campuses are related to the formation of sense of place. The sense of place that is effective in students' attitudes and behaviors appears to be an important one that should be addressed by planners and campus management in terms of the production of sustainable campus areas. The results of the study can help to determine the priorities to be established on campuses and evaluate them with demographic information such as gender differences and time spent on campus. In this respect, the scientific research results can help to create campus areas where students are mentally, emotionally and behaviorally connected. It can also help the formation of campus areas where students improve sensitivity and enhance ownership to live and to use.

TASARIM EĞİTİMİNDE ANLAMBİLİMİN ÖNEMİ¹

THE IMPORTANCE OF SEMANTICS IN DESIGN EDUCATION

*Ufuk Fatih KÜÇÜKALİ¹, Sema ATAŞ²**^{1,2} İstanbul Aydın Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü, İstanbul / Türkiye**ORCID ID: 0000-0002-2715-7046¹, 0000-0001-5224-8444²*

Öz: Amaç: Türkiye’de mimarlık ve iç mimarlık lisans eğitimi alan öğrencilerin, mimari ve iç mimari tasarım derslerinde dilbilim, anlambilim ve göstergebilim bağlamında soyut ve kavramsal tanımları ne kadar kullandığı, ne kadar önemsedığı ve bir örneklem olarak kentsel donatı elemanlarının kullanımı üzerine bir araştırma yapılarak sonuçlar değerlendirilmiştir. **Yöntem:** Çalışmada toplam 162 öğrenciye kanı araştırması yapılmış, kentsel donatı elemanlarından 5 tanesini 38 kavram üzerinden değerlendirmeleri istenilerek elde edilen veriler analiz edilmiştir. Örneklem grupları; İstanbul Aydın Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık ve İç Mimarlık Bölümleri öğrencilerinden oluşmaktadır. İlk grup, “Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini alan, 4.sınıfta öğrenim gören 54 öğrenciden oluşmaktadır. İkinci grup, ilgili dersleri almayan 4. sınıfta olan 54 öğrenciden oluşmaktadır. Üçüncü grup ise ilgili dersleri henüz almamış olan 1.sınıfta öğrenim gören 54 öğrenciden oluşmaktadır. **Bulgular:** İlgili dersleri alan öğrencilerin sınırlandırıcı (bahçe duvarı) için %68.5’i doğallık ve %61.1’i mahremiyet kavramını seçtiği; su ögesi (çeşme) için %77.8’i tarihsellik ve %63’ü geleneksellik kavramını seçtiği; üst örtü ögesi (kemer) için %70.4’ü huzurluluk kavramını seçtiği; sanatsal obje (heykel) için %72.2’si tarihsellik ve %38.9’u klasiklik kavramını seçtiği; aydınlatma elemanı için %66.7’si dikkat çekicilik ve %50’si görkemlilik kavramını seçtiği ve bilinç düzeyleri ile bu konudaki yetkinlerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. **Sonuç:** Mimarlık ve iç mimarlık lisans eğitimi alan öğrencilerin, soyut ve kavramsal tanımları kuramsal açıdan, kurgunun ve konseptlerin oluşturulmasında, peyzaj tasarımı aşamasında tasarımlara yeterli kadar yansıtmadığı görülmektedir. Mimarlık eğitimi veren kurumların, yerleşik ve yaygın olarak kullanılan dilbilim, anlambilim ve göstergebilim alanlarına dayalı olan derslere ders programlarında yer vermeleri ivedilikle sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Donatı, Semantik, Semiyoloji, Mimarlık ve İç Mimarlık Eğitimi

Abstract: Aim: In architecture and interior design education, how much conceptual definitions are used in the context of linguistics, semantics and semiotics were evaluated in Turkey. Also, it was evaluated by conducting a research on the use of urban equipment elements as a case study. **Method:** In this study, a total of 162 students were investigated for ideas and 5 of the urban equipment were asked to evaluate over 38 concepts and the data were analyzed. Sample groups; Istanbul Aydın University, Faculty of Architecture and Design, Department of Architecture and Interior Architecture. The first group consists of 54 students studying in “Semantics for Architects” and “Semantics for Interior Designers”. The second group did not take the relevant courses and consisted of 54 students in the fourth grade. The third group consists of 54 first grade students who are not familiar with the research subject and have not yet taken the relevant courses. **Findings:** Fourth grade students who take “Semantics for Architects” and “Semantics for Interior Designers” are analyzed, they select that 68.5% naturalness and 61.1% privacy in the concepts of boundary (garden wall); 77.8% historicity and 63% traditionalism in the concepts of water element (fountain); 70.4% peace of mind in the concepts of shading element (arch); 72.2% historicity and 38.9% classicism in the concepts of artistic object (sculpture); 66.7% attention and 50% grandeur in the concepts of lighting element. **Conclusion:** It is seen that the undergraduate and graduate students of architecture and interior architecture do not reflect the conceptual definitions sufficiently in terms of theoretically, in the creation of fiction and concepts, and in the design of landscape design. It should be ensured that the institutions providing architectural education should include the courses based on linguistics, semantics and semiotics in their curriculum.

Keywords: Urban Equipment, Semantics, Semiology, Architecture and Interior Architecture Education

Doi: 10.17365/TMD.2020.20.3

- (1) **Sorumlu Yazar - Corresponding Author:** Ufuk Fatih KÜÇÜKALİ, (Doç. Dr. / Assoc. Prof.), İstanbul Aydın Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü, İstanbul / Türkiye, ufkucukali@aydin.edu.tr, **Geliş Tarihi / Received:** 06.01.2020, **Kabul Tarihi / Accepted:** 30.08.2020, **Makalenin Türü: Type of Article (Araştırma – Uygulama / Research -Application), Çıkar Çatışması / Conflict of Interest: Yok / None, Etik Kurul Raporu / Ethics Committee: Yok / No**

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

GİRİŞ

Tasarım yapılırken kavramlar önemli bir yere sahiptir (Plowright, 2014: 122-154). Kavramlar belirli bir konsept çerçevesinde tasarıma dönüşmektedir. Mimarlık terminolojisinde sıkça kullanılan konsept kavramı, tasarımcının tasarım problemini çözmek üzere geliştirdiği önerinin temsili ifadesi, anahtarı bir bakıma yol haritası olarak mimari tasarım sürecinde kendine yer bulur (Erman, 2017: 96-115). Mimarlık eğitiminde yerleşik ve yaygın olarak kullanılmayan dilbilim, anlambilim ve göstergebilim tasarım alanında önemli bir yere sahiptir (Krampen, 1989: 124-140). Ancak, Türkiye’de mimarlık ve iç mimarlık eğitimi veren lisans düzeyindeki bölümlerde dilbilim, anlambilim ve göstergebilim ile ilgili derslere yeterince yer verilmediği görülmektedir. Türkiye’de bulunan üniversitelerin birçoğunda dilbilim, anlambilim ve göstergebilim dersleri yer almasına rağmen; 206 üniversite içinde lisans, yüksek lisans ve doktora seviyesinde sadece İstanbul Teknik Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Gebze Teknik Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Kültür Üniversitesi, İzmir Ekonomi Üniversitesi ve İstanbul Aydın Üniversitesi olmak üzere toplam 10 tanesinin mimarlık fakülte-lerinde ve ilgili lisansüstü eğitim enstitülerinde bu derslere yer verilmektedir.

Görme eylemi, bir bütün olarak tanımlanmakla birlikte, incelendiğinde üç evrelî bir süreç olduğu anlaşılmaktadır. Mimari öge ilk olarak görülmekte, sonra algılanmakta ve anlamlandırılmaktadır. İnsanlar, gördükleri nesnelere algılamakta, sonrasında ise dilbilimin inceleme alanı olan dil sayesinde ifade etmekte ve anlamlandırmaktadır. Dili, anlam yönünden inceleyen bilim dalı ise anlambilimdir. Göstergebilim ise, göstergelerin neler ifade ettiğini açıklamaktadır.

AMAÇ

Bu çalışma mimarlık ve iç mimarlık lisans eğitimi alan öğrencilerin soyut ve kavramsal tanımları kuramsal açı, kurgunun ve konseptlerin oluşturulmasında tasarımlara yeteri kadar yansıtıp yansıtmadığını ardışık eylemler bütünü olan ‘görme, algılama, ifade etme ve değerlendirme’ eylemleri olan göstergebilim ve anlambilim kavramlarına dayalı bir araştırma ile analiz etmeyi amaçlamaktadır.

KAPSAM

Türkiye’de mimarlık ve iç mimarlık lisans eğitimi alan öğrencilerin, mimari ve iç mimari tasarım derslerinde peyzaj tasarımı aşamasında dilbilim, anlambilim ve göstergebilim bağlamında soyut ve kavramsal tanımları ne kadar kullanıldığı, ne kadar önemsendiği ve kentsel donatı elemanlarının kullanımı üzerine bir araştırma yapılarak sonuçlar değerlendirilmiştir.

YÖNTEM

Göstergebilimin ana kavramlarından olan yan anlam, kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Yan anlamlar, çağrışımsal ve öznel anlamları barındırmaktadır. Bu çalışmada da araştırmanın niteliği gereği tek bir kişinin bir öge için yorum yapmasının sağlıklı olacağından dolayı kanı araştırmasının gerekliliği görülmüş ve bu çerçevede iki aşamadan oluşan bir araştırma kurgulanmıştır.

Çalışmanın birinci aşamasında mimari ve iç mimari tasarımda peyzaj tasarım sürecinde kullanılan kentsel donatı elemanlarının önem sırasına göre sıralanması ve öncelikli olanların belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla

konularında uzman 30 kişilik akademisyen gurubundan kentsel donatı elemanlarının mimari ve iç mimari tasarımda kullanımları açısından önem sırasına göre puanlandırmaları istenilmiş ve yöntem olarak Saaty tarafından geliştirilen çok kriterli karar verme yöntemi olan Analitik Hiyerarşi Süreci (Saaty, 1994:19-43) işletilmiştir.

Çalışmanın birinci aşamasında elde edilen kriterlerin ağırlık sıralamaları neticesinde en yüksek puan alan mimari ve iç mimari tasarımda peyzaj tasarım sürecinde kullanılan kentsel donatı elemanları; sınırlandırıcı (bahçe duvarı), su ögesi (çeşme), üst örtü ögesi (kemer), sanatsal obje (heykel) ve aydınlatma elemanı olarak belirlenmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. Kanı Araştırmasında Değerlendirilen Kentsel Donatı Elemanları¹

Çalışmanın ikinci aşamasında, ardışık eylemler bütünü olan “görme, algılama, ifade etme ve değerlendirme” eylemleri, göstergebilim kavramlarına dayalı bir araştırma ile analiz edilmiştir. Bu bağlamda toplam 162 öğrenciye, 2019-2020 öğretim yılının, güz döneminin, 12. haftasında kanı araştırması yapılmış, çalışmanın birinci aşamasında elde

edilen beş kentsel tasarım ögesini (Şekil 1) Meerwein ve arkadaşlarının “Mimari Mekanda Renk İletişimi” kitabında ortaya koyduğu 38 kavram (Meerwein ve diğ., 2007: 48-64) üzerinden değerlendirmeleri istenmiş öğrencilerin verdikleri cevapların analizi yapılmıştır. Meerwein ve arkadaşlarının ortaya koyduğu bu kavramlar; aşinalık, büyüleyicilik, canlılık, davetkarlık, dayanıklılık, dikkat

¹ <https://kutahya.ktb.gov.tr/TR-69441/cesmeler.html>

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

çekicilik, doğallık, düzenlilik, ebedilik, genelleksellik, gizemlilik, gizlilik, görkemlilik, göz alıcılık, güçlülük, güven, hareketlilik, huzur, iddialılık, ihtişamlılık, itibarlılık, kalıcılık, klasiklik, korunma, mahremiyet, nostalji, otantiklik, prestijlilik, rahatlama, sadelik, sağlamlık, samimilik, saygınlık, tarihsellik (değer), tinsellik (manevilik), yalınlık, yöresellik ve zenginliktir.

Çalışmanın ikinci aşamasının uygulandığı örneklem grupları; İstanbul Aydın Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık ve İç Mimarlık Bölümleri öğrencilerinden oluşmaktadır. İlk grup, “Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini alan, 4.sınıfta öğrenim gören 54 öğrenciden oluşmaktadır. İkinci grup, ilgili dersleri almamış olup 4. Sınıfta olan 54 öğrenciden oluşmaktadır. Üçüncü grup ise, araştırma konusuna hakim olmayan ve ilgili dersleri henüz almamış olan 1.sınıfta öğrenim gören 54 öğrenciden oluşmaktadır. Böylelikle ilgili derslerde yer alan ve göstergebilim, anlambilim ve tasarım arakesitindeki literatürde yer alan kuramsal bilgiyi örnekler üzerinden değerlendirebilecek öğrenciler ile aynı sınıfta yer alan ancak ilgili dersi almadıkları için tasarım stüdyoları çalışmalarında kavram geliştirme, ifade etme, tanımlama aşamalarında bu kuramsal çerçeveden yararlanmayan öğrenciler ve son olarak lisans eğitimine yeni başlamış ve konu ile ilgili herhangi bir bilgisi olmayan

öğrenciler arasında karşılaştırmalı analizler yapılması olanaklı hale gelebilmiştir.

ARAŞTIRMANIN KISITLARI

Araştırmanın en önemli kısıtlarından birinin konuyla ilgili literatür araştırmasında, dilbilim, anlambilim ve göstergebilim ile mimarlık ilişkisini güncel olarak ortaya koyan ulusal ve uluslararası kaynakların az olması gösterilebilir. Bunun yanında çalışma; araştırmacıların çalıştığı kurum olan İstanbul Aydın Üniversitesi Mimarlık ve İç Mimarlık Bölümleri bünyesinde öğrencilere ulaşma kolaylığı ve kanı araştırması yapılabilirliği açısından verilen “Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersleri ile ve Mimarlık Bölümü ve İç Mimarlık Bölümü 1. Sınıf öğrencileri ve 4. Sınıf öğrencileri olarak sınırlandırılmıştır.

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Türkiye’de mimarlık ve iç mimarlık lisans eğitimi alan öğrenciler, mimari ve iç mimari tasarım derslerinde peyzaj tasarımında kentsel donatı elemanlarının kullanımı aşamasında dilbilim, anlambilim ve göstergebilim bağlamında kavramları kullanmamaktadırlar.

ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ

Bu noktada çalışmaya konu olan öğrencilerin soyut ve kavramsal tanımları içselleştirerek mimari veya iç mimari tasarım projelerinde

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

tasarım kurgularına entegre etmelerinde sorunlar ortaya çıkmaktadır.

KURAMSAL ÇERÇEVE

Mimarlık disiplini ortaya koyduğu ürünlerin özne - nesne bağlamında bir iletişim özelliği taşıması nedeni ile anlambilimin ve göstergebilimin araştırma konusu içinde yer almaktadır. Bu nedenle mimarlık nesnesini anlambilim ve göstergebilim kavram ve tanımlarıyla ele almak ve değerlendirerek analiz etmek mümkündür. Mimarlık nesnesi bir dil olgusu olarak ele alındığında gösteren, gösterilen ve gösterge bileşenlerini içeren bir mimarlık göstergesi olarak ifade edilmektedir.

Mimarlık ürünleri farklı anlamları ihtiva eden dil olgusu gibi gerek tekil olarak bireye gerekse topluma mesaj verme özelliğine sahiptir. Retrospektif olarak ta mimari ürünler incelendiğinde kendine has bir dile sahip oldukları görülebilir. Bu dilin verdiği mesajı anlamak ve analiz edebilmek için anlambilim (semiyotik) üzerine düşünmek kaçınılmazdır. Bir mimari objenin anlambilimsel açıdan okunması; mimari ürünün algılanan formunun görünüşünün ötesine geçilerek yorumlanıp adlandırılması ile ve ürünün tasarlanmasında hangi parametrelerin rol oynadığını ve kullanıldığının ortaya konulması ile mümkündür. Bu parametreler estetik, kültürel, tarihi, felsefi, coğrafi, ekonomik ve diğer etkenler gibi

çok çeşitli olup zaman ve toplumsal açıdan farklılıklar içerebilmektedir.

Dolayısıyla mimari bir objenin anlambilimsel açıdan algılanan biçimi, tasarımı belirleyen etkenler ile ilişkilidir. Mimari ürünü algılayan kişiler, mimari obje üzerinden tasarlayanın düşünceleri, hedefleri, öncelikleri, tercihleri hakkında, mimari objenin ve çevrenin fiziki özellikleri, kullanıcıların sosyal, tarihsel, ekonomik özellikleri ve yaşantıları hakkında çeşitli çıkarımlar yapmaktadırlar.

Anlambilimsel açıdan bir mimari ürünün dili çözümlenirken ve analiz edilirken, öncelikle dolaysız olarak boyut ve oran gibi biçim elemanları, ardından ise bu biçim elemanlarını ifade eden duygu ile ilgili ifade elemanları ve en son olarak sezgisel ve bilinçaltına dayalı elemanlar algılanmaktadır. Bu algılama sürecinde, göstergebilimin alt kavramları olan düz anlam ve yan anlam öne çıkmaktadır.

Mimari ürün hangi yaklaşımla tasarlanırsa tasarlanırsa analizlerde belli başlı ölçütler kullanılmaktadır. Mimaride anlamı belirlemek için Morris'in göstergebilime kazandırdığı ve Broadbent'in de (Broadbent, 1996: 84-102) mimari yapı okumalarında kullandığı anlamlama sürecindeki sentaktik (biçimsel) boyut, semantik boyut (anlamsal) ve pragmatik boyutu içeren üçlü ölçütlerden yararlanılmıştır.

Sentaktik (biçimsel) boyutta göstergelerin biçimsel ilişkileri ve formun iki ya da üç bo-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

yutlu geometrik sistemler aracılığıyla meydana getirilmesi süreçleri incelenmektedir. Böylelikle biçimsel öğeler arasındaki ilişki incelenerek mimarlıkta biçimsel estetik ilkelere analiz edilmektedir. Tasarımcı, soyut bir kavramın ifadesi olan ve kendinden başka bir şeye benzemeyen yararsal ve anlamsal değerlendirmelerin ötesinde olan biçimi amaçladığında yeni bir düzen yaratmak durumundadır. Zaten her ne yolla oluşturulmuş olursa olsun bir yapının inşa edilmeden önce kağıt üzerinde ortaya koyulabilmesi için tasarımcı formun anlamsal ve yararsal niteliklerini bir tarafa bırakarak salt mantıksal kuruluşundaki düzen ve geometriyi kurmak zorundadır. Semantik (anlamsal) boyut; görsel algıya dayalı bir disiplin olan mimaride, mimari ürünün detaylarındaki ya da tümündeki simgesel anlamların okunması aracılığı ile analiz edilmektedir. Göstergeler dizgesinde, gösterenin gösterdiği anlam yani yan anlam semantik boyutla örtüşmektedir. Algılanan ve iletilen anlam, her toplumun kendi sosyokültürel yapısı ile oluşmuş değerlere ve bireysel yaşam tercihlerine bağlıdır. Mimari ürünün birincil anlamındansa simgesel değerleri taşıyan ikincil anlamları değerlendirilmelidir. Simgesel anlam, bir objenin kullanımına ilişkin yararlarını gösterdiği gibi, onun çağrışımsal anlamını da yansıtmaktadır. Bu nedenle simgesel anlamın zihinsel bir süreç sonucu ortaya çıktığı ve değer kazandığı kabul edilmektedir. Simge, bir mimari ürünün bütünü

olabileceği gibi bir cephesi, girişi veya rengi de olabilmektedir. Simgenin ortaya koyduğu anlam, her kültürün kendi değerleri çerçevesinde belirginleşir. Bir objenin, bir binanın ya da yapıyı çevrenin ifadesi, ilettiği mesaj, belirli bir zamanda, belirli bir toplum için kazanılmış olan değerlerden ve anlamlardan kaynaklanmaktadır (Aydınlı, 1993: 45-51).

Pragmatik (yararsal) boyutta ise; kullanıcıların davranışları, göstergeler ile göstergeleri kullananlar arasındaki ilişkiler incelenmektedir. Mimarlık göstergeleri kullanıcı davranışlarını ve kullanıcıların mimari ürüne karşı gösterdikleri tepkilerini en çok etkileyen faktörlerdendir. Pragmatik tasarım işlev ve kullanıma yönelik deneyimlerin esas alındığı biçim ve fonksiyonları ortaya koyar. Mekanlar veya mekan öğeleri, duvarlar, kapılar, pencereler salt belli bir işleve en uygun koşulları oluşturmak üzere bir araya gelmektedir. Ancak bu işlemler sonucunda oluşan form işlevsel bir gerekliliğin ürünü olmaktadır. Pragmatik yaklaşımda form kompozisyonlarını oluşturan bütün elemanlar yarara yönelik olarak biçimlendirilmektedir.

İletişimin başlıca unsuru olan dil, kuralları olan ve bu kurallar çerçevesinde sürekli gelişim gösteren canlı bir varlıktır. Duygu ve düşüncelerin ürünü olarak ortaya çıkan her nesne, davranış ve hareket bir dil oluşturmakta ve bir iletişim biçimi tarif etmektedir. Bu bağlamda bakıldığında, dilin sözel, görsel

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ve yazınsal olmak üzere pek çok ifade biçimi olduğu görülmektedir. Bu ifade biçimlerinden olan görsel düşünceyi ortaya koyan başarılı bir tasarımın oluşması için öne sürülen düşüncenin; yani ilkel sayılabilecek bir kavramın geliştirilip işlenebilir bir noktaya getirilebilmesi ve iletilmesi gerekmektedir (Yu, 2001: 22-28). Kavramlar yoluyla sorgulama yapılarak bir öğrenme ve geliştirmenin gerçekleştiği adımda önemli olan; soyut ve kavramsal tanımlar şeklindeki amaçları, tasarım kavramlarına dönüştüren bir dilin uygulanması gerekliliğidir (Zelanski, 1987: 82-124). Bu bağlamda birbirleriyle bağlantılı olan dilbilim, anlambilim ve göstergebilimin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Mimarlık dildeki kelimeler yerine form, ışık, doku, ölçü, oran gibi kavramları kullanan, kendine özgü bir dilden oluşmaktadır. Böylece konuşma dilindeki gibi göstergeler arasında ilişkiler oluşturulmuş ve bu göstergelere farklı anlamlar yüklenmiştir. Aynı zamanda mimarlık disiplini, yaşadığı dünyadaki karmaşık ilişkiler ağını çözerek, anlamlama, yorumlama ve öğrenme ihtiyacı içerisinde olan insan için, önemli bir göstergeler dağarcığına sahiptir. Mimarlıkta göstergebilim; kuram ve yaklaşım incelemeleri, göstergebilim öncesi yorumlar, mimarlık göstergebilim yorumları, kent göstergebilim yorumları ve göstergebilim ötesi yorumlar adı altında dört farklı gruba ayrılmaktadır (Yücel, 1999: 54-68). Bu

çalışmaya da kurgu ve metodoloji açısından altlık oluşturan kent ve göstergebilim ilişkisi incelendiğinde ise Barthes'in "Göstergebilim ve Şehircilik" adlı makalesindeki yaklaşımları belirleyici olmuştur. Barthes makalesinde "Şehir bir söylemdir ve bu söylem gerçek bir dildir; şehir içinde yaşayanlarla konuşur, biz şehirle konuşuruz. Kültürel veya aynı zamanda da psikolojik diyebileceğimiz yapılarla karşılaştığımızda gerçekte gösterilenin ya anlam kaymasına uğradığı, ya da doğrudan doğruya kendisinin gösteren olduğu mecazlar zincirini buluruz. Eğer bu düşünceleri şehir içinde ele alırsak, şimdiye kadar şehircilik araştırmalarında hiç görmediğim veya en azından açıkça ifade edildiğine hiç rastlamadığım bir boyutu gün ışığına çıkarabiliriz sanıyorum" demektedir (Barthes, 1982: 15-19). Böylelikle kentsel ölçekli çalışmaların geleneksel olarak daha çok fiziksel planlama ve tasarım faaliyetleri çerçevesinde şekillendiği ancak günümüzde bu bakış açısı ve metodolojik çerçevenin yeterli olamayacağını ve göstergebilimsel açıdan yan anlamların ortaya çıkarılmasıyla beraber, farklı bakış açılarının da ortaya konulabileceğini vurgulamaktadır.

Bunlara ek olarak, göstergeler ile anlam arasındaki bağlantıyı gösterenin kullanımı belirlemektedir. Göstergeyi oluşturan, gösteren ve gösterilen arasındaki bağlantı anlamlama olarak ifade edilmektedir. Göstergebilim, anlamın olduğu her yerde anlam üretim sü-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

recine ilişkin bir tür çözümleyici bakış açısı geliştirmektedir (Uysal, 2015:1-18). Mimar veya tasarımcı herhangi bir öğeyi tasarlarlarken kişilerin aklındaki bazı kavramlara atıfta bulunmaktadır. Bu kavramlar, kültürün etkisi ile oluşan kavramlardan oluşmakta ve birbirleriyle olan bağlantıları ile anlamlar yüklenmektedir (Erkman, 2016: 12-36).

Herhangi bir fonksiyonun önem veya anlam kazanması için diğer fonksiyonlarla etkileşimde bulunması gerekmektedir. Bir binaya veya kentsel mekana bakan kişinin zihninde belirli anlamlar oluşmaktadır. Lindsey, düz anlamı tanımlarken tüm kullanıcıların sahip olduğu bir işaret olduğu ve düz anlamın fiziksel kullanımı barındırdığını ifade etmiştir. Yan anlam ise, kişilerin edindiği tecrübeler göre binaları ve çevrelerini yorumlaması ve bu yorumlara kültürel değerleri aktarmak olarak ifade edilmektedir. Mimarlıkta işlev, düz anlama eş değerdir. Kişiler gördükleri göstergeleri baktıkları ilk anda zihinlerinde oluşan birincil anlamlar olarak ifade etmektedir (Aydınlı, 1993: 45-51). Düz anlam dizgelerinde genel anlamlar baskınken, yan anlam dizgelerinde kişisel anlamlar baskındır. Göstergebilim kavramlarında biri olan metafor mimarlıkta yan anlamlar oluşturmaktadır. Yapılan metaforlar değişik görsel şifreleri bulduran kişilerin mimari öğeleri kendilerine göre, farklı bakış açıları ile algıladıklarını belirtmektedir. Umberto Eco, düz anlam ve

yan anlamın birbirlerinden ayrılamayacağını belirtmiştir. Ayrıca, kültürel şifrelerle beraber düz anlam ve yan anlamdan birinin ya da ikisinin de zaman içerisinde yok olacağını, devam edeceğini, yer değiştireceğini ya da birleşeceğini belirtmiş ve bazı durumlarda yan anlamın fonksiyonun önüne geçeceğini ortaya koymuştur. Örneğin, taht sözcüğünün kral ile olan çağrışımı oturma işlemi ile olan çağrışımından daima öndedir. Tüm bu nedenlerden dolayı düz anlam ve yan anlam değer yargılarından bağımsız olarak birincil işlev ve ikincil işlev olarak ifade edilmiştir (Broadbent, 1996: 84-102).

Kentsel mekanlar olan konutlar, kentsel donatılar ve yeşil alanlar bir mesaj iletme arzusu içerisinde değildir. Fakat bu yapıların konsepti ve dağılımı kişiler üzerinde farklı anlamlar (keder, sevinç, tedirginlik gibi) uyandırmaktadır. Örnek olarak evin düz anlamı; barınmak fonksiyonu iken yan anlamı; aile, güven gibi kavramları içermektedir. Mimarlık göstergeleri belirli işlevlere gönderme yapmaktadır. Bir mimarlık göstergesinin anlamını, mimarlık nesnesinin birincil işlevi (düz anlamsal anlam) ve ikincil işlevi (yan anlamsal / çağrışımsal anlam) meydana getirmektedirler. Aynı şekilde kentsel donatı elemanlarının kullanıcılar tarafından oluşturduğu farklı yan anlamları da Lynch (Lynch, 2016: 78-92) ve Meerwein (Meerwein ve diğ., 2007: 48-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

64) tarafından ortaya konulmuş ve bu çalışmada da temel alınmıştır.

Mimarlıkta anlambilim, bilişsel ve duyuşsal alanda ifade edildiğinden, tasarımla olan iletişimde bilme, anlama ve beğenme şeklinde yorumlanmaktadır. Bu bağlamda anlam, sadece mimarlığın gözlemsel boyutundan oluşmamakta, duygu ve düşünce ile bütünlük kazanmaktadır (Aydınlı, 1993: 45-51). Mimarlık, fonksiyonelliğin dışında ayrıca bir şeyler ifade etmekte, bir şeyleri açıklamakta, bir şeylerin mesajını vermekte ve anlamlar taşımaktadır. Çünkü her obje, davranış, ses, ifade, sembol, simge, form bir şeyler ifade etmekte ve anlamlar taşımaktadır. Mimarlık, tasarlama, temsil etme gibi kavramları da beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda, mimarlık dilinin benzeşme yolu ile temsil aracı haline dönüştüğü görülmektedir. Mekan, yapı ve hatta şehir sadece kendisini değil, başka şeyleri de ifade etmekte ve başka anlamlar da barındırmaktadır. Toplum, kültürü, ekonomiyi, gösterişi, lüksü, sadelik gibi kavramları kişilerde çağrıştırmaktadır. Mimarlık, somut tecrübelerin alanını ve soyut ilişkileri de kapsamaktadır. Bu karmaşık yapı, mimarlığın çok boyutlu oluşundan kaynaklanmaktadır. Mimarlık gibi fonksiyonel, duygusal ve sosyal yönler barındıran, üretim pratiğinin, bu değişik alanlarla kurduğu ilişkileri inceleyen kuramcılar için dil önemli bir yere sahiptir. Sonuç olarak Abel, mimarlığın dilinin, ge-

lenek ve kültürel değerlerden beslendiğini, bundan dolayı mimarlık ve çevresinin anlambilimsel içeriğinin anlamlı bir çevrenin hazırlanmasıyla oluşacağını altını çizmiştir (Abel, 1997: 188-202).

Mimarlık dilini öğrenmeye çalışan mimarlık eğitimi gören öğrenciler, üniversiteye ilk başladıkları andan itibaren tasarım ile karşılaşmaktadırlar ve bundan sonraki hayatları boyunca tasarımla ilişkileri de hiç kesilmeden artarak devam edecektir (Kowaltowski ve diğ., 2010: 453-476). Tasarım dersi tek başına öğrencilere hem tasarlama, hem de gerçeğe dönüştürme aşamasında yeterli değildir (Ermiyagil, 2019:1-28). Bazı tasarım yaklaşımları incelendiğinde, kavram önerisinin oluşturulma aşamalarına pek değinilmediği (Oxman, 2004: 63-91), önem verilmediği ve bu sebepten orijinal olmayan veya anlamlandırılmayan tasarımların oluştuğu görülmektedir (Turan, 2003: 16-29). Dilbilim, anlambilim ve göstergebilim ile ilgili dersleri alan öğrencilerin ise tasarım kabiliyetleri gelişmekte (Zhao ve diğ., 2003: 54-75), soyut ve kavramsal tanımları daha iyi algılayabilecekleri düşünülmektedir (Parsaee ve diğ., 2015: 368-383).

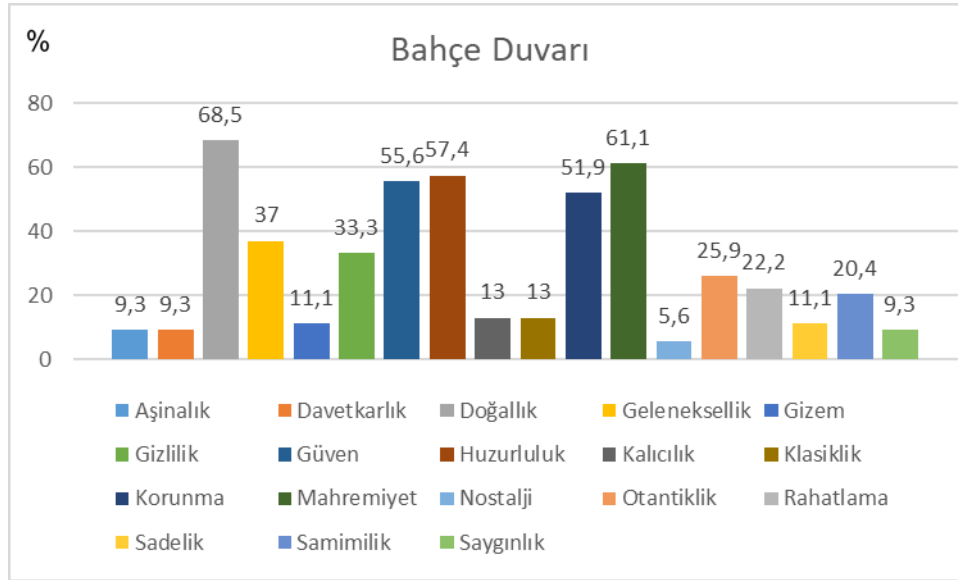
BULGULAR

“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini alan, 4.sınıfta öğrenim gören 54 öğrenciden oluşan örneklem

gurubunun kentsel donatı elemanları ile ilgili değerlendirilmeleri şu şekildedir;

Sınırlandırıcı (bahçe duvarı) kentsel donatı elemanının, sonuçlarının ortalaması %28.6'dır (Şekil 2). Bu bağlamda %28.6'nın

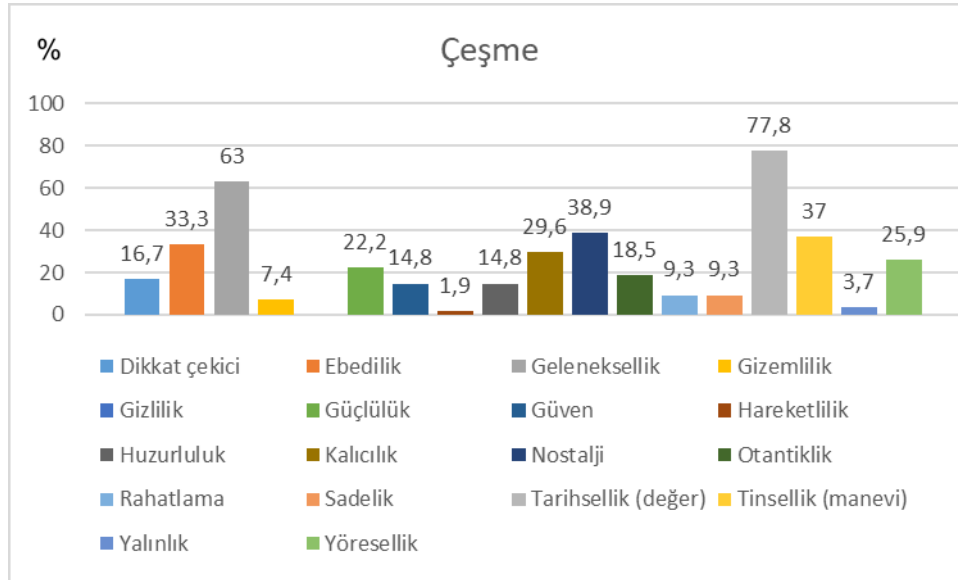
üzeri dikkate alınarak 18 kavramdan 7 kavrama düşürülmüştür. Bu kavramlar en çok seçilenden en aza doğru, doğallık (%68.5), mahremiyet (%61.1), huzurluluk (%57.4), güven (%55.6), korunma (%51.9), geleneksellik (%37) ve gizlilik (%33.3)'tir.

Şekil 2. Sınırlandırıcı (Bahçe Duvarı) Kentsel Donatı Elemanı Sonuç Grafiği

Su ögesi (çeşme) kentsel donatı elemanının, sonuçlarının ortalaması %23.5'tir (Şekil 3). Bu bağlamda %23.5'in üzeri dikkate alınarak 18 kavramdan 7 kavrama düşürülmüştür. Bu kavramlar en çok seçilenden en aza doğ-

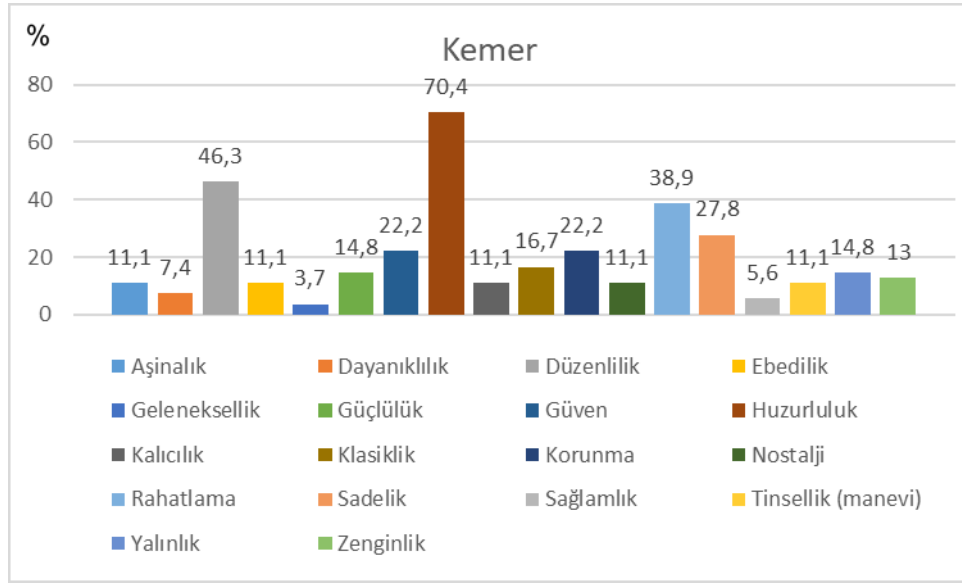
ru, tarihsellik (değer) (%77.8), geleneksellik (%63), nostalji (%38.9), tinsellik (manevi) (%37), ebedilik (%33.3), kalıcılık (%29.6) ve yöresellik (%25.9)'tir.

Şekil 3. Su Ögesi (Çeşme) Kentsel Donatı Elemanı Sonuç Grafiği

Üst örtü ögesi (kemer) kentsel donatı elemanının, sonuçlarının ortalaması %19,9'dur (Şekil 4). Bu bağlamda %19,9'un üzeri dikkate alınarak 18 kavramdan 6 kavrama dü-

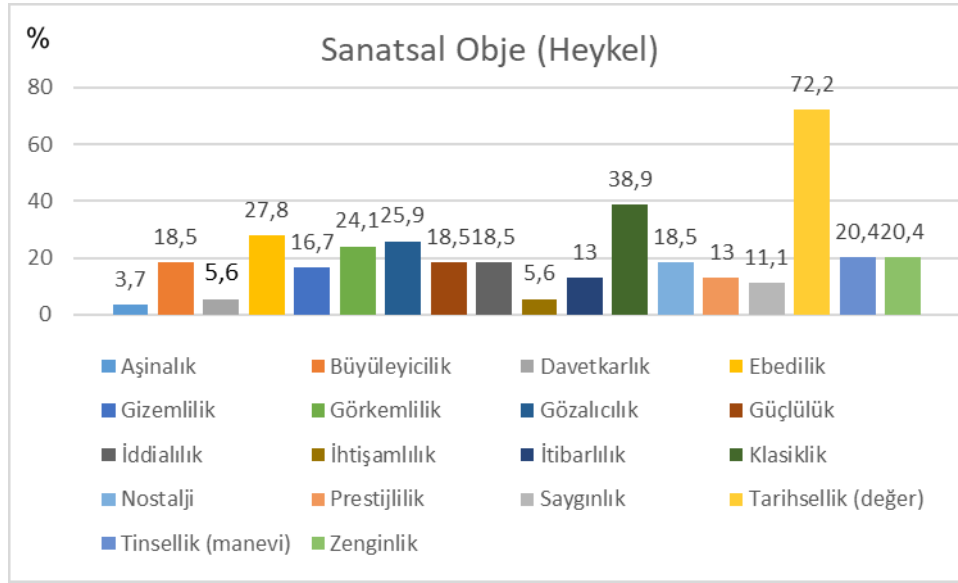
şürülmüştür. Bu kavramlar en çok seçilenden en aza doğru, huzur (%70,4), düzenlilik (%46,3), rahatlama (%38,9), sadelik (%27,8), korunma ve güven (%22,2)'dir.

Şekil 4. Üst Örtü Ögesi (Kemer) Kentsel Donatı Elemanı Sonuç Grafiği

Sanatsal obje (heykel) kentsel donatı elemanının, sonuçlarının ortalaması %20.6'dır (Şekil 5). Bu bağlamda %20.6'nın üzeri dikkate alınarak 18 kavramdan 5 kavrama düşürül-

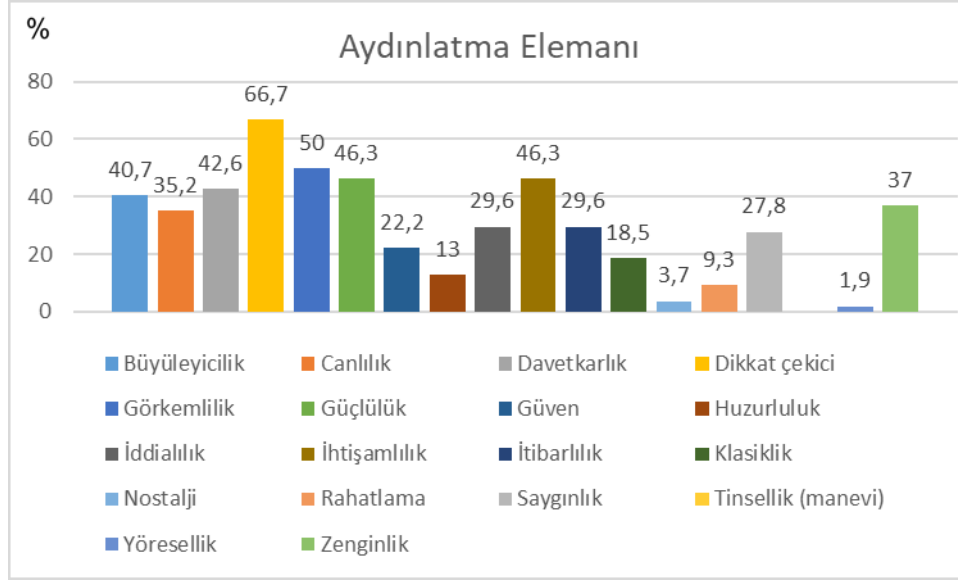
müştür. Bu kavramlar en çok seçilenden en aza doğru, tarihsellik (değer) (%72.2), klasiklik (%38.9), ebedilik (%27.8), göz alıcılık (%25.9) ve görkemlilik (%24.1)'tir.

Şekil 5. Sanatsal Objeler (Heykeller) Kentsel Donatı Elemanı Sonuç Grafiği

Aydınlatma elemanı kentsel donatı elemanının, sonuçlarının ortalaması %28.9'dur (Şekil 6). Bu bağlamda %28.9'un üzeri dikkate alınarak 18 kavramdan 10 kavrama düşürülmüştür. Bu kavramlar en çok seçilenden en

aza doğru, dikkat çekicilik (%66.7), görkemlilik (%50), ihtişamlılık ve güçlülük (%46.3), davetkarlık (%42.6), büyüleyicilik (%40.7), zenginlik (%37), canlılık (%35.2), iddialılık ve itibarlılık (%29.6)' tir.

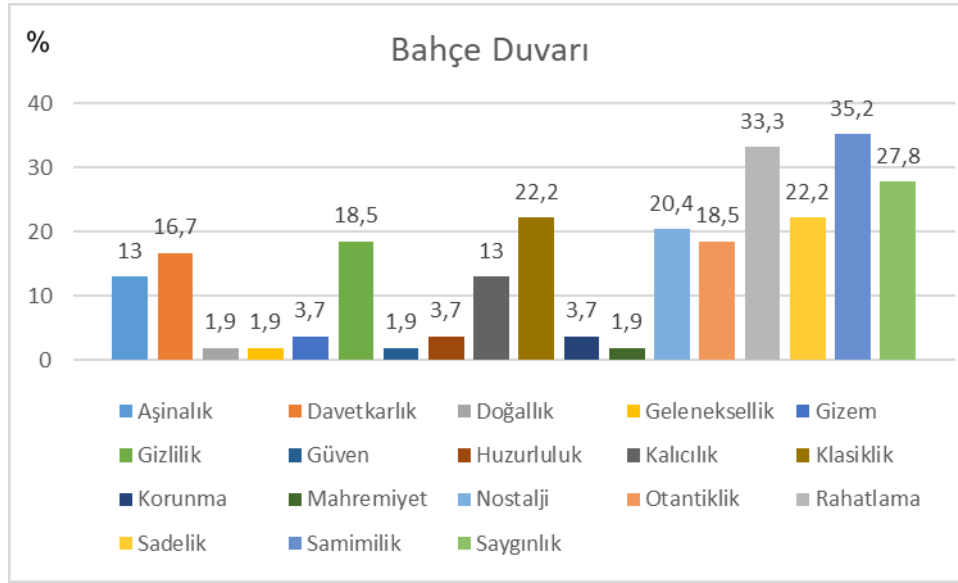

Şekil 6. Aydınlatma Elemanı Kentsel Donatı Elemanı Sonuç Grafiği

“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 4. Sınıfta okuyan 54 öğrencinin kentsel donatı elemanları ile ilgili değerlendirilmesi şu şekildedir;

Sınırlandırıcı (bahçe duvarı) kentsel donatı elemanının, sonuçlarının ortalaması %14.4’dür (Şekil 7). Bu bağlamda %14.4’ün

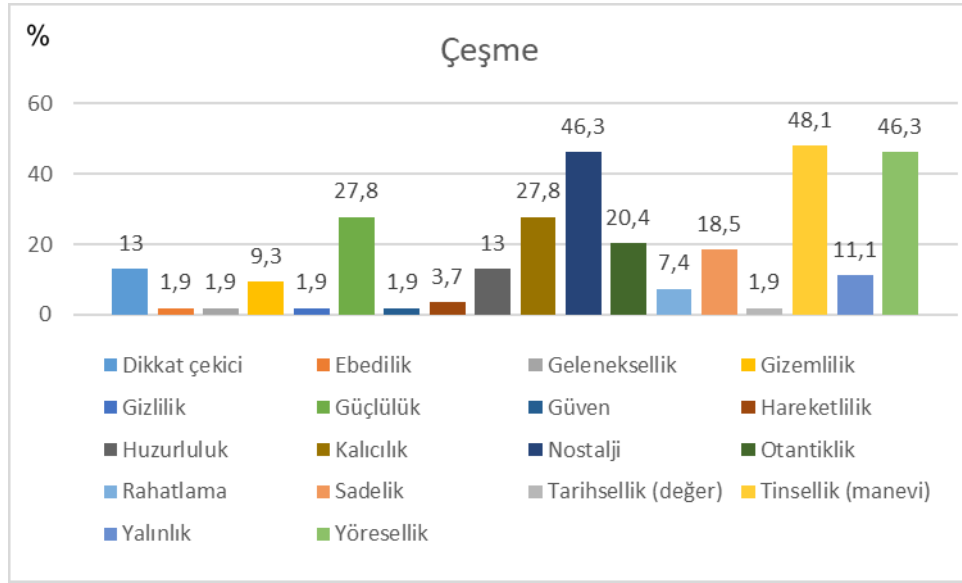
üzeri dikkate alınarak 18 kavramdan 9 kavrama düşürülmüştür. Bu kavramlar en çok seçilenden en aza doğru, samimilik (%35.2), rahatlama (%33.3), saygınlık (%27.8), klasiklik ve sadelik (%22.2), nostalji (%20.4), gizlilik ve otantiklik (%18.5) ve davetkarlık (%16.7)’tir.

Şekil 7. Sınırlandırıcı (Bahçe Duvarı) Kentsel Donatı Elemanı Sonuç Grafiği

Su ögesi (çeşme) kentsel donatı elemanının, sonuçlarının ortalaması %16.7'dir (Şekil 8). Bu bağlamda %16.7'nin üzeri dikkate alınarak 18 kavramdan 7 kavrama düşürülmüştür.

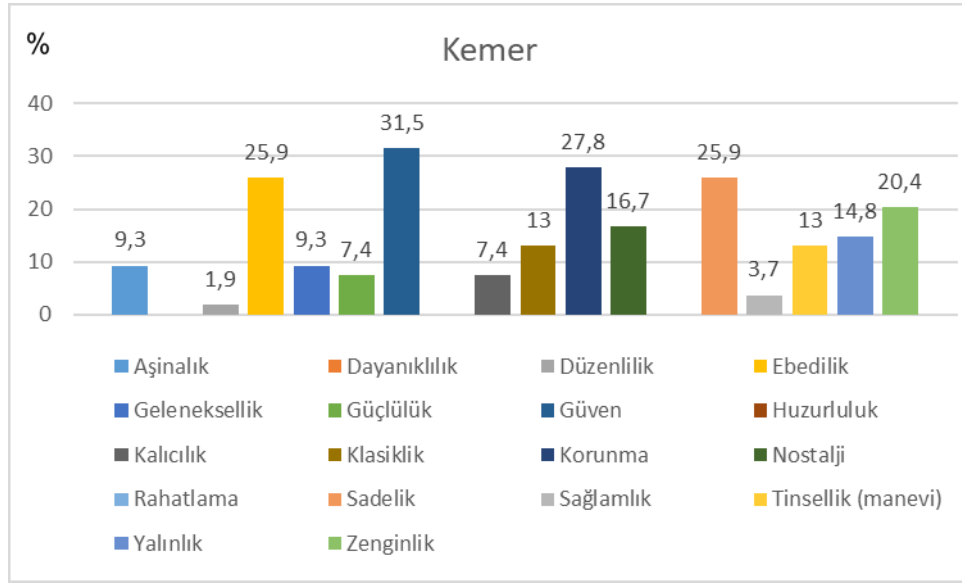
Bu kavramlar en çok seçilenden en aza doğru, tinsellik (manevi) (%48.1), yöresellik ve nostalji (%46.3), güçlülük ve kalıcılık (%27.8), otantiklik (%20.4) ve sadelik (%18.5)'tir.

Şekil 8. Su Ögesi (Çeşme) Kentsel Donatı Elemanı Sonuç Grafiği

Üst örtü ögesi (kemer) kentsel donatı elemanının, sonuçlarının ortalaması %12.6'dır (Şekil 9). Bu bağlamda %12.6'nın üzeri dikkate alınarak 18 kavramdan 9 kavrama düşürülmüştür. Bu kavramlar en çok seçilenden en

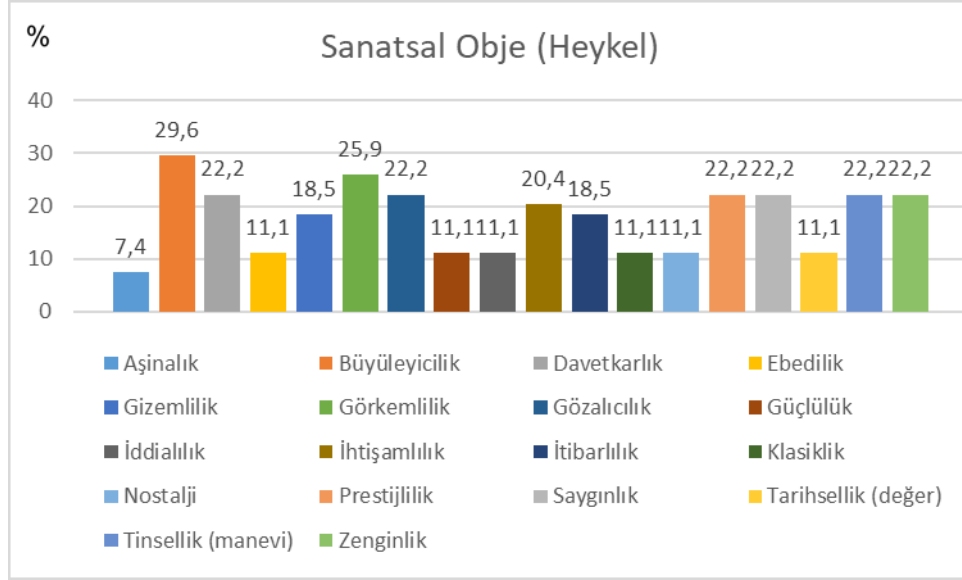
aza doğru, güven (%31.5), korunma (%27.8), ebedilik ve sadelik (%25.9), zenginlik (%20.4), nostalji (%16.7), yalınlık (%14.8), klasiklik ve tinsellik (manevi) (%13)'tir.

Şekil 9. Üst Örtü Ögesi (Kemer) Kentsel Donatı Elemanı Sonuç Grafiği

Sanatsal obje (heykel) kentsel donatı elemanının, sonuçlarının ortalaması %17.7'dir (Şekil 10). Bu bağlamda %17.7'nin üzeri dikkate alınarak 18 kavramdan 11 kavrama düşürülmüştür. Bu kavramlar en çok seçilenden en

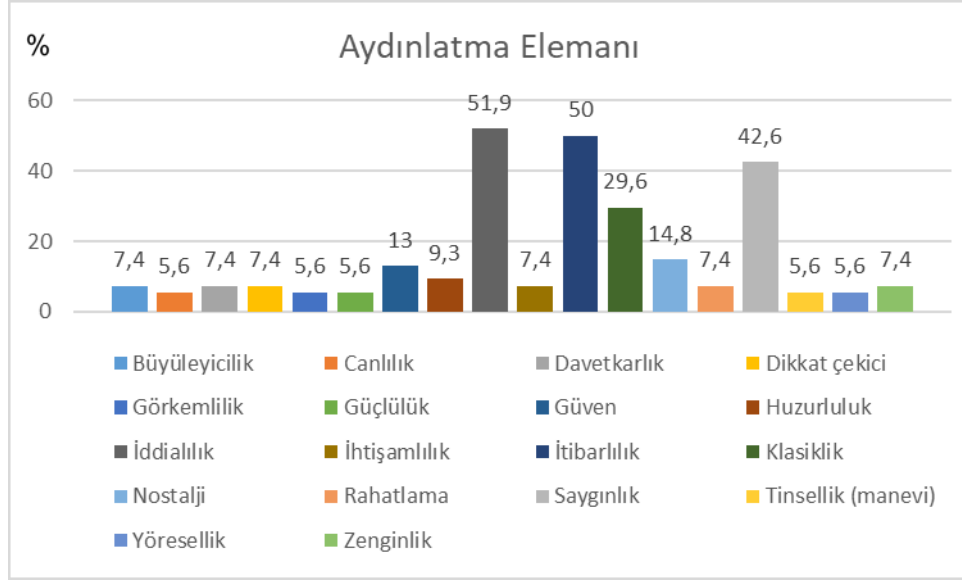
aza doğru, büyüleyicilik (%29.6), görkemlilik (%25.9), davetkarlık, göz alıcılık, prestijlilik, saygınlık, tinsellik (manevi) ve zenginlik (%22.2), ihtişamlılık (%20.4), gizemlilik ve itibarlılık (%18.5)'tir.

Şekil 10. Sanatsal Objeler (Heykeller) Kentsel Donatı Elemanı Sonuç Grafiği

Aydınlatma elemanı kentsel donatı elemanı-
nın, sonuçlarının ortalaması %15,7'dir (Şekil
11). Bu bağlamda %15,7'nin üzeri dikkate alı-
narak 18 kavramdan 4 kavrama düşürülmüş-

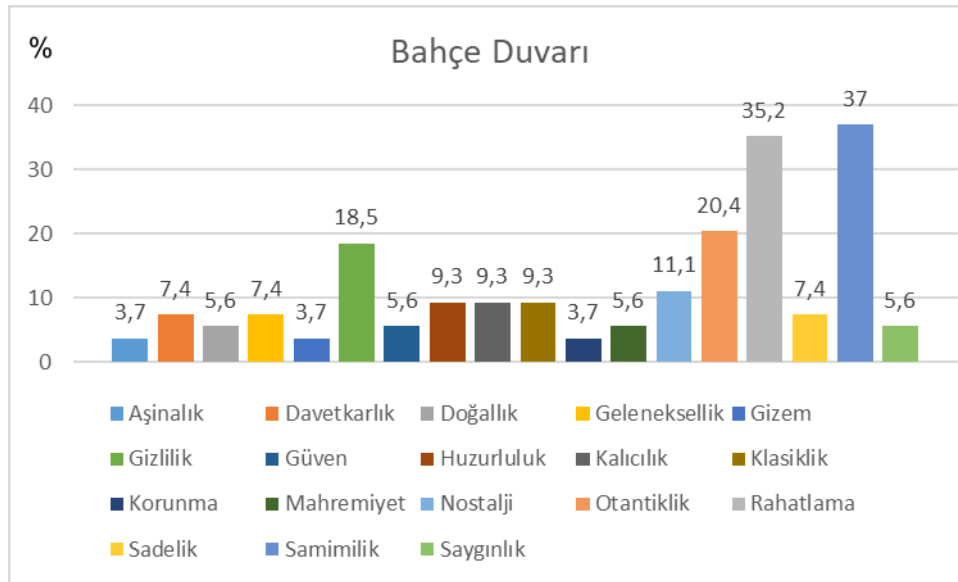
tür. Bu kavramlar en çok seçilenden en aza
doğru, iddialılık (%51,9), itibarlılık (%50),
saygınlık (%42,6) ve klasiklik (%29,6)'tir.

Şekil 11. Aydınlatma Elemanı Kentsel Donatı Elemanı Sonuç Grafiği

“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 1. sınıf öğrencilerinin kentsel donatı elemanlarının değerlendirilmesi şu şekildedir; Sınırlandırıcı (bahçe duvarı) kentsel donatı elemanının, sonuçlarının ortalaması %11.4’dür (Şekil 12).

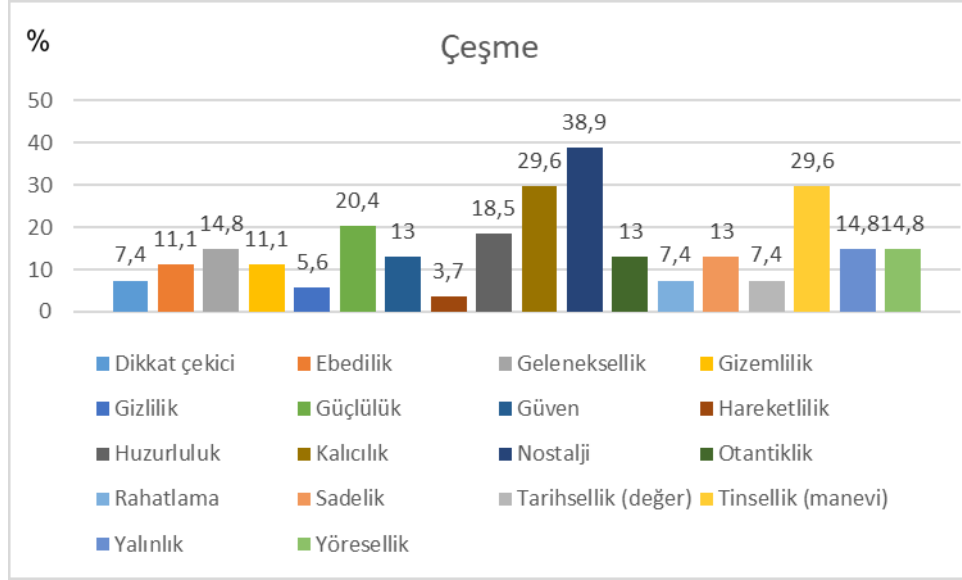
Bu bağlamda %11.4’ün üzeri dikkate alınarak 18 kavramdan 4 kavrama düşürülmüştür. Bu kavramlar en çok seçilenden en aza doğru, samimilik (%37), rahatlama (%35.2), otantiklik (%20.4) ve gizlilik (%18.5)’tir.

Şekil 12. Sınırlandırıcı (Bahçe Duvarı) Kentsel Donatı Elemanı Sonuç Grafiği

Su ögesi (çeşme) kentsel donatı elemanının, sonuçlarının ortalaması %15.2'dir (Şekil 13). Bu bağlamda %15.2'nin üzeri dikkate alınarak 18 kavramdan 5 kavrama düşürülmüştür.

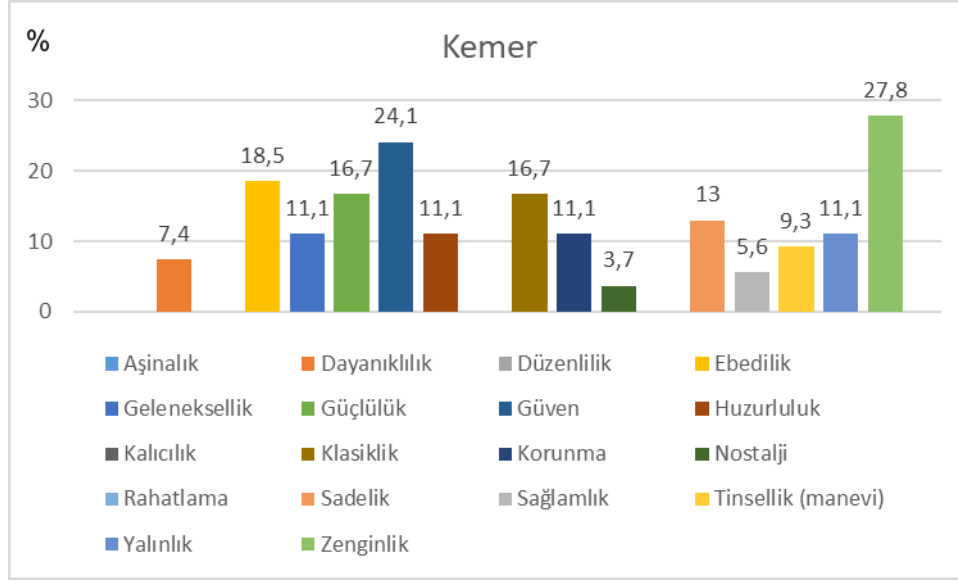
Bu kavramlar en çok seçilenden en aza doğru, nostalji (%38.9), kalıcılık ve tinsellik (manevi) (%29.6), güçlülük (%20.4) ve huzurluluk (%18.5)' tur.

Şekil 13. Su Ögesi (Çeşme) Kentsel Donatı Elemanı Sonuç Grafiği

Üst örtü ögesi (kemer) kentsel donatı elemanının, sonuçlarının ortalaması %10.4'dür (Şekil 14). Bu bağlamda %10.4'ün üzeri dikkate alınarak 18 kavramdan 10 kavrama düşürülmüştür. Bu kavramlar en çok seçilen-

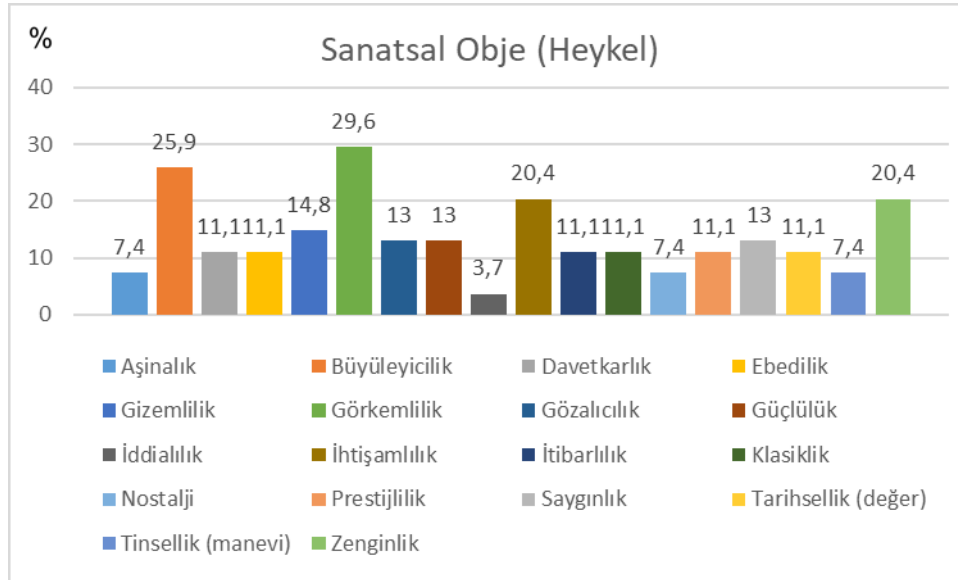
den en aza doğru, zenginlik (%27.8), güven (%24.1), ebedilik (%18.5), güçlülük ve klasiklik (%16.7), sadelik (%13), geleneksellik, huzur, korunma ve yalınlık (%11.1)' tır.

Şekil 14. Üst Örtü Ögesi (Kemer) Kentsel Donatı Elemanı Sonuç Grafiği

Sanatsal obje (heykel) kentsel donatı elemanının, sonuçlarının ortalaması %13.4'dür (Şekil 15). Bu bağlamda %13.4'ün üzeri dikkate alınarak 18 kavramdan 5 kavrama düşü-

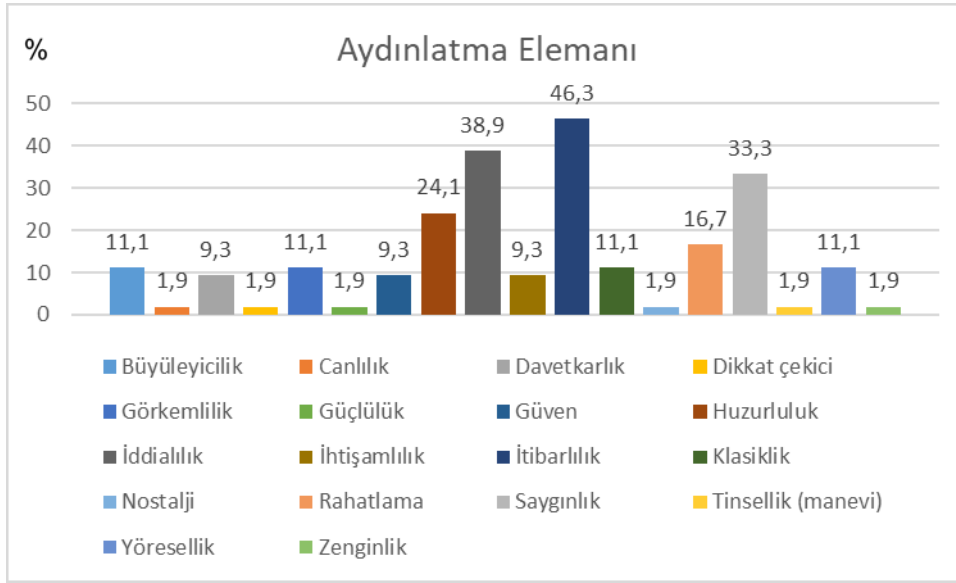
rülmüştür. Bu kavramlar en çok seçilenden en aza doğru, görkemlilik (%29.6), büyüleyicilik (%25.9), ihtişamlılık ve zenginlik (%20.4) ve gizemlilik (%14.8)'tir.

Şekil 15. Sanatsal Objeler (Heykeller) Kentsel Donatı Elemanı Sonuç Grafiği

Aydınlatma elemanı kentsel donatı elemanı-
nın, sonuçlarının ortalaması %13.5'dir (Şekil
16). Bu bağlamda %13.5'in üzeri dikkate alı-
narak 18 kavramdan 5 kavrama düşürülmüş-

tür. Bu kavramlar en çok seçilenden en aza
doğru, itibarlılık (%46.3), iddialılık (%38.9),
saygınlık (%33.3), huzur (%24.1) ve rahatla-
ma (%16.7)'dir.

Şekil 16. Aydınlatma Elemanı Kentsel Donatı Elemanı Sonuç Grafiği

TARTIŞMA

Dilbilim, anlambilim ve göstergebilim konularının tartışıldığı ders içeriklerinin, mimarlık ve iç mimarlık bölümlerinde mimari ve iç mimari tasarım derslerinde tasarım aşamasında soyut ve kavramsal tanımlar yapılırken destekleyici olduğu düşünülmektedir (Juodinytė-Kuznetsova, 2011: 1269-1280). Bu çalışmada desteklendiği üzere özellikle mimari ve iç mimari tasarım derslerinde peyzaj tasarımı aşamasında dilbilim, anlambilim ve göstergebilim açısından eğitim almış öğrencilerin daha bilinçli tasarım kurguları ortaya koyduğu (Nack ve diğ., 2001: 7-37) ve çözümler geliştirirken bu olguları göz önünde bulundurdıkları (Hattenhauer, 1984: 71-77) belirlenmiştir.

Kanı araştırması sonucunda kentsel donatı elemanlarının değerlendirilmesi ve analizler yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir;

- Sınırlandırıcı (bahçe duvarı) kentsel donatı elemanına ilişkin değerlendirmeler şu şekildedir (Tablo 1.) :

“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 1. sınıf öğrencileri değerlendirmeleri analiz edildiğinde kentsel donatı elemanları ile ilgili 38 kavrama genel olarak yabancı oldukları için istatistiksel olarak dengeli bir dağılım oluşmuş ancak %37 ile samimilik ve %35.2 ile rahatlama kavramları öne çıkmaktadır. Bunun yanında “Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

“için Anlambilim” dersini almayan 4. sınıf öğrencileri analiz edildiğinde samimilik, rahatlama, saygınlık, klasiklik, sadelik, nostalji, gizlilik, otantiklik ve davetkarlık kavramları ile ilgili bilinç seviyelerinin ilgili dersleri almamış olmalarına rağmen 1. Sınıflara oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Son olarak “Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini alan 4. sınıf öğrencileri analiz edildiğinde kentsel donatı elemanları ile ilgili 38 kavrama genel olarak yabancı olmadıkları, doğallık, mahremiyet, huzurluluk, güven, korunma,

geleneksellik ve gizlilik kavramlarını yüksek oranlarda seçtikleri görülmektedir. Özellikle öğrencilerin %68.5’i doğallık kavramını ve %61.1’i mahremiyet kavramını yüksek oranda seçerek kentsel donatı elemanı olarak sınırlandırıcı (bahçe duvarı) kullanımında mimari ve iç mimari tasarım derslerinde doğallık ve mahremiyet kavramlarından yola çıkan konseptler geliştirdikleri ortaya çıkmaktadır. Buna ek olarak %57.4 ile huzurluluk, %55.6 ile güven ve %51.9 ile korunma kavramları takip etmektedir.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Tablo 1. Sınırlandırıcı (Bahçe Duvarı) Kentsel Donatı Elemanına İlişkin Sonuçlar

Sınırlandırıcı (Bahçe Duvarı)	“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini alan 4. sınıf öğrencileri	“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 4. sınıf öğrencileri	“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 1. sınıf öğrencileri
Aşinalık	%9,3	%13	%3,7
Davetkarlık	%9,3	%16,7	%7,4
Doğallık	%68,5	%1,9	%5,6
Geleneksellik	%37	%1,9	%7,4
Gizem	%11,1	%3,7	%3,7
Gizlilik	%33,3	%18,5	%18,5
Güven	%55,6	%1,9	%5,6
Huzurluluk	%57,4	%3,7	%9,3
Kalıcılık	%13	%13	%9,3
Klasiklik	%13	%22,2	%9,3
Korunma	%51,9	%3,7	%3,7
Mahremiyet	%61,1	%1,9	%5,6
Noştalji	%5,6	%20,4	%11,1
Otantiklik	%25,9	%18,5	%20,4
Rahatlama	%22,2	%33,3	%35,2
Sadelik	%11,1	%22,2	%7,4
Samimilik	%20,4	%35,2	%37
Saygınlık	%9,3	%27,8	%5,6

- Su ögesi (çeşme) kentsel donatı elemanına ilişkin değerlendirmeler şu şekildedir (Tablo 2.):

“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 1. sınıf öğrencileri değerlendirmeleri analiz edildiğinde kentsel donatı elemanları ile ilgili 38 kavra-

ma genel olarak yabancı oldukları için istatistiksel olarak dengeli bir dağılımın olduğu ancak %38.9 ile noştalji, %29.6 ile tinsel ve kalıcılık kavramlarının öne çıktığı görülmektedir. Bunun yanında “Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 4. sınıf öğrencileri analiz

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

edildiğinde tinsellik (manevi), yöresellik, nostalji, güçlülük, kalıcılık, otantiklik ve sadelik kavramları ile ilgili bilinç seviyelerinin ilgili dersleri almamış olmamalarına rağmen 1. Sınıflara oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Son olarak “Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini alan 4. sınıf öğrencileri analiz edildiğinde kentsel donatı elemanları ile ilgili 38 kavrama genel olarak yabancı olmadıkları, tarihsellik, gele-

neksellik, nostalji, tinsellik, ebedilik, kalıcılık ve yöresellik kavramlarını yüksek oranlarda seçtikleri görülmektedir. Özellikle öğrencilerin %77.8’i tarihsellik kavramını ve %63’ü geleneksellik kavramını yüksek oranda seçerek kentsel donatı elemanı olarak su ögesinin (çeşme) kullanımında mimari ve iç mimari tasarım derslerinde tarihsellik ve geleneksellik kavramlarından yola çıkan konseptler geliştirdikleri ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2. Su Ögesi (Çeşme) Kentsel Donatı Elemanına İlişkin Sonuçlar

Su Ögesi (Çeşme)	“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini alan 4. sınıf öğrencileri	“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 4. sınıf öğrencileri	“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 1. sınıf öğrencileri
Dikkat çekici	%16,7	%13	%7,4
Ebedilik	%33,3	%1,9	%11,1
Geleneksellik	%63	%1,9	%14,8
Gizemlilik	%7,4	%9,3	%11,1
Gizlilik	%0	%1,9	%5,6
Güçlülük	%22,2	%27,8	%20,4
Güven	%14,8	%1,9	%13
Hareketlilik	%1,9	%3,7	%3,7
Huzurluluk	%14,8	%13	%18,5
Kalıcılık	%29,6	%27,8	%29,6
Noştalji	%38,9	%46,3	%38,9
Otantiklik	%18,5	%20,4	%13
Rahatlama	%9,3	%7,4	%7,4
Sadelik	%9,3	%18,5	%13
Tarihsellik (değer)	%77,8	%1,9	%7,4
Tinsellik (manevi)	%37	%48,1	%29,6
Yalınlık	%3,7	%11,1	%14,8
Yöresellik	%25,9	%46,3	%14,8

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

- Üst örtü ögesi (kemer) kentsel donatı elemanına ilişkin değerlendirmeler şu şekildedir (Tablo 3.):

“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 1. sınıf öğrencileri değerlendirmeleri analiz edildiğinde kentsel donatı elemanları ile ilgili 38 kavrama genel olarak yabancı oldukları için istatistiksel olarak dengeli bir dağılım oluşmuş ancak %27.8 ile zenginlik ve %24.1 ile güven kavramları öne çıkmaktadır. Bunun yanında “Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 4. sınıf öğrencileri analiz edildiğinde ebedilik, güven, korunma, nostalji, sadelik, tinsellik ve yalnızlık kavramları ile ilgili bilinç düzeylerinin

ilgili dersleri almamış olmamalarına rağmen 1. Sınıflara oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Son olarak “Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini alan 4. sınıf öğrencileri analiz edildiğinde kentsel donatı elemanları ile ilgili 38 kavrama genel olarak yabancı olmadıkları, düzenlilik, güven, huzurluluk, korunma, rahatlama ve sadelik kavramlarını yüksek oranlarda seçtikleri görülmektedir. Özellikle öğrencilerin %70.4’ü huzurluluk kavramını ve %46.3’ü düzenlilik kavramını yüksek oranda seçerek kentsel donatı elemanı olarak üst örtü ögesi (kemer) kullanımında mimari ve iç mimari tasarım derslerinde huzurluluk ve düzenlilik kavramlarından yola çıkan konseptler geliştirdikleri ortaya çıkmaktadır.

Tablo 3. Üst Örtü Ögesi (Kemer) Kentsel Donatı Elemanına İlişkin Sonuçlar

Üst Örtü Ögesi (Kemer)	“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini alan 4. sınıf öğrencileri	“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 4. sınıf öğrencileri	“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 1. sınıf öğrencileri
Aşinalık	%11,1	%9,3	%0
Dayanıklılık	%7,4	%0	%7,4
Düzenlilik	%46,3	%1,9	%0
Ebedilik	%11,1	%25,9	%18,5
Geleneksellik	%3,7	%9,3	%11,1
Güçlülük	%14,8	%7,4	%16,7
Güven	%22,2	%31,5	%24,1
Huzurluluk	%70,4	%0	%11,1
Kalıcılık	%11,1	%7,4	%0
Klasiklik	%16,7	%13	%16,7
Korunma	%22,2	%27,8	%11,1
Nostalji	%11,1	%16,7	%3,7
Rahatlama	%38,9	%0	%0
Sadelik	%27,8	%25,9	%13
Sağlamlık	%5,6	%3,7	%5,6
Tinsellik (manevi)	%11,1	%13	%9,3
Yalnlık	%14,8	%14,8	%11,1
Zenginlik	%13	%20,4	%27,8

- Sanatsal obje (heykel) kentsel donatı elemanına ilişkin değerlendirmeler şu şekildedir (Tablo 4.):

“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 1. sınıf öğrencileri değerlendirmeleri analiz edildiğinde kentsel donatı elemanları ile ilgili 38 kavra-

ma genel olarak yabancı oldukları için istatistiksel olarak dengeli bir dağılımın olduğu ancak %29.6 ile görkemlilik ve %25.9 ile büyüleyicilik kavramlarının öne çıktığı görülmektedir. Bunun yanında “Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 4. sınıf öğrencileri

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

analiz edildiğinde büyüleyicilik, görkemlilik, davetkarlık, göz alıcılık, prestijlilik, saygınlık, tinsellik (manevi) ve zenginlik, ihtişamlılık, gizemlilik ve itibarlılık kavramları ile ilgili bilinç seviyelerinin ilgili dersleri almamış olmamalarına rağmen 1. Sınıflara oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Son olarak “Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini alan 4. sınıf öğrencileri analiz edildiğinde kentsel donatı elemanları ile ilgili 38 kavrama genel olarak

yabancı olmadıkları, tarihsellik (değer), klasiklik, ebedilik, göz alıcılık ve görkemlilik kavramlarını yüksek oranlarda seçtikleri görülmektedir. Özellikle öğrencilerin %72.2’si tarihsellik kavramını ve %38.9’u klasiklik kavramını yüksek oranda seçerek kentsel donatı elemanı olarak sanatsal obje (heykel) kullanımında mimari ve iç mimari tasarım derslerinde tarihsellik ve klasiklik kavramlarından yola çıkan konseptler geliştirdikleri ortaya çıkmaktadır.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Tablo 4. Sanatsal Objeler (Heykeller) Kentsel Donatı Elemanına İlişkin Sonuçlar

Sanatsal Objeler (Heykeller)	“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini alan 4. sınıf öğrencileri	“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 4. sınıf öğrencileri	“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 1. sınıf öğrencileri
Aşinalık	%3,7	%7,4	%7,4
Büyüleyicilik	%18,5	%29,6	%25,9
Davetkarlık	%5,6	%22,2	%11,1
Ebedilik	%27,8	%11,1	%11,1
Gizemlilik	%16,7	%18,5	%14,8
Görkemlilik	%24,1	%25,9	%29,6
Göz alıcılık	%25,9	%22,2	%13
Güçlülük	%18,5	%11,1	%13
İddialılık	%18,5	%11,1	%3,7
İhtişamlılık	%5,6	%20,4	%20,4
İtibarlılık	%13	%18,5	%11,1
Klasiklik	%38,9	%11,1	%11,1
Noşalji	%18,5	%11,1	%7,4
Preşijlilik	%13	%22,2	%11,1
Saygınlık	%11,1	%22,2	%13
Tarihsellik (değer)	%72,2	%11,1	%11,1
Tinsellik (manevi)	%20,4	%22,2	%7,4
Zenginlik	%20,4	%22,2	%20,4

- Aydınlatma elemanı kentsel donatı elemanına ilişkin değerlendirmeler şu şekildedir (Tablo 5.):

“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 1. sınıf öğrencileri değerlendirmeleri analiz edildiğinde kentsel donatı elemanları ile ilgili 38 kavra-

ma genel olarak yabancı olmalarına rağmen %46.3 ile itibarlılık ve %38.9 ile iddialılık kavramlarının öne çıktığı görülmektedir. Bunun yanında “Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 4. sınıf öğrencileri analiz edildiğinde iddialılık, itibarlılık, saygınlık ve klasiklik

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

kavramları ile ilgili bilinç seviyelerinin ilgili dersleri almamış olmalarına rağmen 1. Sınıflara oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Son olarak “Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini alan 4. sınıf öğrencileri analiz edildiğinde kentsel donatı elemanları ile ilgili 38 kavrama genel olarak yabancı olmadıkları, dikkat çekicilik, görkemlilik, ihtişamlılık, güçlülük, davetkarlık, büyüleyicilik, zenginlik, canlılık,

iddialılık ve itibarlılık kavramlarını yüksek oranlarda seçtikleri görülmektedir. Özellikle öğrencilerin %66.7’si dikkat çekicilik kavramını ve %50’si görkemlilik kavramını yüksek oranda seçerek kentsel donatı elemanı olarak aydınlatma elemanı kullanımında mimari ve iç mimari tasarım derslerinde dikkat çekicilik ve görkemlilik kavramlarından yola çıkan konseptler geliştirdikleri ortaya çıkmaktadır.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Tablo 5. Aydınlatma Elemanı Kentsel Donatı Elemanına İlişkin Sonuçlar

Aydınlatma Elemanı	“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini alan 4. sınıf öğrencileri	“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 4. sınıf öğrencileri	“Mimarlar için Anlambilim” ve “İç Mimarlar için Anlambilim” dersini almayan 1. sınıf öğrencileri
Büyüleyicilik	%40,7	%7,4	%11,1
Canlılık	%35,2	%5,6	%1,9
Davetkarlık	%42,6	%7,4	%9,3
Dikkat çekici	%66,7	%7,4	%1,9
Görkemlilik	%50	%5,6	%11,1
Güçlülük	%46,3	%5,6	%1,9
Güven	%22,2	%13	%9,3
Huzurluluk	%13	%9,3	%24,1
İddialılık	%29,6	%51,9	%38,9
İhtişamlılık	%46,3	%7,4	%9,3
İtibarlılık	%29,6	%50	%46,3
Klasiklik	%18,5	%29,6	%11,1
Noştalji	%3,7	%14,8	%1,9
Rahatlama	%9,3	%7,4	%16,7
Saygınlık	%27,8	%42,6	%33,3
Tinsellik (manevi)	%0	%5,6	%1,9
Yöresellik	%1,9	%5,6	%11,1
Zenginlik	%37	%7,4	%1,9

SONUÇ

Tarihsel kaynaklardan ve araştırmalardan bildiğimiz gibi tarımın keşfi ile avcı-toplayıcı yaşam şekline yerleşik düzene geçen insanoğlu özellikle korunmak ve barınmak gibi temel gereksinimlerini karşılamak üzere kendisine fiziksel çevreler oluşturmuştur.

Bu yapılar retrospektif olarak incelendiğinde buldukları dönemin ekonomik, kültürel ve sosyal ve toplumsal etkileri doğrultusunda şekillendikleri açıkça görülebilmektedir. Bu noktada en önemli kültürel öğelerden olan mimari ürünler insana ve topluma dair birçok duygu düşünce ve eğilimin yanında kültüre

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ve toplumsal yapıya ilişkin önemli kodları da barındırmaktadır. Böylelikle kullanıcının anlamlama ve yorumlama süreçlerinin anlaşılmasına katkı sağlayan metodolojik yaklaşımı ile göstergebilim ve anlambilim, kültüre ilişkin kodların çözümlenmesinde ve mimari - kentsel çevrenin arka planında yer alan düşünsel boyutların açığa çıkarılmasında etkin bir rol oynayabilir.

Bu amaçla Türkiye’de mimarlık ve iç Mimarlık lisans eğitimi alan öğrencilerin, mimari ve iç mimari tasarım derslerinde dilbilim, anlambilim ve göstergebilim bağlamında kuramsal bilgilere ne kadar hakim olduğu, soyut ve kavramsal tanımları ne kadar bildiği, tasarım konsept geliştirme aşamalarında ne kadar kullandığı, ne kadar önemseydiği ve bir örneklem olarak kentsel donatı elemanlarının kullanımı üzerine yapılan bu çalışmada; ilgili dersleri alan öğrencilerin sınırlandırıcı (bahçe duvarı) için %68.5’inin doğallık kavramını ve %61.1’inin mahremiyet kavramını seçtiği; su ögesi (çeşme) için %77.8’inin tarihsellik kavramını ve %63’ünün geleneksel kavramını seçtiği; üst örtü ögesi (kemer) için %70.4’ünün huzurluluk kavramını seçtiği; sanatsal obje (heykel) için %72.2’sinin tarihsellik kavramını ve %38.9’unun klasiklik kavramını seçtiği; aydınlatma elemanı için %66.7’sinin dikkat çekicilik kavramını ve %50’sinin görkemlilik kavramını seçtiği ve

bilinç düzeyleri ile bu konudaki yetkinlerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın bulgularına göre; göstergebilim, anlambilim - mimarlık ilişkisine ve göstergebilim ilkelerine hakim olan öğrencilerin kentsel ve mimari öğelerin sahip olduğu anlamları da göz önünde bulundurarak tasarımlarına yön verdikleri tespit edilmiştir. Sonuç olarak mimarlık eğitimi alan öğrencilerin dilbilim, anlambilim ve göstergebilim kavramları, göstergebilimin anlambilimin tanımı ve gerekliliği, göstergebilim ve mimarlık ilişkisi ile bu ilişki çerçevesinde yapılmış çalışmalar, göstergebilim ve anlambilim kuramcıları ve yaklaşımları, göstergebilim ilkeleri ve göstergebilimsel okuma çerçevesinde kurgulanmış dersleri almaları oldukça önemlidir. Bu amaçla yerleşik ve yaygın olarak kullanılmayan, dilbilim, anlambilim ve göstergebilim alanlarına dayalı olan derslerin mimarlık eğitimi veren kurumların ders programlarında yer alması için gerekli eğitimbilimsel çalışmaların yapılması gerekmektedir.

ÖNERİLER

Mimarlık, toplumsal yaşamda daima insanlar ile bir iletişim kurma çabasında olmalıdır. İletişim görsel öğelerin sahip oldukları semgesel değerlerinden oluşmaktadır. Simgesel değerler, kişiyi düşünmeye yöneltebilmeli, yorum yaptırabilmeli ve tartışma ortamları sağlayabilmelidir. Bu şekilde mimari bir ürün ve

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

mimarlık eylemi kullanıcı ile barındırdığı ve aktardığı anlam doğrultusunda iletişim kurabilir. Bu bağlamda, mimari bir ürünün çevresine ilettiği mesaj, toplumun çağlar boyunca oluşturduğu değer sistemlerini ve yargılarının bir ifadesi olmak durumundadır. İçerdiği simgesel anlamın kapsamı dahilinde bazı değerleri taşıması gerekmektedir. Bu değerleri kapsayan mimari anlam, değerlerin somutlaştırılmış bir biçimi olarak yapıya yansımalıdır.

Mimarlık disiplininin anlamı ileten kendine has bir dil olgusuna sahip olması ve çok katmanlı, devinimsel bir iletişim biçimi olması nedeni ile mimari ve kentsel çevreye, kültürel yapıya ve toplumsal dinamiklere ilişkin önemli kodlar barındırdığı bilinmektedir. Böylelikle kuramsal altyapısı ve metodolojik yaklaşımları ile görece olarak yeni bir değerlendirme yöntemi olan göstergebilimin, mimari ve kentsel çevredeki kodların çözümlenmesinde, göstergeler arasındaki özellikle yan anlamsal ilişkilerin ortaya konmasında, göstergeler yardımıyla bir kentin ya da mimari ürünün bir metin olarak çözümlenebilmesinde önemli bir araç olarak kullanılabilmesi görülmektedir.

Böylelikle göstergebilim, genel olarak mimarlık disiplininde ve bu çalışmada vurgulandığı üzere kent ölçeğindeki çalışmalarda farklı düzeylerde okunabilmesine olanak sağlamakta, tarihsel süreçte oluşan karmaşık ilişkiler ağına retrospektif açıdan bakarak

çözümlemesine katkı sağlamaktadır. Buna bağlı olarak bir kentin ya da mimari ürünün bir metin gibi okunarak analiz edilebilmesi ve böylece kentsel ve mimari çevrede çok yönlü okumaların önünü açarak tasarımcıya çözüme, öğrenme ve doğru bir iletişim kurma noktasında sistematik bir yaklaşım getirebilecektir.

Göstergebilim sadece kültürel kodların ve tarihsel süreçte oluşan karmaşık ilişkilerin çözümlenmesinde rol oynamaz. Bu nedenle göstergebilimsel yaklaşımların kullandığı metodolojik yöntemler, sadece tarihi yapılar üzerinden yapılacak çözümlenmelerle sınırlı değildir. Bunun yanında çağdaş yapılar ve geleceğin mimari tasarımları göstergebilim çerçevesinde değerlendirilmelidir. Bununla birlikte göstergebilimsel yaklaşımlar, kent ölçeğinden, yapı ölçeğine kadar tüm katmanların tasarım süreçlerine de katkı sağlamaktadır. Tüm bu tasarım süreçlerinin başat oyuncusu olarak mimar, tasarladığı ürününü soyut kavramlardan, somut bir ürüne dönüştürmektedir. Mimar tarafından çeşitli kültürel ve sosyal ve eğitsel birikim çerçevesinde beyinde şekillenen ve daha sonra mimari iletişim teknikleri ile ortaya konulan fikir, fiziksel bir gerçekliğe kavuşabilme olanağına sahiptir. Böylelikle tasarımcı, ürün ve kullanıcı arasında bir iletişim ve etkileşimden söz edilebilir. Bu iletişim tasarımcının ürünüyle, ürünün kullanıcısıyla, kullanıcının tasarımcısıyla konuştuğu bir dile dönüşmektedir. Böylece gerek tasarımcı, ge-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

rekse kullanıcı bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde aynı zamanda istemli ya da istem dışı olarak göstergebilim ile ilgili özne – nesne diyalektiği çerçevesinde bir ilişki içindedir.

Bu amaçla dil – söz, gösteren – gösterilen, dizim – dizge, düz anlam – yan anlamdan oluşan göstergebilim ilkelerini içeren eğitim müfredatının dilbilim, anlambilim ve göstergebilim ile ilgili dersler çerçevesinde mimarlık ile ilişkili bir şekilde diğer üniversitelerin mimarlık eğitimi veren programlarına da eklenmesi gerekmektedir. Böylelikle anlambilim ve göstergebilim alanlarının içeriğinin öğrencilerin tasarım eğitimindeki tasarım stüdyoları çalışmalarında kavram geliştirme, ifade etme ve tanımlama aşamalarında katkı sağlayabilmesi söz konusu olacaktır. Bu amaçla;

- Anlambilim ve göstergebilim ile ilgili teorik ve uygulama içeren araştırmalar ve güncel eğitimbilimsel gelişmeler yakından izlemeli,
- Öğrencilerin biçimsel, psikolojik ve anlamsal ölççekler ile mekanların anlambilim ve göstergebilimsel yöntemle okumaları için kullanılan anlambilim göstergeleri ile dil arasındaki ilişkileri anlayabilecekleri uygulamalar geliştirilmeli ve uygulanmalı,
- Öğrenciler için mimari ürün ile kendisi arasındaki geliştireceği ilişkide, ürünü

anlama, anlatma, yorumlama ve farklı anlam üretme yeteneğini geliştirmede, dilsel ve dil dışı dizgeleri ayrı ayrı ve birlikte, bir bütünün kavranmasına, kavratılmasına dönük kullanımını yönetebilecekleri uygulamalar yapılması,

- Farklı sınıf düzeylerinde değişiklik göstermek kaydı ile öğrencilerin mimari ürünler ile ilgili bilinen, basit işlevi ve anlamı olanlardan, daha soyut, karmaşık, duygusal, duyusal imlerle üretilmiş ürünleri değerlendirebilecekleri sunumlar yapmaları sağlamalıdır,
- Anlambilimsel açıdan gösterge kullanımında, öğrencilere parça - bütün gerçekliğini kavratmaya yönelik tasarımlar ve uygulamalar yaptırılmalıdır,
- Öğrencilerin anlambilimsel ve göstergebilimsel açıdan göstergelerin konuyla kurulan ilintisi ve yaratıcılığı açısından özgün görselleri değerlendirmeleri sağlanarak imgeleme yetenekleri zenginleştirilmelidir,
- Öğrencilerin anlam katmanlarını çözümleme, değişik bağlamlarda, aynı görseli veya mimari ürünü çok farklı anlamlarda değerlendirebilme olanakları geliştirilerek, görsel/gösterge dünyasından, gerçek dünyayı büyük ve küçük ölçekli düzeyde anlama, anlatma becerisi, yüksek anlama düzeyine çıkarılmaya çalışılmalıdır,

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

- Ders materyalleri hazırlama sürecinde, yinelemeden kaçınarak, öğrencilerle etkileşimsel süreç işletilerek, onlara görsel üretme, gösterge imgeleme ve bu üretimleri anlatma da kullanma imkanı sağlanmalı; kuram, yöntem ve uygulama alanlarına ilişkin sunulan kavramsal bilgiler, öğrencilerin kavramasına dönük, zengin örneklemlerle betimlemeler ile verilmelidir,
- Öğrencilerin kavrayış, görüş, seziş, değerlendiriş yeteneğini güçlendirmek amacıyla, kuramsal temel ile uygulama arasında köprü kurularak eğitim müfredatının sürekli güncellenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

ABEL, C., (1997). Architecture and identity, Oxford: Architectural Press, ss.188-202

AYDINLI, S., (1993). Mimarlıkta estetik değerler, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, ss.45-51

BARTHES, R., (1982). Göstergebilim ve şehirçilik, Mimarlık, çev. K. Gümüş, İ. Bilgin, ss. 15-19,

BROADBENT, G., (1996). A plain man's guide to the theory of signs in architecture, New York: Princeton Architectural Press, ss.84-102

ERKMAN, F., (2016). Göstergebilime giriş. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları, ss.12-36

ERMAN, O., YILMAZ, N., (2017). Mimari tasarımda konsept ve bağlam ilişkisi üzerine. Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi, 10:96-115. Doi: 10.17365/TMD.2017.1.012.x

ERMİYAGİL, M.,S.,A., (2019). İç mimarlık tasarım atölye dersleri ve bölüm dersleri ilişkisinin öğrenci gözüyle değerlendirilmesi. Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi, 18:1-28. Doi: 10.17365/TMD.2019.3.1

HATTENHAUER, D., (1984). Therhetoric of architecture: A semiotic approach. Communication Quarterly, 32(1): 71-77

JUODINYTE-KUZNETSOVA, K., (2011). Architectural space and Greimassian semiotics. Societal Studies, 3(4): 1269-1280

KRAMPEN, M., (1989). Semiotics in architecture and industrial / product design. Design Issues, 5(2): 124-140

KOWALTOWSKI, D.C., BIANCHI, G., DE PAIVA, V.T., (2010). Methods that may stimulate creativity and their use in architectural design education. International Journal of Technology and Design Education, 20(4): 453-476

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

- LYNCH, K., (2016).** Kent imgesi, Çev.: Başaran, İ., İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, ss.78-92
- MEERWEÏN, G., RODECK, B., MAHNKE, F. H., (2007).** Color-communication in architectural space. Walter de Gruyter, ss.48-64
- NACK, F., HARDMAN, L., (2001).** Denotative and connotative semantics in hypermedia: proposal for a semiotic-aware architecture. New Review of Hypermedia and Multimedia, 7(1): 7-37
- OXMAN, R., (2004).** Think-maps: teaching design thinking in design education. Design Studies, 25(1): 63-91
- PARSAEE, M., PARVA, M., KARİMİ, B., (2015).** Space and place concepts analysis based on semiology approach in residential architecture. HBRC Journal, 11(3): 368-383
- PLOWRIGHT, P., (2014).** Revealing architectural design: methods, frameworks and tools. Routledge, ss.122-154
- SAATY, T., (1994).** How to Make a Decision: The Analytic Hierarchy Process. Interfaces, 24(6): 19-43
- TURAN, N.K., ALTAŞ, N.E., (2003).** Tasarım sürecinde kavram. İTÜ Dergisi, 2(1): 16-29
- UYSAL, E., DEMİR, S., UYSAK, A., (2015).** Beden ve ruh ayrımını korkuyla bütünleyen organik temsiller: Francis Bacon. Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi, 5:1-18. Doi: 10.17365/TMD.2015511328
- YU, L.L.E., (2001).** From requirements to architectural design—using goals and scenarios. In First International Workshop From Software Requirements to Architectures-STRAW, ss.22-28
- YÜCEL, A., (1999).** Mimarlıkta Dil ve Anlam. Mimarlar Odası İstanbul Şubesi Yayınları, ss.54-68
- ZELANSKI, P., FISHER, M.P., (1987).** *Shaping Space*. New York: Holt, Rinehartand Winston Co., ss.82-124
- ZHAO, G., ZHENG, J., MEERSMAN, R., (2003).** An Architecture Framework of Ontology Development and Deployment. STAR, 2003(01): 54-75

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://kutahya.ktb.gov.tr/TR-69441/cesmeler.html> (E.T. 21.12.2019)

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: When it comes to designing, the concepts have an importance. Linguistics, semantics and semiotics, which are not widely used in architectural education, have an importance in designing. But in Turkey, architecture and interior design at universities offering education; linguistics, semantics and semiotics do not seem to be given much attention. **Aim:** This study is a research based on semiotic concepts which are the consecutive actions of ‘vision, perception, expression and evaluation’, whether the abstract and conceptual definitions of the undergraduate and graduate students of Architecture and Interior Architecture adequately reflect the theoretical angle, fiction and concepts in the creation of designs. **Method:** In the study, the urban equipment used in the landscape design process in Architectural and Interior Design are selected in the study. Urban equipment were determined as 5 pieces. The concepts selected while determining these elements; familiarity, fascination, vitality, inviting, endurance, glamor, naturalness, regularity, eternity, traditionalism, mysteriousness, secrecy, majesty, eye-catching, resourcefulness, confidence, mobility, serenity, assertiveness, magnificence, reputation, permanence, classicism, protection, reputation privacy, nostalgia, authenticity, prestige, relaxation, simplicity, robustness, sincerity, dignity, historically, spirituality, simplicity, locality and wealth. In this study, urban equipment used in landscape design process in architectural and interior design were selected as boundary (garden wall), water element (fountain), shading element (arch), artistic object (sculpture) and lighting element. In this study, vision, perception, expression and evaluation actions were analyzed with a research based on semiotics concepts. In this context, a total of 162 students were surveyed in the twelfth week of the fall semester of the 2019 - 2020 academic year, and the answers of the students to the 5 questions directly related to the subject were analyzed. These groups consist of students from the Departments of Architecture and Interior Design of İstanbul Aydın University. The first group consists of 54 students studying in “Semantics for Architects” and “Semantics for Interior Designers”. The second group did not take the relevant courses and consisted of 54 students in the 4th grade. The third group consists of 54 first grade students who are not familiar with the research subject and have not yet taken the relevant courses. **Findings and Results:** When the evaluations of first grade students who do not take “Semantics for Architects” and “Semantics for Interior Designers” are analyzed for the boundary (garden wall) urban equipment, the concepts of sincerity and relaxation with 37.2% stand out. In addition, when the fourth grade students who did not take “Semantics for Architects” and “Semantics for Interior Designers” were analyzed, they did not take

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

the related classes to the first grade even though their level of consciousness related to the concepts of sincerity, relaxation, respectability, classicism, simplicity, nostalgia, confidentiality, authenticity and invitations were not taken. Finally, when the fourth grade students who take “Semantics for Architects” and “Semantics for Interior Designers” are analyzed, it is seen that they select the concepts of naturalness, privacy, peace, trust, protection, traditionalism and confidentiality at high rates. Especially 68.5% of the students chose the concept of naturalness and 61.1% chose the concept of privacy at a high rate. When the water element (fountain) urban equipment is selected and the evaluations of first grade students who do not take “Semantics for Architects” and “Semantics for Interior Designers” are analyzed, it is seen that nostalgia with 38.9%, spirituality and persistence are prominent with 29.6%. In addition, the fourth grade students who did not take “Semantics for Architects” and “Semantics for Interior Designers” were analyzed and as a result, the level of consciousness related to the concepts of spirituality, spirituality, localism, nostalgia, strength, permanence, authenticity and simplicity was higher than the first grades. Finally, when the fourth grade students who take “Semantics for Architects” and “Semantics for Interior Designers” are analyzed, it is seen that they select the concepts of historicism, traditionalism, nostalgia, spirituality, eternity, permanence and localism at high rates. In particular, 77.8% of the students chose the concept of historicity and 63% of the students chose the concept of traditionalism at a high rate. When the evaluations of first grade students who do not take “Semantics for Architects” and “Semantics for Interior Designers” for the shading element (arch) urban equipment are analyzed, wealth stands out at 27.8% and confidence at 24.1%. In addition, when the fourth grade students who did not take “Semantics for Architects” and “Semantics for Interior Designers” were analyzed, it was observed that the levels of consciousness related to the concepts of eternity, trust, protection, nostalgia, simplicity, spirituality and simplicity were higher than those of the first grade students. When the evaluations of first grade students who do not take “Semantics for Architects” and “Semantics for Interior Designers” for artistic object (sculpture) urban equipment are analyzed, it is seen that the concepts of magnificence with 29.6% and fascination with 25.9% are prominent. In addition, when fourth grade students who did not take “Semantics for Architects” and “Semantics for Interior Designers” were analyzed, awareness of the concepts of fascination, grandeur, inviting, eye-catching, prestige, respectability, spirituality (spiritual) and wealth, grandeur, mysteriousness and dignity were analyzed. It is seen that the levels are higher than the first grade although they have not taken the related courses. Finally, when the fourth year students who take “Semantics for Architects” and “Semantics for Interior Designers” are analyzed, it is seen that they

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:470 K:677

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

choose the concepts of historicity (value), classicism, eternity, glamor and grandeur at high rates. In particular, 72.2% of students chose the concept of historicity and 38.9% chose the concept of classics at a high rate. When the evaluations of the second group of students who do not take “Semantics for Architects” and “Semantics for Interior Architects” for the lighting equipment urban equipment are analyzed, it is seen that credibility and assertiveness concepts stand out with 46.3% and 38.9%, respectively. In addition, when the fourth grade students who do not take “Semantics for Architects” and “Semantics for Interior Designers” are analyzed, it is seen that the levels of consciousness related to the concepts of assertiveness, reputability, respectability and classicism are higher than the first grades although they have not taken the related courses. Finally, when the fourth grade students who take “Semantics for Architects” and “Semantics for Interior Designers” are analyzed, it is seen that they choose the concepts of attractiveness, splendor, magnificence, power, inventiveness, fascination, wealth, vitality, assertiveness and reputation at high rates. In particular, 66.7% of the students chose the concept of attractiveness at a high rate and 50% of the students chose the concept of grandeur at a high rate. According to the findings of the research, it was determined that the awareness level of the students who took the course, their competence in this subject was much more and they reflected them more to their designs, they were designing with concepts and they had no problems in this subject. As a result, the necessity of the linguistics, semantics and semiotics concepts of the students studying in architecture is emerged in design. In order for these definitions to be reflected in more designs, courses based on linguistics, semantics and semiotics, which are not widely used in the field of architecture, should be included in the curriculum of institutions providing architectural education.

AN EVALUATION EXPERIENCE FOR INTERPRETATION DIVERSITY
OF BASIC DESIGN PRODUCTS ¹TEMEL TASARIM ÜRÜNLERİNDEKİ YORUM ÇEŞİTLİLİĞİNE
YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME DENEYİMİ*Damla ATİK**Trakya University, Faculty of Architecture, Edirne / Turkey**ORCID ID: 0000-0003-3963-3844*

Öz: Amaç: Tasarım; sahip olunan bilgi, beceri, zevk ve yaratıcılığın, farkındalık ve ilhamla yoğrulmuş, sanatsal ve estetik sunumla ifade edildiği zorlu bir süreçtir. Tasarım eğitimi verilen bölümlerde temel tasarım dersi, özgün eğitim formasyonu nedeniyle öğrencilerin anlamak ve anlamlandırmakta zorlandıkları bir derstir. Soyut bilgilerin, yaratıcılıkla yorumlanarak somut ürünlere dönüştürülmesi, öğrencilerin ilk defa karşılaştıkları bir uygulama olmaktadır. Bununla birlikte değerlendirme aşamasında yapılan eleştiriler, öğrenci tarafından kolay anlaşılmasında ve kendilerini başarısız olarak algılamalarına neden olmaktadır. Bu noktada değerlendirme aşaması temel tasarım eğitiminin önemli bir bileşeni olarak, anlaşılır ve öğrenciyi cesaretlendirir nitelikte olmalıdır. Ürünler, her bir öğrencinin özgün yorumunu içermesinden dolayı öğretim elemanları açısından da değerlendirme gücünü barındırmaktadır. Literatürde yaratıcılık ve tasarım konusunda araştırmalar bulunmakla birlikte, değerlendirmeye yönelik çalışmalara pek sık rastlanmamaktadır. **Yöntem:** Tasarımda mutlak doğru var mıdır? Tasarım ürünleri değerlendirilirken nelere dikkat edilmelidir? Öğretim elemanı değişirse, değerlendirme değişir mi? Tasarım ürünleri ne ölçüde yoruma açıktır? Çalışmada bu soruları yanıtlamak üzere öğrencilerin, öğretim elemanının ve üçüncü şahısların görsel değerlendirmelerini ve anket sonuçlarını içeren nitel ve nicel bir değerlendirme yöntemi önerilmiş ve deneyimlenmiştir. **Bulgular:** Edebi bir metin okumasıyla, öğrencilerden temel tasarım öge ve ilkelerine dayanan bir kent betimlemesi yapmaları istenmiş; farklı ürünler ile yorum çeşitliliği ortaya konmuştur. **Sonuç:** Çalışmanın sonuçları, ürünlerin bir bütün olarak yoruma açık olduğunu ancak temel tasarım esaslarını barındırması açısından yoruma kapalı olduğunu göstermiştir. Bir başka deyişle tasarım ürününün başarısı, probleme yönelik çözümü doğru yansıttığı sürece mutlak; estetik ve bütünlük açısından ise göreceli olmaktadır. Bu çalışma ile, hem öğrenciler hem de öğretim elemanları için tasarım ürünlerinin değerlendirmesine yönelik bir bakış açısı sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Değerlendirme Yöntemi, Görünmez Kentler, Kritik, Temel Tasarım Eğitimi, Yorumlama

Abstract: Aim: Design is a challenging process in which knowledge, skill, sophistication and creativity are kneaded with awareness and inspiration; and expressed through an artistic presentation. Basic design course has a specific education formation thus students have difficulty in understanding and making sense of it. Transforming intangible knowledge based on design fundamentals into tangible products by interpreting, is a new experience. Besides, the criticisms made during the evaluation session cause them to perceive themselves as unsuccessful. At this point, the evaluation session should be understandable and encouraging the students. The products also contain evaluation difficulties for the instructors; they contain unique interpretation of each student. Although there are studies on creativity and design in the literature, studies on evaluation are not frequently encountered. **Method:** Is there an absolute truth in design phenomenon? What should be considered when evaluating design products? Does the evaluation differ when instructors change? To what extent the design products are open to comment? In order to answer these questions, a qualitative and quantitative evaluation method including questionnaire and visual evaluation of students, instructor and third parties was recommended and experienced in this study. **Results:** Students were asked to make a city description which was related to a literary text. The interpretation diversity has been presented through different products. **Conclusion:** The results indicated that the products are open to comment as an entirety but not open in terms of having the basic design fundamentals. An evaluation approach is presented for both students and instructors within this study.

Keywords: Basic Design Education, Critique, Evaluation Method, Interpretation, Invisible Cities

Doi: 10.17365/TMD.2020.20.4

- (1) *Sorumlu Yazar - Corresponding Author: Damla ATİK, Trakya University, Faculty of Architecture, Edirne / Turkey, damlazeybekoglu@trakya.edu.tr, Geliş Tarihi / Received: 08.02.2020, Kabul Tarihi / Accepted: 14.08.2020, Makalenin Türü: Type of Article (Araştırma – Uygulama / Research -Application), Çıkar Çatışması / Conflict of Interest: Yok / None, Etik Kurul Raporu / Ethics Committee: Yok / No*

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

INTRODUCTION

Basic design education essentially aims to create the optimum environment for the development of creativity and present new methods that will improve students' abilities to produce new and authentic solutions by purifying them from prior knowledge (Canbakal Ataoğlu, 2015: 2052). Basic design education curriculum generally consists of courses that develop design knowledge, artistic skills and technical background in terms of design elements and organization principles (Demirbaş and Demirkan, 2003: 437; Uluoğlu, 2000: 33; Akbulut, 2010: 5332; Canbakal Ataoğlu, 2015: 2055). In first year's curriculum of every university having art and design department in Turkey, regardless of the fields of specialization, there is always a course called 'basic design' which deals with the grammar of visual language (Akbulut, 2010: 5332). This visual language is taught to the students within basic design fundamentals in the basic design courses. Aypek Arslan (2012: 174) mentions seven teaching methods and their features in basic design courses. The first method is practical-theoretical integrity. The instructor is supposed to recommend and initiate the process of acquiring knowledge by related clues and basic concepts in this method; and theoretical knowledge should be studied in an integral way with practical one. The second method is defining design components

with similar forms in the nature. Students are required to comprehend that the rules of nature and art are similar by way of defining design components with similar forms in the nature; but their languages are different. The third method is in addition to template samples of studies and offering modern samples. Avoiding from copy or imitation of earlier template studies, the vision of students should be improved by offering modern samples in this method; just only showing sample cases should not lead to imitate. The fourth method is forming designs on paper first and in the setting of computer next. This method helps students to benefit from the potential power of computer for artistic expression by making try-outs and having many alternatives; but traditional design techniques should not be ignored. The fifth method is using modern methods developing the attitude of motivation and awareness in the course. The instructors are required to increase the motivation of students by positive attitudes towards them in this method. Thus they will be able to adopt in awareness with impulse, fiction, attraction and feedback. The sixth method is empirical and game based educational methods. Students should obey the rules and arrangements about the order and system of art and game; ordinary similarities should be avoided with quality of participation (Aypek Arslan, 2012: 175). And the seventh method is using the methods aiming at the fields of multiple intel-

ligence theory; schematic, mechanics, mental and perceptive tendencies. The course could be enriched in studios within visual and spatial intelligence by using colors, shapes, designs, textures, images and other visual symbols (Aypek Arslan, 2012: 176). In the light of these methods, it can be said that the author uses the first, third, fifth and seventh methods in her basic design courses. Basic design education curriculum at Faculty of Architecture in Trakya University is carried out in two parts as Basic Design I in fall semester; Basic Design II in spring semester. The fall semester is mainly based on ‘design elements’ such as form, size, color, value, pattern, direction and space; besides point, line, composition and geometry. In addition to this, spring semester content consists of ‘design principles’ such as repetition, harmony, contrast, hierarchy, hegemony and balance; besides unity, visual perception and organization principles of Gestalt mainly based on figure-ground relationship. The courses are conducted within forty minutes for theoretical and two hours for practical sessions in both semesters. After the theoretical information is shared with students by the instructor through written sources, visual samples and tangible materials at the first session; students are asked for application individually using determined materials beforehand in order to put knowledge into practice at the other. Following the presentation of the products, the students get

critique and instructor has feedback at the end of the sessions. Thus, while the students learn the concepts and principles on the one hand, they are also led to research and learn the techniques that they can use in all kinds of arrangements through applied studies on the other (Ertok Atmaca, 2014: 8). The process of the course in the meantime is shown in Figure 1.

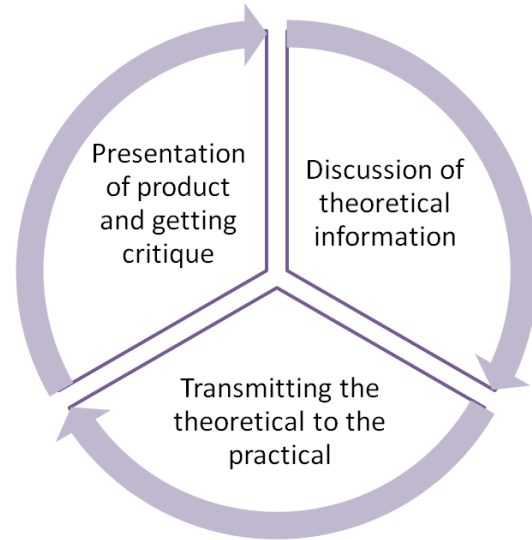

Figure 1. Process Cycle of the Course

At the application session, the production process takes place within integration of learning, creating, interpreting and producing (Figure 2). Products are designed upon a given concept and by listening, watching and reading, observing or imagining experiences within cognition of basic design fundamentals. Students are required to perceive the given design problem to create their own design

language for solution and to create formal compositions by transforming design problems with creativity and skills, as mentioned by Demir and Özen Yavuz (2018: 1). Creativity is to make new combinations with the knowledge that is accumulated in the memory by an intense awareness and consciousness (Arıdağ et al., 2000: 16). Thus, the design product appears to have emerged through a filter as shown in Figure 2. Although creativity depends on students' ability; the contribution of knowledge and interpretation should be well adjusted. Düzenli et al. (2017: 1458) determined that the basic design course has contributed especially to the development of the creativity of students by giving them the ability to create forms and products; besides by teaching abstract concepts. Demirkan and Afacan (2012: 275) highlighted that the design artifact (product) has creative characteristics that depend on the cognitive and affective perception of person who assesses it. This is where the interpretation issue is involved both for students and instructors; followed by criticizing which is required for students in case that they shouldn't bypass the basic design fundamentals or they digress from the theoretical knowledge. Thus feedback in form of evaluation is necessary.

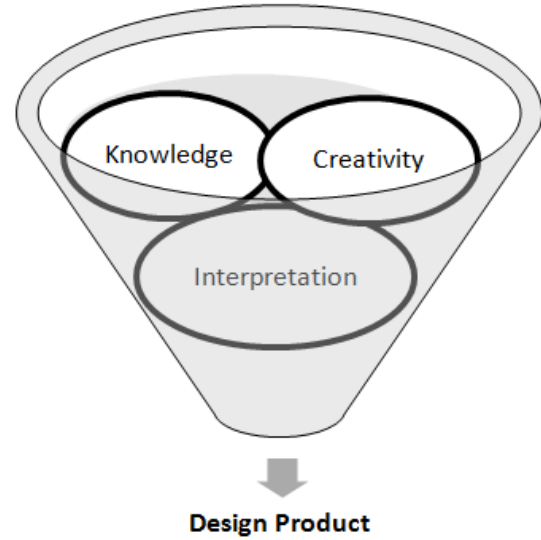

Figure 2. Production Process in Basic Design Studio

AIM

The diversity of products in a basic design studio is conspicuous although basic design elements and principles are permanent. It is important to determine if the products properly reflect theoretical knowledge in terms of both design elements and design principles. It should be questioned if there are knowledge losses or mistakes according to instructor and if the products are meaningful, purposeful and aesthetic at the same time. How can basic design studies be evaluated "clearer" beyond the communication and criticism methods such as drawing and verbal expressions? This study aims to recommend an evaluation method which a) is based on basic design fun-

damentals b)is for basic design studio applications specifically c)questions the manner of the instructor d)involves qualitative and quantitative assessments.

SCOPE

Design, design education, creativity, interpretivist approach and basic design evaluation (critiquing) are handled in this study. Besides, an evaluation method is recommended and experienced within a case study. By highlighting the interpretation issue, third parties are involved related to the current cycle shown in Figure 1, one move ahead. Thus, an evaluation method within this approach is shown as a model in Figure 3. This three-stepped evaluation method involving basic

design studio students, instructor and third parties are thought to enrich the evaluation, to confirm the overlaps and to verify differences and similarities; a sort of cross-check for students. The first step is the evaluation of students. They produce alternative solutions on a given problem, make self-assessments, choose one of them and then present the final product. With regard to their previous study on which they found out three elements of creativity as person, process and product, Demirkan and Hasırcı (2009: 301) put forward “product” as the strongest factor in determining the amount of creativity in design process, followed by person and process. The products are considered mainly as “interpretation of students” in this study.

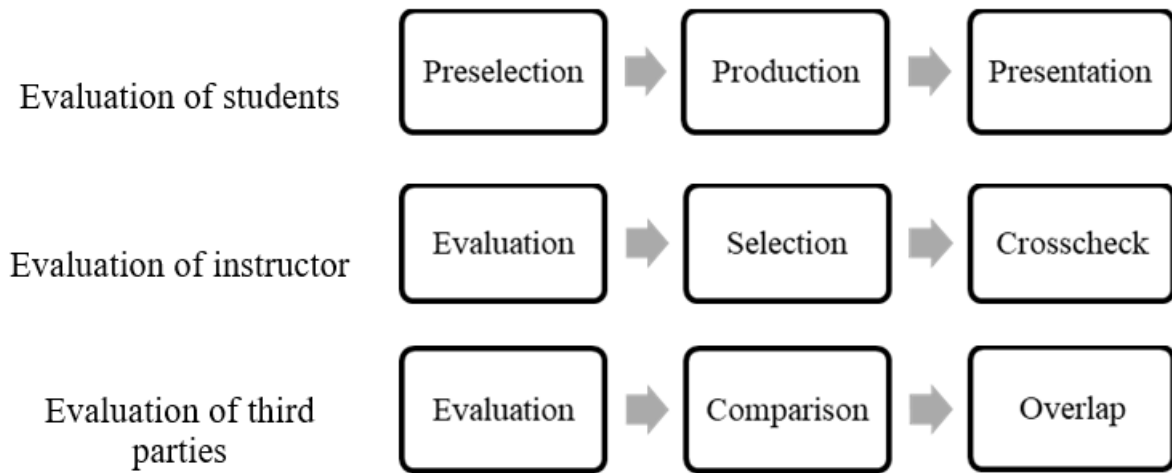

Figure 3. Model of Three-stepped Evaluation

The second step is the evaluation of instructor. The critique in design studios is men-

tioned as “evaluation” within this study. The instructor evaluates the products according to

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

design fundamentals and visual qualities as an entirety -this step includes “interpretation of instructor” partially- and then makes a selection among the products in order to present them to third parties for cross-check. The third step is the evaluation of third parties. Filling in a questionnaire and following the given instructions, they evaluate and compare the products. Thus “the interpretation of third parties” is actualized. The evaluation model is applied experimentally with a specific group of participants through a case study which was based on a literary text -invisible cities- of Calvino (2017: 108-109) as follows:

When he enters the territory of which Eutropia is the capital, the traveler sees not one city but many, of equal size and not unlike one another, scattered over a vast, rolling plateau. Eutropia is not one, but all these cities together; only one is inhabited at a time, the others are empty; and this process is carried out in rotation. Now I shall tell you how. On the day when Eutropia inhabitants feel the grip of weariness and no one can bear any longer his job, his relatives, his house and his life, debts, the people he must greet or who greet him, then the whole citizenry decides to move to the next city, which is there waiting for them, empty and good as new; there each will take up a new job, a different wife, will see another landscape on opening his window, and will spend his time with different pastimes,

friends, gossip. So their life is renewed from move to move, among cities whose exposure or declivity or streams or winds make each site somehow different from the others. Since their society is ordered without great distinctions of wealth or authority, the passage from one function to another takes place almost without jolts; variety is guaranteed by the multiple assignments, so that in the span of a lifetime a man rarely returns to a job that has already been his. Thus the city repeats its life, identical, shifting up and down on its empty chessboard. The inhabitants repeat the same scenes, with the actors changed; they repeat the same speeches with variously combined accents; they open alternate mouths in identical yawns. Alone, among all the cities of the empire, Eutropia remains always the same. Mercury, god of the fickle, to whom the city is sacred, worked this ambiguous miracle.”

The interpretation diversity of products was the main outcome of the literary text. Different usage of design principles and elements engaged students’ attention. Awareness of evaluation and design process was provided. So it can be said that this study contributes in terms of having feedback by the instructors, making sense of the course by students and gaining a different point of view to the evaluation by both.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

METHOD of the RESEARCH

A qualitative and quantitative evaluation method including questionnaire and visual evaluation were run. The model shown in Figure 3 has been tested through hypotheses with a case study in order to explain the method better. Thus, a creative and experimental method was used based on the pedagogy of basic design. The case study was carried out at Trakya University Faculty of Architecture and Department of Landscape Architecture in spring semester of 2017-2018 academic years. Differently from studio experiences carried out usually as mentioned so far; the case study has been conducted as an end of term assignment. The students were asked to read a literary text, to imagine a city description as a design problem, to solve it through basic design fundamentals and make a product presentation of it by a visual language. Thirty-nine students of first year Basic Design II course assembled as trio -thirteen groups- first of all. The groups were expected to describe the Eutopia city using design principles and elements in a wooden frame with size of 30 x 30 x 40 cm. Size of the shapes, materials and color usage were not limited. Evaluation of students: Following the text, students were asked to write a scenario about it. Usages of which design element and/or principle were chosen depending on this scenario. Utopia and imagination were thought to be

the source of inspiration and interpretation. It was predicted that several emotions and ideas should come to light; an evaluation and a choice was required by students. Finally, as being the travelers and observers of Eutopia, they have interpreted the text through a product using visual language formalized by fundamentals of basic design. Thus, transmission of theoretical knowledge to application was experienced. Evaluation of instructor: The assessment tools of the instructor were basic design fundamentals, scenario based upon the literary text, craftsmanship and aesthetic features of the products. After the products have been presented, five of thirteen of them were selected according to the evaluation of the instructor for the next step: third parties' evaluation questionnaire. Evaluation of third parties: Considering their passing grades of basic design II course, 15 students from the second, third and fourth years were invited to participate in this study. The reason of this was to reduce case study students' prejudices and perturbations and empathize with former students. Third parties have evaluated the selected products through a questionnaire form, literary text and scenarios written about them, following the instructions below:

a) Before getting started, the participants were asked to state and write down the principle which they pay attention at the first sight

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

when they saw the product. Then they filled in questionnaire form.

b) The questionnaire form consisted of three parts mainly. In the first part the success of design elements' usage such as form, size, color, value, pattern, space and direction were asked to be evaluated within five point Likert scale (totally agree, agree, changeable, disagree, totally disagree).

c) Similarly, the second part has questioned the success of design principles' usage such as repetition, harmony, contrast, hierarchy, hegemony, balance and unity within five point Likert scale.

d) The participants were asked to read the text (Invisible Cities) first; and then scenario of each group before filling the third part of the questionnaire form. Evaluation statements such as success, meaning and integrity of the product as well as its relevance to the text, composition, craftsmanship and material usage within five point Likert scale have created the third part.

e) Finally, third parties gave scores over 100 for each product.

The data derived from questionnaire form has been transferred to SPSS program; descriptive statistics, frequencies and correlation analyzes have been displayed.

LIMITATIONS of the RESEARCH

One of the limitations of the study is that, the recommended method is applied with a specific student group. Thirteen groups could not succeed; just five of them have passed the instructor's evaluation. The reason was that during the case study none of the groups were given a critique; they faced all the process by their own. The studies about design and creativity have been mostly encountered through cooperation with students in literature. Therefore, this can be said as a limitation; besides it was a risk. Furthermore, third parties were 15 participants as the second limitation; there was no chance for more than 15 former students; because general averages were low unfortunately. The underlying reason for both is the difficulties of the student during the process of the basic design course in fact. Transferring the definitions from European Qualifications Framework for Lifelong Learning and the Bologna Process, Kavas et al. (2016: 5824) analyze these difficulties in three levels such as knowledge, skills and competence. According to the authors:

“The Difficulties at the Level of Knowledge: In the early phases of the basic design course, the elements and principles of basic design are introduced. The students are expected to analyze and conceive the existent objects around them using this knowledge and then design problems are assigned. These expect-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

tations constitute the first set of difficulties experienced by the students. At first, the student tries to memorize this basic knowledge; however, this straightforward understanding of knowledge is incompatible with the basic design assignments demanding implementations guided by analytical and critical thought.

The Difficulties at the Level of Skills: The student has to acquire skills in order to think in an abstract manner, to make formal analysis of concrete objects, to infer the main theme and structure underlying these forms and to conceive these principles through the abstract language of design. The main difficulty of the student in this level is his/her incapability in using abstract language of design for understanding the environment and expressing new proposals. If the problems of this level cannot be resolved, the integrity between the design problem, the process and the end product cannot be realized because the student tries to attach a concept to the end product in a straightforward manner. On the contrary, the design concept is intrinsic to the whole process and the guidelines of the initial concept should be followed through whole process.

The Difficulties at the Level of Competence: At this level, the student has to think through alternative solutions, to derive criteria of evaluation, to learn how to make selections among these alternatives and to develop the

selected alternative into a finished end product. Since the educational basis of the student is constituted by the idea of absolute truth, deriving alternatives becomes a major difficulty. Generally, the student feels attached to a single solution and defends it as if it is the only possible solution for the problem. After studio critics, the student cannot find ways to modify the initial idea and tends to change the idea completely. If this process of change continues every week, the design process cannot be consistent and the student feels anxiety. At this point if the dialogue between the student and the instructor cannot be established, the traditional master-apprentice relationship of the architectural profession cannot be conceived. This can become a significant drawback in the remaining part of education and professional life.” (Kavas et al., 2016: 5824).

PROBLEM of the RESEARCH

Most of the students face a specific and unique education system at faculties of architecture and so forth. They learn a new language typical for design; technical drawing, abstract expressions, sketches and modeling. In basic design courses students are encouraged to visualize the world around them in various ways (Asasoğlu, et al., 2010: 3539). Considering that each student has different socio-cultural and demographical background, teaching them how to think sophisticatedly

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

and how to design becomes a tough process. While the students are directed to make sense of the concept given to them within basic design principles and elements, they are also expected to express themselves by actualizing a design product all the time. This process has not been experienced by them before and they are not used to this, no doubt. According to Kavas et al. (2016: 5823) the students get used to the multiple choice examination system which assumes that there is absolute and single truth; and this system does not include analytic and critical thought in sufficient level. Therefore, it becomes very difficult for the student to get acquainted with the design process where infinite number of correct ways can be possible for resolving the same design problem (Kavas et al., 2016: 5823). Besides, being a receiver and transmitter -in that order- during basic design courses, learning and communication styles of students (Uluoğlu, 2000: 38) constitute an important pillar of the process. The students are required to define and interpret their design problem in a consistent manner, to continue the design process by proposing alternative solutions, to select a solution among these alternatives by explaining this selection on the basis of reason, to take responsibility individually, to make interpretations and to learn through practicing (Kavas et al., 2016: 5823). The sum and substance of these, being criticized about what they have done wrong or incom-

plete in the evaluation, may lead especially the first year students to situations that they cannot tolerate. They perceive it as being unsuccessful and become encouraged at short notice. Current youth wants to be conceived. Being clearer about the evaluation as aimed with this study; students will understand and make sense of the course. Thus, the research problem is based on the following question: “How can an evaluation be “clearer beyond the words” in order to make students comprehend?” Although there are studies about design and students’ cognition, inspiration and creativity in the literature, studies about evaluation are not frequently encountered. This statement was also mentioned by Çıkış and Çil (2009: 2104) as they have compared their review of the literature and observations of different architectural design education environments in Turkey. Besides, this evaluation and critiques generally are thought to be intangible for students. Correspondingly, this study aims to present a tangible evaluation related to the problem.

SUB-PROBLEMS of the RESEARCH

The instructors and research assistants of the course may also face complexity during evaluation. Educational choices and communication styles (Uluoğlu, 2000: 38), fair grading, students’ comprehension, comparing and criticizing the products due to the creativity and the interpretation can be considered

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

among these. Although the instructor has the theoretical knowledge and experience, research assistants should be trained efficiently. Besides, representation of knowledge with a communicative intent will be different from one's own internal representation as Uluoğlu (2000: 36) mentioned: "What happens within an individual's mind and what happens between two people may lead to different results". So, the matter is not only giving the course theoretically but gaining experience, alternative point of view and communication ability with the students during evaluation. This statement is accepted valid for all three; instructors, research assistants and students in this study. The question "Among interpretation variety, does the evaluation differ if the instructor changes?" is suggested as the sub-problem of the research. Because definition of what is personal-subjective and what is general-objective becomes necessary when studying the critiques-so called evaluation-and knowledge of the instructor (Uluoğlu, 2000: 37).

HYPOTHESES of the RESEARCH

The interpretation diversity of products derived from the same literary text was foreseen through different design elements and principles usage related to the scenarios. Thereby, hypotheses were generated to conduct analyses as follows:

1. Design product is not open to comment in terms of theoretical knowledge. The product either reflects the usage of a specific design element/principle according to the scenario or not. If it reflects, then both the product and evaluation of students can be accepted as successful technically.

2. Design product is open to comment in terms of its content integrity. Various evaluations can be made by several evaluators. If the purpose and meaning of a product is determined clearly for evaluators according to the scenario, then the results of evaluation method and given scores reflect the success of the product or not.

THEORETICAL FRAMEWORK

Design is the human power of conceiving, planning and making products that serve human beings in the accomplishment of their individual and collective purposes (Buchanan, 2001: 9). Cash and Hartlev (2017: 96) suggest that nudge, persuasion and the influencing of human behavior through design are increasingly important topics in design research and in the wider public consciousness; the impact of priming delivered through environmental cues is mediated by an individual's perception of self and social norms. Akbulut and Kesdi (2017: 1198) define the design as the process in which cognitive skills as well as physical abilities function holistically to reach to fruition. The field of design, no mat-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ter what the designed product is, appears to be one of the most complicated fields that depend on occurrence of some sense of creation that is believed to have connections with ‘aptitude’ (Çubukçu and Gökçen Dündar, 2007: 68). Uluoğlu (2000: 39) classifies the design knowledge as descriptive and objective related to its structure but subjective due to content and personal ingredient. Hence, design education must be handled sensitively.

Design education, which is intertwined with abstract concepts, has a complex and contradictory structure, which is comprehensive, not too obvious, and difficult to define, understand, classify and form (Yürekli ve Yürekli, 2004: 53-62). The main purpose of design education is to reveal and develop students’ creative thinking potential (Onur and Zorlu, 2017: 550). Ertok Atmaca (2014: 9) states that, design education aims to develop and make use of creative thinking, to learn making benefits from elements such as color and form, to think two and three-dimensional, to create a design language by combining the thoughts with visions, to design composition using plastic elements of art, to solve form-space relationship, to compose own expression language and to be aware of technical improvements of the century. In order to carry out these, design education students firstly encounter with basic design courses.

Basic design as a concept was born as a discipline definition that aims to bring students’ readiness levels to a certain point; to help students to recognize their personal characteristics; to control their judgments and to get rid of prejudices in Bauhaus (Seylan, 2019: 22). Similarly, Aypek Arslan (2012: 176) defends that the basic design education should be studied in a way to increase the level of perception and cognition within a student-centered approach. Although the students focus on the final product, the importance of the process must be signified. Questioning the design process in which general opinion indicates that it is objectified and there is no personal ingredient in carrying out, Uluoğlu (2000: 35) considered the rational activity of the mind in addition to the various personalities of students contributed skillful activity of the body (hands) and intuitive feelings of the soul in design processes and education. Beşgen et al., (2015: 430) also emphasize this approach and state that the basic design education comprises all expressional ways and it is the effort of expressing the abilities and power of creativity in aesthetic level and transfer of thinking, emotions, and impressions of a person. According to Onur and Zorlu (2017: 545) only a good design product is not enough as an output of the design activity in the studio; the important thing is leading the students to gain ways of behavior

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

about design process. Creativity is counted among these ways.

Creativity is an essential indicator of product quality and capability (Christiaans, 2002: 41-54; Horn and Salvendy, 2006: 171-178; Kaufman, et al., 2008: 171-178). Dorst and Cross (2001: 425) state that creativity in the design process is often characterized by the occurrence of a significant event called 'creative leap'. Thus the authors consider the studies of creativity in design as necessary in order to develop a better understanding of how creative design occurs (Dorst and Cross, 2001: 425). For instance, Lu (2015: 59) puts forward that, the creative quality of design outcomes is influenced by a series of cognitive applications and combinations during the design process. Cognitive behaviors such as problem identification, planning and resolution greatly affect design creativity outcomes according to him. Besides, Schön (1984: 2-9) characterizes the artistry of designing as a special form of reflection-in-action in terms of reflective conversation with the materials of the design situation. He suggests that a design can be describable if practitioners can learn to reflect on their own reflection-in-action; considering that the knowledge is embedded in the action and is tacit.

According to McDonnell (1997: 473), a variety of knowledge elicitation methods and representational formalisms exist which are

consistent with an interpretivist perspective and which can be brought to bear on the study of designing. An interpretivist perspective focuses on understanding action as purposeful, meaningful interaction in a social setting. The interpretations are described as reflective conversations in which the designer frames different views of the situation and develops ideas about solutions (McDonnell, 1997: 473). While novice designers need to develop their own sensibilities, values, preoccupations with confidence and gain ability to manifest these in what they design (McDonnell, 2016: 10), criticizing is another issue related to design education.

Considering the critique becomes crucial in case of first year basic design studio, owing to its role in introducing students with the required skills for becoming a reflective practitioner (Ruhi Sipahioğlu, 2012: 420). Assessment in the form of criticism is carried out in a design studio, where students acquire skills and knowledge, forge judgments about their design outcomes, and get feedback from their instructors (Casakin and Kreitler, 2008: 666). Similarly, Christensen and Ball (2016: 116) state that, in an educational setting the design critique enables students to reflect upon both the design process and the state of the design, and allows the instructor to reflect on the students' performance. Thus, this process is not only a lecture given, but also a social interac-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

tion between the teacher and the students and among the students (Demirbaş and Demirkan, 2003: 438). So, critiquing in design studios involves a wide range of communication modalities including speech, written comment, drawing and gesture (Oh, et al., 2013: 310). For further information about types and processes of assessment methods in architectural design education, Çıkış and Çil's study (2009: 2103-2110) can be examined. The authors use the term "assessment" (2009: 2104) and refer it to involve identification of goals and purposes, selection of procedures, methods, and measures, coordination of timing, analysis of data, interpretation of results, and formulation of responses to the results. They found out that most common format of reviewing in first year education is panel criticism without any incertitude; individual criticisms and juries are preferred frequently especially in contrast to the upper years of architectural education (Çıkış and Çil, 2009: 2108-2109). Highlighting the critique as a communicative activity of instructor with the students, Uluoğlu's (2000: 37-38) "studio master (SM) - student (ST) interaction in the studio" model indicates the educational choices and communication style of the instructor besides his/her characteristics are significant on one hand. On the other hand, students' learning style and communication style should be considered for sure. The critique codes are mentioned as linguistic (words), spatial

(schemes, drawings, three-dimensional models, images), logical-mathematical (numbers) and bodily-kineshetic (gestures) in this interaction model (Uluoğlu, 2000:38). Usta et al. (2000: 42) state that the evaluation takes place in two stages in basic design studios; first the instructors evaluate the products among themselves and then make critiques with students through discussions. Thus, the students get involved in both the course and the evaluation; excluding the traditional monolog process. This approach also helps to examine the knowledge of students, during evaluation. They gain experience about evaluation; not only for their own products but also for the other ones in a responsible manner (Usta et al. 2000: 43).

As being a challenging process in basic design education, the issue of evaluating the design product and its process were discussed within a case study and an experimental method based on a model in this study. Related to the teaching methods of basic design mentioned before by Aypek Arslan (2012: 174) in the introduction part, it can be said that the basic design course was conducted by providing practical-theoretical integrity, using of multiple intelligence, besides motivational methods and offering modern samples at the faculty in which the case study has occurred. Besides, the feedback of the study led us to the empirical and game based edu-

cational methods which can help students to make meaning of the course.

FINDINGS

According to the evaluation model shown in Figure 3, each group made an evaluation among its members. The scenarios were written; principles were chosen and products were presented by using various design elements and principles at the first step (Table 1-5). At

the second one, the instructor evaluated and eliminated the products by taking opinion of the research assistants also. The selected products (Figure 4) were successful; design elements and principles were used properly in terms of knowledge, composition, material and craftsmanship. Besides, they were meaningful as being relevant to the scenarios. Thus they all had integrity as a final design product.

Table 1. Students' Evaluation-Presentation of Group 1

PRODUCT 1	
Principle: HIERARCHY	
Students: Ersoy Deniz, Osman Özyakış, Görkem Ekinci	Design
Scenario: Eutopia is described as the union of all the cities as repeating itself every time after solving the problems. The problems regenerate themselves every time in every city after they are engulfed by wormhole shown as the red part of the design. This part also indicates the depth. The dark rolls represent the new problems that occur in the new life of the new city. As the time goes and when the rolls grow up, they attend the gravitational field of the red gate and they fizzle out. A new formation begins in this way. Whatever the new cities and new lives occur, it is mentioned that every solution brings different problems together with it and there is nothing such as impeccability.	

Table 2. Students' Evaluation-Presentation of Group 2

PRODUCT 2	
Principle: REPETITION	
Students: Rampicha Petsenik, Esmâ Dudu Türhan, Reyhan Keser	Design
<p>Scenario: Different cities are represented as interpenetrating formation by using green colored shapes wrapping around the universe: Eutropia. The similarity of the cities is predicted here. Whether different life time occurs since inhabitants move from one city to other, all of the cities include the same actors, scenes, speeches, landscapes and life at the end in an endless way. This endless way is shown as the wooden sticks. Inhabitants left traces on the abandoned cities; their traces can't be deleted from time in other words. Time doesn't matter at a specific moment; when all the time lapses are cleared from the point of view; the cities are all seen the same.</p>	

Table 3. Students' Evaluation-Presentation of Group 3

PRODUCT 3	
Principle: HEGEMONY	
Students: Ecem Karabulut, İlkey Duyar, Tevhide Bolat	Design
<p>Scenario: When we observe the Eutropia as a whole, it can be said that the cubes represent different cities of it. The wooden sticks are used to define the direction of water ways and winds. Besides they are the connection of different cities providing access; once a passenger enters Eutropia lands, travel is possible within its chessboard network. Everything in Eutropia is connected. There is no way out. The reflection of cycle circulation is mentioned with the repeating lines on the base. Above all Mercury dominates the city from the black cube.</p>	

Table 4. Students' Evaluation-Presentation of Group 4

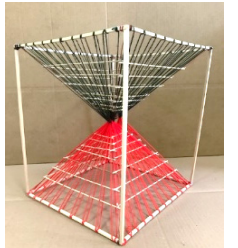
PRODUCT 4	
Principle: CONTRAST	
Students: Eren Can Türker, Gamze Ertan, Sibel Demirtaş	Design
Scenario: Each organization is a settlement of Eutropia. Different space organizations are represented through different points of view. Sometimes challenging gravity upside down sometimes inclined. Inhabitants experience different time lines with various dynamics. Black, white and grey tones (shimmering silver) change place in every settlement. Although pattern and material stays constant as the main characters of cities, various usages of them can be observed. Because different but similar lives, people, daily routines take place in each contrast settlement.	

Table 5. Students' Evaluation-Presentation of Group 5

PRODUCT 5	
Principle: BALANCE	
Students: İnci Öztürk, Mustafa B. Bayraktar, Gülçin Çavuşoğlu	Design
Scenario: Eutropia is a city which is repeating itself. Thus, the same life cycle repeats itself too from dark green side to red one. While life is passing through time from the largest source to the end, problems begin to occur. These problems start with small amounts and get huger as mentioned in the red part. At that time life ends, Mercury turns over the hourglass, resets time and everything begins over again.	

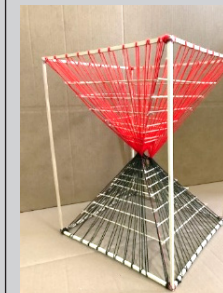
				
product 1	product 2	product 3	product 4	product 5

Figure 4. Instructor's' Evaluation-Selected Products

Referring to the third step of the model, third parties evaluated these products within a questionnaire form, compared them through scores and shared the results with the instruc-

tor (Figure 5). And then, statistical data were analyzed in order to test hypotheses of the research.

	Product number	1	2	3	4	5
	SCORE	74.3	81.3	78.3	74.3	69.3
	Principle usage	Hierarchy	Repetition	Hegemony	Contrast	Balance
DESIGN ELEMENT	Form					
	Size					
	Color					
	Value					
	Pattern					
	Space					
	Direction					
DESIGN PRINCIPLE	Repetition					
	Harmony					
	Contrast					
	Hierarchy					
	Hegemony					
	Balance					
	Unity					

Figure 5. Third Parties' Evaluation of Design Elements and Principles

According to the frequencies, the third parties paid attention to 'direction' and 'space' usage with 4.47 and 4.33 mean values among

design elements for product 1. For product 2, successful elements were "value" and "color" with 4.07 and 3.93 mean. Third product drew

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

attention to “form”, “size” and “space” usage with 4.67, 4.53 and 4.20 mean values. The participants stated that “form”, “size” and “pattern” elements with 3.87, 3.80 and 3.67 mean values were successful for product 4. And finally “color”, “direction” and “size” elements were stated with 4.33, 4.27 and 4.20 mean values for product 5. Besides design elements, design principles were also evaluated by third parties. All the highest means for each product matched with the principles mentioned in the scenarios exactly: hierarchy principle had 4.00 mean value for product 1; repetition principle had 4.20 mean value for product 2; hegemony principle had 4.73 mean value for product 3; contrast principle had 4.60 mean value for product 4 and balance principle had 4.53 mean value for product 5. Design element mean, design principle mean and evaluation mean were calculated as well as the score of each product; because correlation between score and means (element, design and evaluation) was required to be investigated in order to test the hypothesis. As the sample size was less than 30 ($n=15 < 30$), non-parametric Spearman Correlation was used to find out if there was a relation (Table 6). In case of determining a correlation, the tests went on for confirmation of which parameters were relevant. Finally, an overall evaluation was put forward (Figure 6).

DISCUSSION

Fundamentals of basic design are still relevant in contemporary design education. The pedagogy of basic design promotes a creative and experimental methodology that develops the learning style and cognitive abilities of students with respect to the fundamental principles of design, as Boucharenc mentioned (2006: 1). Besides, Asasoğlu et al. (2010: 3548) stated that basic design courses should be reviewed and revised frequently and efficiently. While Yanarateş (2018: 209-232) developed a theoretical framework in context of art and design, Tuztaşı and Koç (2019: 104-137) studied on teaching/learning technique based on experimental basis. Similarly Bekdaş and Yıldız (2018: 324) utilized conceptual thinking as a tool and they have based their conceptual framework on the items: relating, meaning, communicating, analysis- synthesis and abstraction in order to contribute design process. Ruhi Sipahioğlu (2012: 421) adopted the idea in which a good assessment should have a purpose of guiding, motivating and reinforcing student learning and she investigated how critics actually guided and motivated students. Expressing that there is no universally accepted design teaching theory or pedagogy in architecture, she commended to define a level and step stone to compare the analyzed data by interpreting case studies. Besides, Kavas et

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

al. (2016: 5823) suggested the instructors to devise teaching methods which can solve the educational problem that does not include analytic and critical thought the students were used to. Thus they analyzed the elements and principles of basic design through the design products of this period reinterpreted El Lissitzky's Suprematist interpretations of the painterly space for a contribution to basic design education (Kavas et al., 2016: 5813-5825). Similarly Ünver (2015: 113) advises the instructors to focus on developing the students and their designs through their characteristics and tendencies proceeded together with respect to combination of theoretical knowledge and production.

With an approach that takes all these into account, innovations were considered for the basic design course while meditating this study; specifically for evaluation process. Ultimately, an evaluation method was recommended and experienced through literary text and basic design fundamentals. The findings

enabled us to display the interpretation diversity of basic design products first of all (Figure 4). Although the evaluators paid attention to different design elements and gave scores according to their own point of view (Figure 5), it was precious that the design principles proposed by the students were perceived and determined in the same way by the instructors and third parties.

CONCLUSION

The first hypothesis has suggested that design product is not open to comment in terms of theoretical knowledge; the product either reflects the usage of a specific design principle according to the scenario or not. It was found out that there was no relationship between neither scores and elements nor scores and principles for each product statistically (Table 6). Besides, all the products have reflected the usage of design principles as mentioned in the scenarios according to Figure 5. It can be said that the first hypothesis has been proved; all the products are technically successful.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Table 6. Correlations for all Products

Correlations						
			score_1	principle_1	evaluation_1	element_1
Spearman's rho	score_1	Correlation Coefficient	1,000	,331	,863**	,445
		Sig. (2-tailed)	.	,228	,000	,097
		N	15	15	15	15
	principle_1	Correlation Coefficient	,331	1,000	,380	,791**
		Sig. (2-tailed)	,228	.	,162	,000
		N	15	15	15	15
	evaluation_1	Correlation Coefficient	,863**	,380	1,000	,235
		Sig. (2-tailed)	,000	,162	.	,398
		N	15	15	15	15
	element_1	Correlation Coefficient	,445	,791**	,235	1,000
		Sig. (2-tailed)	,097	,000	,398	.
		N	15	15	15	15

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Correlations						
			score_2	principle_2	element_2	evaluation_2
Spearman's rho	score_2	Correlation Coefficient	1,000	-,103	,383	,683**
		Sig. (2-tailed)	.	,714	,159	,005
		N	15	15	15	15
	principle_2	Correlation Coefficient	-,103	1,000	,085	,264
		Sig. (2-tailed)	,714	.	,762	,342
		N	15	15	15	15
	element_2	Correlation Coefficient	,383	,085	1,000	,568*
		Sig. (2-tailed)	,159	,762	.	,027
		N	15	15	15	15
	evaluation_2	Correlation Coefficient	,683**	,264	,568*	1,000
		Sig. (2-tailed)	,005	,342	,027	.
		N	15	15	15	15

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Correlations						
			score_3	element_3	principle_3	evaluation_3
Spearman's rho	score_3	Correlation Coefficient	1,000	,225	-,140	,596*
		Sig. (2-tailed)	.	,420	,618	,019
		N	15	15	15	15
	element_3	Correlation Coefficient	,225	1,000	-,055	,052
		Sig. (2-tailed)	,420	.	,845	,855
		N	15	15	15	15
	principle_3	Correlation Coefficient	-,140	-,055	1,000	-,028
		Sig. (2-tailed)	,618	,845	.	,922
		N	15	15	15	15
	evaluation_3	Correlation Coefficient	,596*	,052	-,028	1,000
		Sig. (2-tailed)	,019	,855	,922	.
		N	15	15	15	15

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Correlations						
			score_4	evaluation_4	principle_4	element_4
Spearman's rho	score_4	Correlation Coefficient	1,000	,722**	-,189	,071
		Sig. (2-tailed)	.	,002	,499	,801
		N	15	15	15	15
	evaluation_4	Correlation Coefficient	,722**	1,000	,102	,312
		Sig. (2-tailed)	,002	.	,717	,258
		N	15	15	15	15
	principle_4	Correlation Coefficient	-,189	,102	1,000	,258
		Sig. (2-tailed)	,499	,717	.	,354
		N	15	15	15	15
	element_4	Correlation Coefficient	,071	,312	,258	1,000
		Sig. (2-tailed)	,801	,258	,354	.
		N	15	15	15	15

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations						
			score_5	principle_5	evaluation_5	element_5
Spearman's rho	score_5	Correlation Coefficient	1,000	,203	,599*	,425
		Sig. (2-tailed)	.	,469	,018	,114
		N	15	15	15	15
	principle_5	Correlation Coefficient	,203	1,000	,506	-,131
		Sig. (2-tailed)	,469	.	,054	,642
		N	15	15	15	15
	evaluation_5	Correlation Coefficient	,599*	,506	1,000	,329
		Sig. (2-tailed)	,018	,054	.	,232
		N	15	15	15	15
	element_5	Correlation Coefficient	,425	-,131	,329	1,000
		Sig. (2-tailed)	,114	,642	,232	.
		N	15	15	15	15

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

The second hypothesis has suggested that design product is open to comment in terms of its content integrity; the results of assessment criteria and given scores reflect the success of the product or not. It was found out that there was a relationship between the scores and general evaluation of products differing for each of them as shown in Table 6 according to Spearman Correlation analyze. Besides, in Figure 6, third parties' (T) and the instructor's (I) evaluation can be seen as well as within the overlaps and differences. Thus, it can be said that the second hypothesis has been

proved; the products are open to comment in terms of content integrity as an indicator of interpretation. Why do the products of a design studio diversify while design elements and principles are permanent? How does the instructor evaluate the products when "an interpretation issue" is involved? How does anyone else knowing theoretical knowledge evaluate these products? Is each evaluation the same for everyone? A recommended evaluation method was experienced in this study to answer these questions. It is thought to contribute:

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

-
- To provide a self-criticism for the instructor
 - Make the assistants of the course gain ability for evaluation
 - To reveal that there is no absolute truth in design
 - To be fair in grading
 - Make students find out the meaning of the course within transparency in evaluation by this study.
 - Development of decision-making and self-critiquing abilities of students among alternatives
 - Activation of inspiration, imagination and creative thinking of students
 - Production of three-dimensional design outcomes as a result of cognition, solution and interpretation

In addition to these, the usage of visual language in basic design has been shown once more with this case study. It is quite exciting that a basic design application was experienced within a literary text; this was thought as rare -relatively- in literature.

Besides, the case study enabled:

- Improvement of reading and writing practices of students in an interpretivist approach

Figure 6. General Evaluation of Third Parties and Instructor

		Product 1		Product 2		Product 3		Product 4		Product 5	
		I	T	I	T	I	T	I	T	I	T
GENERAL EVALUATION	Success										
	Relevance										
	Meaning										
	Integrity										
	Composition										
	Craftsmanship										
	Material										

SUGGESTIONS

Acquired products were evaluated within the usage of design elements and principles besides their content integrity in order to examine interpretation diversity in this study. The most remarkable success and satisfying part of the study was the results of analyses. Despite being tested within a small sample size and the toughness of statistical analyses, the correlations and indications resulted exactly as aimed. Statistical inferences were considered in order to make the study meaningful in scientific area beyond a case study. In addition to this, an experience through a literary text was thought to contribute to design education domain. It is possible to improve the methodological approach and increase sample size in future studies. Design is a tough process in which knowledge, skill, awareness, soul, sophistication, inspiration, time and creativity should be brought together efficiently within artistic and aesthetic approach. Thus, design education requires patience and attention on students while conveying knowledge and encouraging them to think, to design, to interpret and to produce in long term.

tion to this, an experience through a literary text was thought to contribute to design education domain. It is possible to improve the methodological approach and increase sample size in future studies. Design is a tough process in which knowledge, skill, awareness, soul, sophistication, inspiration, time and creativity should be brought together efficiently within artistic and aesthetic approach. Thus, design education requires patience and attention on students while conveying knowledge and encouraging them to think, to design, to interpret and to produce in long term.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Because of transforming intangible concepts into tangible products, students get stressed in basic design courses. Besides, the instructors have difficulty in evaluating and grading the products due to creativity and interpretation. Therefore, it is important to encourage students by making lessons as an interactive creative competition game using this method.

REFERENCES

AKBULUT, D., (2010). The effects of different student backgrounds in basic design education, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2:5331-5338. Doi:10.1016/j.sbspro.2010.03.868

AKBULUT, D., KESDİ, H., (2017). On context, concepts and research: An approach in basic design, *The Design Journal*, 20(1):1197-1211. Doi:10.1080/14606925.2017.1352650

ARIDAG, L., ERENGEZGIN, A., VURAL, T., (2000). Mimarlık eğitiminde temel tasarım ve yaratıcılık, *Arkitekt*, 475:14-23

ASASOĞLU, A., ÖYMEN GÜR, Ş., YALÇINKAYA EROL, Ş., (2010). Basic design dilemmas in architectural education, *Scientific Research and Essays*, 5(22):3538-3549

AYPEK ARSLAN, A., (2012). An analysis of teaching methods used at the course

of basic design, *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 51: 172-176. Doi: 10.1016/j.sbspro.2012.08.140

CANBAKAL ATAĞLU, N., (2015). Basic design, theory and practice, *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 197: 2051-2057. Doi: 10.1016/j.sbspro.2015.07.572

BAŞ YANARATEŞ, D., (2018). Cognitive evaluation of creativity in architecture in the context of art and design, *International Refereed Journal of Architecture and Design*, 15: 209-232. Doi: 10.17365/TMD.2018.3.2

BEŞGEN, A., KULOĞLU, N., FATHALIZADEHALEMDARI, S., (2015). Teaching/learning strategies through art: Art and basic design education, *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 182: 428-432. Doi: 10.1016/j.sbspro.2015.04.813

BOUCHARENC, C., (2006). Research on basic design education: An international survey, *International Journal of Technology and Design Education*, 16: 1-30. Doi:10.1007/s10798-005-2110-8

BUCHANAN, R., (2001). Design research and the new learning, *Design Issues*, 17(4): 3-23

CALVINO, I., (2017). Kentler ve takas 3. İçinde T.B. Ural (Ed.), *Görünmez*

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term

ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

- Kentler, 20. Baskı, İstanbul, Türkiye: Yapı Kredi Yayınları, pp: 108-109
- CASAKIN, H., KREITLER, S., (2008).** Correspondences and divergences between teachers and students in the evaluation of design creativity in the design studio, Environment and Planning B: Planning and Design, 35: 666-678. Doi:10.1068/b3405
- CASH, P. J., HARTLEV, C.G., (2017).** Behavioural design: A process for integrating behaviour change and design, Design Studies, 48: 96-128. <http://dx.doi.org/10.1016/j.destud.2016.10.001>
- CHRISTENSEN, B.T., BALL, L.J., (2016).** Dimension of creative evaluation: Distinct design and reasoning strategies for aesthetic, functional and originality judgements, Design Studies, 45 (A):116-136. DOI: 10.1016/j.destud.2015.12.005
- CHRISTIAANS, H., (2002).** Creativity as design criterion, Creativity Research Journal, 14(1): 41-54. https://doi.org/10.1207/S15326934CRJ1401_4
- ÇIKIŞ, Ş., ÇİL, E., (2009).** Problematization of assessment in the architectural design education: First year as a case study, Procedia Social and Behavioral Sciences 1: 2103-2110. Doi:10.1016/j.sbspro.2009.01.369
- ÇUBUKÇU, E., GÖKÇEN DÜNDAR, Ş., (2007).** Can creativity be taught? An empirical study on benefits of visual analogy in basic design education, ITU A|Z, 4(2):67-80
- DEMİR, D., ÖZEN YAVUZ, A., (2018).** A study on utilization of techniques of interactive animation in the architectural basic design education, Gazi University Journal of Science Part B: Art, Humanities, Design and Planning, 6(1): 1-7
- DEMİRBAŞ, O., DEMIRKAN, H., (2003).** Focus on architectural design process through learning styles, Design Studies, 24: 437-456. doi:10.1016/S0142-694X(03)00013-9
- DEMIRKAN, H., AFACAN, Y., (2012).** Assessing creativity in design education: Analysis of creativity factors in the first-year design studio, Design Studies, 33: 262-278. Doi:10.1016/j.destud.2011.11.005
- DEMIRKAN, H., HASIRCI, D., (2009).** Hidden Dimensions of Creativity Elements in Design Process, Creativity Research Journal, 21(2-3): 294-301. DOI:10.1080/10400410902861711
- DORST, K., CROSS, N., (2001).** Creativity in the design process: Co-evaluation

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yılı: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

- of problem-solution, Design Studies 22: 425-437
- DÜZENLİ, T., ALPAK, E.M., ÖZKAN, G.D., (2017).** Effects on learning and creativity of basic design course in landscape architecture, Electronic Journal of Social Sciences 16 (64): 1450-1460
- DÜZGÜNBEKDAŞ, H., YILDIZ, S., (2018).** Tasarım ve sanat arakesitinde kavramsal düşünme: Enformel eğitim çalışmaları (2009-2015), Megaron, 13(2):324-333. Doi: 10.5505/MEGARON.2018.26818
- ERTOK ATMACA, A., (2014).** Temel tasarım. Ankara, Türkiye: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti, pp:7-11
- HORN, D., SALVENDY, G., (2006).** Product creativity: Conceptual model, measurement and characteristics, Theoretical Issues in Ergonomics Science, 7(4): 171-178. <https://doi.org/10.1080/14639220500078195>
- KAUFMAN, J.C., BAER, J., COLE, J.C., SEXTON, J.D., (2008).** A comparison of expert and nonexpert raters using the consensual assessment technique, Creativity Research Journal, 20(2): 171-178. Doi: 10.1080/10400410802059929
- KAVAS, K.R., ERBAŞ, I., MUTLU DANACI, H., (2016).** Mimarlık eğitiminde temel tasarımın kavranmasına yönelik olarak süprematist resim uzamının yeniden değerlendirilmesi, Journal of Human Sciences, 13(3): 5813-5825. Doi:10.14687/jhs.v13i3.4199
- LU, C-C., (2015).** The relationship between student design cognition types and creative design outcomes, Design Studies, 36: 59-76. <http://dx.doi.org/10.1016/j.destud.2014.08.002>
- McDONNELL, J., (1997).** Descriptive models for interpreting design, Design Studies, 18: 457-473
- McDONNELL, J., (2016).** Scaffolding practices: A study of design practitioner engagement in design education, Design Studies, 45: 9-29. <http://dx.doi.org/10.1016/j.destud.2015.12.006>
- OH, Y., ISHIZAKI, S., GROSS, M. D., DO, E.Y.L., (2013).** A theoretical framework of design critiquing in architecture studios, Design Studies, 34: 302-325. <http://dx.doi.org/10.1016/j.destud.2012.08.004>
- ONUR, D., ZORLU, T., (2017).** Tasarım stüdyolarında uygulanan eğitim metotları ve yaratıcılık ilişkisi, The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication, 7(4):542-555. Doi:10.7456/10704100/002

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Ağustos / Eylül Yıl: 2020 Sayı: 20 İlkbahar - Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / August / September Year: 2020 Issue: 20 Spring - Summer Term
ID:508 K:726

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

- RUHİ SİPAHIOĞLU, I., (2012).** Opening the “black-box” of interior design education: The assessment of basic design project work, *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 51: 420-426. Doi: 10.1016/j.sbspro.2012.08.183
- SCHÖN, D., (1984).** The architectural studio as an exemplar of education for reflection-in-action, *Journal of Architectural Education*, 38(1): 2-9. <https://doi.org/10.1080/10464883.1984.10758345>
- SEYLAN, A., (2019).** Temel tasarım. 2. Baskı, İstanbul, Türkiye: YEM Yayın, pp.16-91
- TUZTAŞI, U., KOÇ, P., (2019).** “Design like him/her” method in the context of experimentality of design studies, *International Refereed Journal of Architecture and Design*, 17: 104–137. Doi:10.17365/TMD.2019.2.1
- ULUOĞLU, B., (2000).** Design knowledge communicated in studio critiques, *Design Studies*, 21: 33-58
- USTA, G.K., ÖZDEMİR, İ.M., KULOĞLU, N., USTAÖMEROĞLU, A.A., BEŞGEN, A., VURAL, S., (2000).** Mimarlık eğitiminde temel tasarımın yeri, *Mimarlık*, 293:41-44
- ÜNVER, E., (2015).** Sanatın ve sanat eğitiminin değer oluşturmada yeri ve önemi, *International Refereed Journal Of Design and Architecture* 04(02) Spring: 111-120. Doi:10.17365/TMD.201549617
- YÜREKLİ, İ., YÜREKLİ, H., (2004).** Mimari tasarım eğitiminde enformellik, *İTÜ Dergisi/A Mimarlık Planlama Tasarım*, 3(1): 53-62

DERGİ HAKKINDA

Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi; 2014 yılı itibariyle yayın hayatına girmiştir. Dergimizde literatüre kaynak sağlayacak nitelik ve değerde olan yayınlara yer verilmektedir. Dergimiz uluslararası hakemli bir dergi olup, yılda ÜÇ sayı çıkarmaktadır. Dergimizin sayıları NİSAN, AĞUSTOS ve ARALIK aylarında sistem üzerinden yayınlanmaktadır. Dergimiz gerek basılı, gerekse de internet üzerinden ulaşılabilen bir dergidir. **Dergimizde Görsel Sanatlar, Tasarım, Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, İç Mimarlık alanlarından bilimsel özgün ve nitelikli olarak değerlendirilebilecek her türlü yayına yer verilebilmektedir.** Dergimizin baş editörü **Prof. Dr. Sercan ÖZGENCİL YILDIRIM** ve **Prof. Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ** olup, dergi yönetim kurulunun aldığı kararlar doğrultusunda faaliyetlerini gerçekleştirilmektedir. Yönetim kurulu başkanı derginin o anki yönetim kurulundaki en üst unvana sahip hocamız olup yönetim kurulunun %51' inin aldığı kararlar uygulanmaktadır. Gönderilen her yayın kendi alanında uzman iki hakemin onayından geçmeli ve hakemler tarafından yayınlanabilir görüşüne sahip olmalıdır. Aynı sayı içerisinde yazarın bir yayımına yer verilir. Birden fazla hakem ve yönetim kurulu onayından geçen çalışmalar sıraya alınarak ilerleyen sayılarda yayınlanır. Hiçbir yazar hakem ve yönetim kurulu üyeleri üzerinde etkili değildir. Dergimizde yayınlanmak üzere sisteme yüklenen çalışmalar için **yayın telif hakkı sözleşmesi** istenmez. Sisteme yüklenen çalışmalar dergiye devredilmiş olarak kabul edilir. Yazar ya da yazarlar bu durumu kabul etmiş ve derginin yayın kabul şartlarına uygun hareket etmeyi teyit ederek bu sisteme dahil olmuştur.

Dergimiz hakem ve bilim kurullarında yer almak isteyen akademisyen ve bilim araştırmacılarının mutlaka Dr. unvanı almış ve alanında uzman olması gerekmektedir. Ayrıca bilimsel çalışmalar yapmış olması şartı aranır. Dr. ya da Uzman unvanına sahip olmayan ve alanında yayın yapmayan hiç kimse bilim, danışma ve hakem kurullarında yer alamaz. Dergi yönetim kurulu derginin en üst karar ve yürütme mekanizmasını oluşturur. Yönetim kurulunun aldığı her türlü karar kesin ve değiştirilemez niteliktedir. Yönetim kurulu kararı olmaksızın hiçbir koşul ve şartta dergi üzerinde işlem gerçekleştirilemez ve uygulamaya gidilmez. Dergi baş editörü hakem onayına gönderilmeyen çalışmaların dergide kabul edilip edilmeyeceğine, hakem sürecine gönderilip gönderilmeyeceğine karar verebilir. Bu karar sürecinde yönetim kuruluna bilgi vermek zorunda değildir. Dergimiz bünyesinde hakem, bilim ve danışma kurulunda yer almak isteyen bilim insanlarının katılımına ancak yönetim kurulu karar verebilir.

Dergimizde bazı ulusal ya da uluslararası kongrelerde yayınlanmış sözlü ve hakem onayından geçmiş çalışmalar için özel sayılar şeklinde çalışmalar da gerçekleştirilmektedir. Bu tip özel sayılar ancak anlaşma yapılan kongrelerde sunulmuş sözlü bildirimler için geçerlidir. Bu bildirimlerin mutlaka kongre bilim kurulundan onay almış hakem değerlendirmesi yapılmış olmalıdır. Hakem değerlendirilmesi yapılmamış hiçbir çalışma yayına alınmaz. Yayınlanmak için gönde-

rilen çalışmalar dergi hakem onayına gönderilir. Ancak her iki hakemden olumlu dönüş alan çalışmalar yayına alınır. Ayrıca sözlü sunulan bildirimlerin mutlaka basılı materyali ile hakem onay raporları dergimiz yönetim kuruluna ve baş editörüne sunulmuş olmalıdır. Bu bilgi ve materyallere sahip olmayan bildirimlere dergimizde yer verilmez. Dergimizde işlem sürecine dair bilgiler yazar ve yazarlara yazılı olarak dergi internet adresinden bildirilir. Ayrıca dergimize üye olup sisteme giriş yapan her bir yazar süreç ile ilgili bilgileri derginin web sayfasından kendisi izleyip gelişmeleri takip edebilir. Dergimizdeki koşul ve şartlar her bir yazar ve yazarlar için aynıdır. Hiçbir kimse için bu kurallar ve koşullar değiştirilmez. Farklılık sağlanması istenemez talep edilemez. Dergimiz bünyesinde yayınlanması istenen eserlerin mutlaka derginin yayın kabul ettiği alanlardan olması şartı aranır. Bu özellikleri taşımayan hiçbir yayına dergimizde yer verilemez. Hakem sürecine dair işleyiş baş editör kontrolünde gerçekleştirilir. Baş editör yayının dergide hakem sürecine dair işleyişine yönelik bilgi ve karar verme yetkisine sahip bulunur. Baş editörün uygun bulmadığı ya da kabul etmediği bir yayın dergide sürece dahil edilmez. Bu konuda yazar ya da yazarlar dergi ile diğer organlar üzerinde bir yükümlölük oluşturamaz. Hakem onayından geçse bile editörler ya da yönetim kurulu mevcut çalışmanın yayınlanmasına olumlu görüş bildirmemesi veya makale sistemde yayına alınsa bile kurulların kararı ile iptal edilebilir. Böyle bir durumda yazar ya da yazarlar dergiye bir yaptırım uygulamaz. Her türlü yetki tek taraflı olarak dergi yönetim ve editörler kuruluna aittir.

Dergimiz T.C. hukuk kuralları çerçevesinde “5846” sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanun ve Hükümleri’ne tabi hareket eder. Bu kanunun gerekliliklerini yerine getirmeyen yazar ya da yazarlar hakkında dergimiz tek taraflı olarak hukuki haklarını korumaya sahiptir. Dergimizde yayınlanması amacıyla gönderilen çalışmalarda yapılan ilgili kanunlara uygun olarak gerçekleştirilmeyen alıntılar, intihal gibi konularda yazar ya da yazarlar tek taraflı olarak sorumludur. Her bir yazar ve yazarlar uluslararası akademik, bilimsel etik kurallara uymak zorundadır. Bu kurallara uymayan yazarlar hakkında ilgili kurum ve kuruluşlara dergimiz doğrudan resmi olarak bilgi verir. Doktora, Yüksek Lisans ve Uzmanlık tezlerinden yararlanılarak hazırlanan çalışmalarda mutlaka kaynakça ya da özet altında hangi çalışmadan yararlanılarak hazırlandığı belirtilmelidir. Aksi durumda bu tip çalışmalar etik kabul edilmez ve intihal çerçevesinde değerlendirilir. Tez ve uzmanlık tezlerinde mutlaka ilgili yayının asıl sahibinin ismi bulunmalıdır. İlk sırada etik kurallar çerçevesinde tezin “yayının” asıl sahibi konumundaki kişi ilk sırada yer almalıdır. Danışman ve diğer yazarlar tezin sahibinin önünde yer alamaz. Bu tip çalışmalarda tez danışmanı dışında farklı yazar isimleri bulunuyor ise çalışmaya ne tür bir katkı sağlandığı kaynakça kısmında açıkça belirtilmelidir. Dergimiz basılı ve online olarak hareket eden bir yayın organıdır. Akademik alanda hazırlanan çalışmaların yer aldığı bir materyal olarak bilimsel araştırma yapan kurum ve kişilere fayda sağlamak amacıyla toplumsal hizmet sunan sosyal bir organdır. Dergimiz paralı bir dergi olmayıp, hiçbir yazara ya da yazarlara basılı materyal göndermek zorunda değildir. Dergimizde kabul edilen ve basıma hak kazanan çalışmalar dergi

yayın kabul şartları ve yazım kurallarına uygun olarak mizanpajı yapılır ve sisteme yüklenir. İhtiyacı olan yazar ya da yazarlar ile okuyucular sistemden bu sayıyı indirerek ihtiyacını gidebilir. Mizanpaj yazar tarafından örnek makale baz alınarak yapılmaktadır.

ABOUT

“International Refereed Journal of Design and Architecture” has started to publish articles as of 2014. Our journal includes valuable and qualified articles which will provide sources for the literature. Our journal is an international refereed journal, and published quarterly in a year. The issues of our journal are published on **APRIL, AUGUST and DECEMBER**. Both online and printed versions of the journal are available. Our journal welcomes all types of scientific and authentic works with respect to **Visual Arts, Design, Architecture, Landscape Architecture, and Interior Design**. Editor-in-Chief of the journal is **Professor Sercan ÖZGENCİL YILDIRIM (Ph.D.) and Professor Pelin AVŞAR KARABAŞ (Ph.D.)** and the journal carries out its activities in accordance with the decisions taken by the Executive Board of the journal. Editor-in-Chief is the member of the board who has the highest rank, and decisions taken by 51% of executive board are implemented. Each submitted article is approved by two referees who are experts in their fields, and is expected to be granted with positive opinions of referees as to being eligible for publishing. Within the same issue, single article of the author is published. If the author has more than one article which is approved by referees and the executive board, those are lined up for the following issues. No author has any kind of power on referees and executive board. **Copy right agreement** is not demanded for articles which have been uploaded to the system for publishing. Rights of articles which have been uploaded to the system are considered to be transferred to the journal. Author or authors are regarded to have agreed on this and have been included in this system by committing to act in accordance with the publishing conditions of the journal.

Academicians and researchers who would like to become a member of referees and scientific boards of the journal are required to hold Ph. D. degree and be granted with the title of Doctor and to be experts in their fields. In addition, one of the conditions is to have carried out scientific studies. No one who has not published works in his/her field and does not have the titles of Doctor or Expert cannot become a member of referees and advisory boards. Executive board of the journal is the senior decision and executive mechanism of the journal. Each and every decision of the executive board is absolute and irreversible. Without the decision of the executive board, nothing can be carried out or performed under no circumstance. The Editor-in-Chief of the journal can decide on whether works which have not been sent to the approval of referees can be accepted or not, whether they can be included in the process of referees' approval. Editor-in-Chief does not have to inform the executive board on this process. Executive board is the single body which takes decisions regarding the participation of scientists in the referees, scientific and advisory boards of the journal.

In our journal, special issues can be prepared for works which have been presented orally in some national or international congresses and which have been approved by a referee. Such

special issues are just valid for oral presentations in agreed congresses. Such works have to be approved by scientific board of the congress and evaluated by referees. No work can be published without referee assessment and approval. Works which are sent for publishing are submitted to referees for their approvals. Works which are evaluated positively by the two referees are published. In addition, printed versions of the orally-presented works and their referee approval reports should be submitted to executive board of the journal as well as editor-in-chief. Works lacking this information and printed material cannot be accepted for our journal. Information regarding the process are provided for author and authors in a written format in the web page of the journal. Each author who registers to our journal and logs the system can follow up the process on the web page of the journal. All conditions and principles are eligible and same for each and every author. These conditions and rules cannot be changed for anyone. Any change or difference cannot be requested. Works sent to be published in the journal have to be related to the fields that the journal accepts. If a work does not hold such features, it is not published in the journal. Procedure regarding refereeing process is under the control of editor-in-chief. Editor-in-chief has the authority to decide on the procedure of refereeing process for a work. A work which has not been found appropriate or not been accepted by the editor-in-chief cannot be included in the refereeing process of the journal. Under such circumstances, author or authors cannot form any liability for the journal and other bodies. Even if a work is approved by a referee or accepted in the system to be published, its publication can be cancelled due to negative opinion of editors or executive board regarding the publication of the work or related decision of the boards. Under such cases, author or authors cannot impose sanctions on the journal. Any kind of authority belongs unilaterally to the executive and executive boards of the journal.

Our journal acts in accordance with Law numbered “5846” on Intellectual and Artistic Works and its provisions within the frame of Turkish Republic legal rules. Our journal has the right to protect its legal rights unilaterally against author or authors who do not fulfil the necessities of this law. Author or authors are held responsible unilaterally regarding quotations which are not in accordance with related rules, and plagiarism. Ethics board report is mandatory in research and applied studies. Studies without ethics board report cannot be accepted even if they have received referee’s approval. Author or authors cannot claim any right on this matter. On this matter, any institution, individual or other authorities cannot impose sanction on the journal. Each and every author has to obey international academic, scientific and ethical rules. Our journal informs related institutions or organizations directly and formally about authors who do not obey the rules. In studies which are prepared by utilizing PhD, MA/MS and Expertise theses, studies that have been utilized have to be definitely stated under the title of bibliography or abstract. Otherwise, such studies cannot be regarded as ethical and evaluated within the frame of plagiarism. In MA/MS and Expertise theses, name of the author of the original study has to be stated. If different author names exist in such studies, the contributions of the authors to

the study have to be clearly stated in the bibliography. Our journal has both online and printed versions. Our journal, as a material including academically-prepared studies, is a social organ which provides services to the society in order to provide benefits to institutions and individuals which carry out scientific studies. Our journal does not charge any fee thus does not have to send printed material to author/authors. Page-setting of the works which have been accepted and granted to be published in our journal is carried out according to the journal's publication and writing rules, and then uploaded to the system. Works can be downloaded from the system by author/authors and readers so that their needs are met. Page-setting is performed by authors based on the sample work provided for them.

FAÇADE PRINTEPİ.
Ref : 2.4310.

TMD - Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi

Kayaşehir Mah. Evliya Çelebi Cad. Başakşehir Emlak Konutları
1/A D Blok Kat: 4 Daire: 29 Başakşehir, İstanbul, Türkiye
Tel: +90 212 801 40 61 Fax: +90 212 801 40 62
info@guvenplus.com.tr